

Sammen om et godt ettervern: Opplevelser med tverrfaglig samarbeid mellom Barneverntjenesten og NAV-tjenesten

Lill-Ann Høyklint

MASTEROPPGAVE

Masterprogram i barnevern

Vår 2022

Det psykologiske fakultet

Institutt for helse, miljø og likeverd (HEMIL)

Sammendrag

Bakgrunn: Samarbeid mellom ulike fagutøvere sikrer en helhetlig og kvalitetsforsvarlig prosess i ettervernets oppfølgingsforløp. For at ettervern av unge voksne skal være vellykket, er en av de viktigste forutsetningene et tverrfaglig samarbeid mellom ulike fagutøvere. I forskningslitteratur på ettervern er det få studier som undersøker tverrfaglig samarbeid fra fagutøverenes perspektiv. I denne sammenheng er det anerkjent at det er gjort lite forskning på samspillet mellom NAV- og barneverntjenesten i ettervern.

Formål: Formålet med masterprosjektet er å få innsikt i og forståelse for hvordan samarbeidet i ettervern oppleves fra fagutøverene i barnevernet og NAV sitt perspektiv. Problemstillingen i studien er “Hvordan oppleves tverrfaglig samarbeid av fagutøvere med ansvar for ettervern av unge voksne?”.

Metode: Studien er gjennomført med et kvalitativt design. Informasjon er innhentet via semistrukturerte intervju med fagutøvere fra barneverntjenesten, NAV-tjenesten og oppfølgingstjenesten i fem ulike kommuner. Dette utgjorde til sammen syv fagpersoner, med ansvar for unge voksne i ettervern. Analysen er utført med en forståelsesramme innenfor en fenomenologisk og hermeneutisk tolkning. Tilnærmingen er beskrevet som induktiv.

Funn: Det er flere områder som viser hvordan fagutøvere fra barnevernet og NAV opplever det tverrfaglige samarbeidet som går igjen som en rød tråd i det empiriske materialet. Første funn viser til at det er forskjellige grader av samarbeid i de to kommunale tjenestene, barnevernet og NAV. Dette kan være fundamentert i at det er mangelfull omforent og tydelig definert kunnskapsbase for ettervernet, som i enkelte kommuner skaper usikkerhet i oppstartsfasen. Et annet funn i studien er fagutøverenes opplevelse av utfordringen det er å samarbeide med både like og ulike tankesett i forhold til lovverket som ikke gir klare føringer, men gir rom for skjønsmessige vurderinger for ettervernet. Relasjonsbygging oppleves i denne sammenheng å kunne bidra til en mer tillitsbasert samhandling. Et tredje funn er viktigheten av en felles plattform som bidrar til muliggjøring av personlig kjennskap og faglig kunnskap til hverandres mandater på systemnivå, som kan skape større fleksibilitet og tillitsbasert samarbeid. Dette vil kunne legge grunnlaget for mer sammenhengende og hensiktsmessige overganger fra individbasert omsorg mot en mer

systembasert sosialhjelp for den unge voksne i ettervernstiltaket, mot målet som er selvstendighet.

Konklusjon: Funnene i undersøkelsen indikerer at samarbeid er helt nødvendig for å gi et best mulig ettervern med måloppnåelse. Studien viser at det er behov for å bedre samarbeidet mellom Nav- og barneverntjenesten, selv om samarbeid mellom etatene i flere av kommunene fungerer tilfredsstillende i forhold til rammeverk og resultater for de unge. Dette kan oppnås ved hyppigere inkluderende tverrfaglige møtepunkter, et mer transparent barnevern samt at samarbeidsavtalen blir mer anerkjent og strukturert med tydeligere definisjoner for hvordan den skal utføres i praksis, blant relevante samarbeidsinstanser. Dette vil kunne få viktige implikasjoner for praksis i samarbeidet, og bidra til økt kunnskap og tillit mellom tjenestene og senke terskelen for kontakt i fremtiden.

Nøkkelord: Barnevern, Nav, ettervern, tverrfaglig samarbeid, tverretatlig samarbeid, kvalitativ, semistrukturert.

Abstract

With an increased focus on interdisciplinary collaboration in aftercare, an interesting gap is visible in information about the interaction between the child welfare service and NAV service in aftercare of young adults. The study aims to increase the understanding of how this interdisciplinary collaboration is experienced by professionals from the child welfare service and the NAV service themselves. The research question in this study is "How is interdisciplinary collaboration experienced by professionals with responsibility for the aftercare of young adults?". The study was conducted with a qualitative design. Information was obtained via semi-structured interviews with professionals from the child welfare service, the NAV service, and the follow-up service in five different municipalities.

The study reveals three main findings. The first finding shows that there are different degrees of cooperation between the child welfare service and NAV. Other findings shows that ambiguous legislation leads to different discretionary assessments, mindsets, and approaches to the aftercare of young adults. A third finding in the study is the experience of the importance of creating a common platform that contributes to personal relations and professional knowledge of partners' mandates at system level. This can form the basis for increased collaboration at the individual and system level, where aftercare measures become more coherent and the transitions more appropriate and individually based.

It is concluded in this study that interdisciplinary collaboration is necessary to provide the best possible aftercare with goal achievement, which is the young adults independence.

Although findings point to satisfactory cooperation in relation to frameworks and results in several municipalities, there is still a need for increased collaboration between NAV and the child welfare service. This can be achieved by more frequent inclusive interdisciplinary meeting points; a more transparent child welfare and that the interdisciplinary collaboration agreement is more recognized and structured with clearer definitions of how it is to be carried out in practice. This could have important implications for practice in the interdisciplinary interaction and contribute to increased knowledge and trust between the services and lower the threshold for contact in the future.

Førord:

Formålet med denne studien er å undersøke hvordan samarbeidet mellom barnevernet og Nav i ettervern av unge voksne oppleves ut fra fagutøverenes perspektiv. Samarbeid mellom fagutøvere anses som viktig å satse på innenfor sosial- og omsorgstjenester, og for at ettervern skal være vellykket er det viktig med samarbeid mellom ulike fagutøvere.

Det er med glede og stolthet jeg nå slutfører min masteroppgave i barnevern. Jeg sitter igjen med en følelse av takknemlighet for at jeg har fått muligheten til å jobbe med et masterprosjekt som har lært meg så mye. Masterstudiet og arbeid med masteroppgaven har vært spennende, lærerikt og utfordrende.

Først av alt vil jeg rette en spesiell takk til informantene for at dere har delt deres opplevelser og erfaringer med meg, uten dere hadde det ikke vært mulig å gjennomføre dette studiet.

En stor takk til mine tre veiledere Gaby Margarita Ortiz Barreda, Ragnhild Bjørknes og Jan Stokkebekk. Dere har vært en viktig støttespiller og har utfordret meg til å tenke nytt og se ting fra nye sider. Deres entusiasme for temaet i studien har bidratt til å drive meg fremover. Jeg vil også gi en spesiell takk til mine foreldre og min gode venninne i Oslo, som har stilt opp over flere lange kvelder og gitt meg råd, ryddehjelp i masteroppgaven, gode samtaler og oppmuntrende ord. Videre vil jeg gi en takk til mine medstudenter for både faglige og ikke-faglige samtaler gjennom fine år på masterstudiet.

Bergen, Mai 2022

Lill-Ann Højklint

Innholdsfortegnelse

1.0 INTRODUKSJON	1
1.1 PROBLEMSTILLING	4
1.2 BEGREPSAVKLARING.....	5
1.3 VIDERE OPPBYGGING AV STUDIEN.....	6
2.0 TEORI OG FORSKNINGSGJENNOMGANG	6
2.1 BRONSTEINS TVERRFAGLIGE SAMARBEIDSMODELL	6
2.2 LITTERATURSØK.....	9
2.3 RAMMEVERK OG LOVGRUNNLAG	11
2.3.1 Kort orientering i lovverk og føringer for ettervern i barnevernet.....	11
2.3.2 Den kommunale Barneverntjenesten og NAV-tjenestens lovbestemmelser innen samarbeid.....	14
2.3.3 Hvem skal ha ansvar for å følge opp unge voksne som mottar ettervernstiltak?	16
2.3.4 Forskning på overgangen til voksenlivet for de unge voksne.....	19
2.3.5 Oppsummering.....	20
3.0 METODE	21
3.1 FORSKNINGSDSIGN OG VITENSKAPSTEORETISK STÅSTED	21
3.2 DET KVALITATIVE SEMISTRUKTURERTE FORSKNINGSENTERVJU	22
3.2.1 Intervjuguide.....	23
3.3 FORFORSTÅELSE.....	24
3.4 DATAINNSAMLING.....	25
3.4.1 Utvalgsstrategier	25
3.4.2 Rekruttering	25
3.4.3 Snøballmetoden.....	26
3.4.4 Utvalg	27
3.4.5 Intervju.....	28
3.5 DATABEHANDLING	29
3.5.1 Transkribering.....	29
3.5.2 Analyse.....	30
3.5.3 Forskningsetikk.....	31
3.5.4 Kvalitet i forskningen.....	32
4.0 PRESENTASJON AV FUNN	34
4.1 INNLEDNING	34
4.2 VIKTIGHETEN AV TILLITSBASERTE RELASJONER I ETTERVERN	37
4.2.1 Et bredt spekter av behov i ettervernet.....	39
4.2.2 Tydelig kommunikasjon er avgjørende.....	40
4.2.3 Personlig egnethet er viktig som fagutøver	42
4.3 TIDLIG INTERVENSJON ER VIKTIG FOR SÅRBARE UNGE VOKSNE	43

4.3.1 Forventninger til ettervern må avklares tidlig.....	44
4.3.2 Det må være felles forståelse av rammer og premisser for ettervern.....	45
4.4 ULIKE STÅSTED GIR ULIKE MÅL FOR ETTERVERN	47
4.4.1 NAVs logikk i ettervern.....	48
4.4.2 Barnevernets logikk i ettervern.....	49
4.5 ULIKE POLITISKE FØRINGER GIR ULIKE SAMFUNNSOPPGAVER I SAMARBEIDET	50
4.5.1 Tverrfaglig samarbeid gir større tiltaks- og kunnskapsarsenal	51
4.5.2 Personlig kjennskap og faglig kunnskap - viktig for et helhetlig samarbeid på individ- og systemnivå	53
4.6 LIKE MÅL – DIFFERENSIERTE HANDLINGSREPERTOAR.....	57
4.6.1 Like tankesett med ulike perspektiver og tilnærminger	58
4.6.2 Klientorienterte mål versus samfunns mål	60
5.0 DISKUSJON AV FUNN	63
6.0 AVSLUTNING	73
6.1 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	73
6.2 VEIEN VIDERE FOR Å SIKRE TVERRFAGLIG SAMARBEID I ETTERVERN	75
6.3 KRITIKK AV STUDIEN OG FORSLAG TIL VIDERE FORSKNING.....	76
7.0 LITTERATURLISTE.....	77
VEDLEGG.....	87
VEDLEGG 1: INTERVJUGUIDE	87
VEDLEGG 2: INFORMASJONSSKRIV TIL FAGUTØVERENE.....	89
VEDLEGG 3: GODKJENNING FRA NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA.....	93

1.0 Introduksjon

Barnevernsfeltet er i stadig endring grunnet samfunnsmessige forhold og faglige utfordringer. Videre har dette medført at barnevernet har gjennomgått en rekke offentlige utredninger, analyser og endringer i arbeids- og oppgavefordeling mellom statlig- og kommunalt barnevern. Det vises også til at tverrfaglig samarbeid er avgjørende å utvikle et helhetlig, sammenhengende og koordinert tjenestetilbud til barn og unge (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011, 2013; Barne- og familiedepartementet, 2021; Barne- og likestillingsdepartementet, 2017; NOU 2012: 5). Barn og unges sammensatte behov fryktes å bli fanget opp for sent, på bakgrunn av manglende samordning mellom tjenester. Departementene har på bakgrunn av dette fastsatt mål om at barn og unge med sammensatte behov skal få rett på å motta helhetlige og koordinerte tiltak (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014).

De siste årene har det foregått en økning i antall unge voksne som mottar ettervernstiltak (Sentralbyrå, 2019). I 2020 var det 52 862 barn og unge som fikk tiltak fra barnevernet (Sentralbyrå, 2021a, 22. September). Blant disse var det 5 548 unge voksne mellom 18-22 år som mottok ettervern. Tallene fra 2018 til 2020 indikerer at behovet for ettervern øker (Bufdir, 2021; Sentralbyrå, 2021b, 2. Mai). Det finnes tilnærmet ingen tall på hvor mange unge voksne som benytter ettervernstiltaket frem til fylte 25 år, kun frem til fylte 22 år (Bufdir, 2021). Tidligere undersøkelser utført blant barn under omsorg fra barnevernet har avdekket urovekkende levekår og bidratt til å styrke ettervern som et viktig satsningsområde (Bakketeig & Backe-Hansen, 2008). Selv om mange klarer seg bra, viser undersøkelser likevel at mange unge voksne som har vært under tiltak i barnevernet strever på flere områder (utdanning, arbeid, bolig, helse, dødelighet og kriminalitet) enn ungdom flest (Bakketeig & Backe-Hansen, 2008). På barnevernsfeltet er det blant annet forsket på særskilte utfordringer for utsatte minoritetsungdom, og hvilke utfordringer som oppstår mellom ulike samarbeidsnivå i forhold til det å ivareta ungdom i risiko (Fylkesnes, 2018; Oldeide, 2021).

Barneverntjenesten, med andre involverte tjenester, sitter med utfordringen av å skape et flerdimensjonalt og bredspektret ettervernstilbud som kan øke unge voksnes mulighet til å lykkes med overgangen til en selvstendig tilværelse med gode levekår (Reid, 2007). NAV- og barneverntjenesten velger organisering på bakgrunn av sammensatte faglige argumenter, størrelse, tradisjon og ønsket synergier. Det anses viktig at fagutøverene, uavhengig av hvilket

prinsipp som ligger til grunn for faggruppenes organisering, tar høyde for at det å arbeide med ungdom (og unge voksne) er et område som krever annen kompetanse sammenliknet med arbeid blant eksempelvis små barn eller voksne (NAV, 2021). Ungdomstiden er en fase med fasespesifikke behov og utfordringer. Det gjelder også kompetanse og oversikt over de tjenestetilbud som er aktuelle for de unge, som kan handle om tilbud, ordninger og tjenester knyttet til de fleste livsområder som helse, utdanning, personlig økonomi og inntektssikring, arbeid og bolig (NAV, 2021).

Tidligere forskning indikerer at sentrale elementer i ettervern er økonomisk stønad, boligtilbud, stimulering til utdanning og arbeid, samt emosjonell og praktisk støtte. Det er en politisk målsetting at ettervern skal bidra til en gradvis, trygg og forutsigbar overgang til selvstendighet. Oppfølging fra en “stabil” voksen som ledd i ettervernet menes å ville kunne bidra til kontinuitet og stabilitet (Bakketeig & Backe-Hansen, 2008). Videre anses relasjonsbygging, kartlegging og oppbygging av de unge voksnes nettverk som viktig, samt tilrettelegging for gradvis selvstendigjøring. Dette arbeidet oppfordres til å planlegges tidlig og være godt organisert med klare ansvarslinjer, slik at unge voksne får gode rammer for medvirkning (Bakketeig & Backe-Hansen, 2008; NAV, 2021).

En av de viktigste forutsetningene for et vellykket og helhetlig ettervern av unge voksne er samarbeid mellom ulike fagutøvere (Pedersen, 2020). Samarbeid sikrer at ulike fagperspektiver blir ivaretatt. Stortingsmeldinger og retningslinjer som har kommet siste årene viser at det er behov for økt tverrfaglig samarbeid blant helse- og omsorgstjenesten, barneverntjenesten og andre faginstanser (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017; Helse- og omsorgsdepartementet, 2020). Studiene gjort tyder på manglende enhetlige planer for unge voksnes ettervernsfase. Videre indikerer funnene at varierende samarbeidspartnerne har variert kunnskap om hverandres fagområder og kompetanse, noe som påvirker økt grad av internalisert kunnskap hos de enkelte fagutøverne. Dette utfordrer det tverrfaglige samarbeidet med mål om å skape helhetlige ettervernstiltak (Paulsen et al., 2020). Bedring av ettervernet har blant annet blitt stilt som et hovedkrav fra Landsforeningen, for barn i barnevernets omsorg (Barne- og likestillingsdepartementet, 2019). Landsforeningen for barn i barnevernets omsorg er en medlems- og interesseorganisasjon som jobber mot å bedre barn og unges rettigheter i barnevernet, hvor de sammen med barneombudet har etterlyst en lovfestet rett for å sikre unges rett til ettervern frem til fylte 25 år (Barne- og familiedepartementet; Barne- og likestillingsdepartementet, 2019), som ble vedtatt 1. januar

2021. Siden vedtakelsen om utvidet aldersgrense på ettervern er relativt nytt, finnes det foreløpig ikke statistikker som viser til hvor mange unge voksne som benytter ettervernstiltaket frem til 25 år.

Ettersom gjeldende barnevernlov er snart 30 år gammel er det bred politisk forståelse og enighet om at det er behov for en oppdatering av barnevernloven slik den fremstår i dag. Det foreligger derfor et forslag til en fornyelse av barnevernloven. Formålet for endringen er å få en mer tilgjengelig lov tilpasset dagens samfunn (Barne- og familiedepartementet, 2021). Loven skal blant annet bidra til økt vekt på forebyggende og tidlig innsats i barnevernets arbeid. I tillegg til andre offentlige etaters plikt til å ivareta barn og unges interesser er også nå en ny lov om velferdstjenester under utarbeidelse. Denne vil pålegge ulike etater å samarbeide både på systemnivå og i den enkelte individuelle sak (Det Kongelige Kunnskapsdepartement, 2021). Det skal lages en veileder om hvordan samarbeid skal utføres og den vil omhandle en veiledningsplan for hvordan å utføre samarbeid for alle offentlige velferdstilbud (Samarbeidssamordning og barnekoordinator, 2021).

Barnevernet har den overordnede styringen for hvem som skal få tilbud om ettervern eller ikke, etter fylte 18 år, jf. §§1-3 og 1-5 (Barnevernloven, 1992). Barnevernloven § 3-2 pålegger barnevernet en plikt til å medvirke til at barn og unges interesser ivaretas, også av andre offentlige organer, jf. §3-2 (Barnevernloven, 1992). Som barnevernloven antyder, har barnevernet et overordnet ansvar for omsorgssituasjonen til barnet. Dette innebærer også å ivareta barn med bakgrunn fra barnevernet i deres overgang til et selvstendig voksenliv. I denne overgangen er både utdanning og jobb ansett som viktige faktorer, og andre offentlige etater, spesielt Arbeids- velferdsforvaltningen (NAV), blir derfor viktige aktører i oppfølgingen. NAV har ansvar for administrering av arbeidsordninger, aktiviseringsordninger og andre ulike velferdsgoder, inkludert trygdeordninger og økonomisk bistand. Støtte fra NAV-tjenesten kan planlegges og implementeres som et supplement inn i ettervernstiltaket fra barnevernet, eller som en erstatning (NAV, 2021; Oterholm & Paulsen, 2018).

For å få til en helhetlig prosess i ettervernstiltaket av unge voksne som er på veg ut av tjeneste-systemene ser vi samarbeid er både et viktig og prioritert satsningsområde (Oterholm & Paulsen, 2018; Solvang, 2019). Forskningslitteratur generelt på tverrfaglig samarbeid i ettervern av unge voksne kan tilsynelatende se ut til å belyse at tverrfaglig samarbeid mellom ulike tjenester benyttes som et sentralt virkemiddel i tiltaksperioden. Samtidig viser forskning

til utfordringer blant tjenestene i det å gjennomføre helhetlige tiltak for de unge voksne, som er i ferd med å forlate omsorgen. Tverrfaglig samarbeid i ettervern sier til flere fordeler, og en del utfordringer. I forskningslitteratur er det flere studier som undersøker tverrfaglig samarbeid, men det finnes få på hvordan NAV samarbeider med andre tjenester, dette inkludert ettervern (Pedersen, 2020). Det er derfor et klart behov for videre utforskning på dette temaet.

Barneverntjenesten og NAV-tjenesten velger organisering på bakgrunn av sammensatte faglige argumenter, størrelse, tradisjon og ønsket synergier. Det anses viktig blant fagutøverene, uavhengig av hvilket prinsipp som ligger til grunn for faggruppens organisering, at det tas høyde for at det å arbeide med ungdom (og unge voksne) er et område som krever annen kompetanse sammenliknet med arbeid blant eksempelvis små barn eller voksne (NAV, 2021). Ungdomstiden er en fase med fasespesifikke behov og utfordringer. Det gjelder også kompetanse og oversikt over de tjenestetilbud som er aktuelle for de unge, som kan handle om tilbud, ordninger og tjenester knyttet til de fleste livsområder som helse, utdanning, personlig økonomi og inntektssikring, arbeid og bolig (NAV, 2021).

1.1 Problemstilling

Med et økt fokus på samarbeid i ettervern stilles det et interessant gap i informasjon om samspillet mellom barneverntjenesten og NAV-tjenesten i ettervern av unge voksne. Studiet har som mål å øke forståelsen for hvordan det tverrfaglige samarbeidet i ettervern av unge voksne oppleves av fagutøvere fra barneverntjenesten og NAV-tjenesten selv.

Problemstillingen er som følger: *“Hvordan oppleves tverrfaglig samarbeid av fagutøvere med ansvar for ettervern av unge voksne?”*. Tilhørende problemstillingen er det tre elementer jeg vurderer det som spesielt interessant å se på: 1) Fagutøverenes forståelse av ettervern, 2) hvordan samarbeidet oppleves i praksis og 3) hvordan samarbeidet påvirkes av enhetenes samfunnsmandat- og rammer. Dette leder meg til følgende forskningsspørsmål:

1. Hvordan forstår fagutøverene ettervernet av de unge voksne?
2. Hvordan beskriver fagutøverene samarbeidet om ettervern av de unge voksne?
3. Opplever fagutøverene at det tverrfaglige samarbeidet i ettervern utfordres av deres ulike samfunnsmandat?

Forskningsspørsmålene vil besvares både gjennom analyse- og diskusjon. Spørsmål 1 og 2 vil besvares gjennom analyse og funn i kapittel 5. Spørsmål 3 hentes fram som del av diskusjonen i kapittel 6.

1.2 Begrepsavklaring

Tverrfaglig samarbeid defineres som “an effective interpersonal process that facilitates the achievement of goals that cannot be reached when individual professionals act on their own” (Bronstein, 2003, p. 299). Tverrfaglig samarbeid i denne studien innebærer at flere yrkesgrupper med forskjellig fagfelts bakgrunn arbeider sammen om en felles oppgave, hvor hver profesjon har sin unike kjernekompetanse (Fosse, 2007; Gjertsen, 2007; Glavin & Erdal, 2018; Morrison & Glenny, 2011).

Ettervern i forskningslitteraturen har mange ulike betegnelser nasjonalt og internasjonalt. I Norge er begrepet ettervern innarbeidet hos offentlige myndigheter i sammenheng med tidligere barnevernlov (Barnevernloven, 1953 17. Juli). I denne studien legges et kontinuitetsperspektiv til begrepet hvor ettervernsfasen inngår i en kontinuerlig prosess, med barnevernet som omsorgsgiver (Bakketeig & Backe-Hansen, 2008; Cashmore & Mendes, 2008).

Fagutøver ses i likhet med begrepet profesjonsutøvere i denne studien, hvor de har en viss grad av profesjonell autonomi, en etisk kodeks og et samfunnsoppdrag (Fauske, 2008; Freidson, 2001; Molander & Terum, 2008). Begrepet brukes for å beskrive alle deltakerne i sammenheng med deres fagfelt i denne studien.

Unge voksne beskrives i denne studien som unge i aldersgruppen 18-25 år, som har vært under barnevernets omsorg i hele eller deler av oppveksten (Breimo, Sandvin, & Thommesen, 2015). De befinner seg i en livsfase hvor de søker hjelp via ulike tjenestetiltak innenfor ettervern, som skal hjelpe dem i overgangen til å bli selvstendige voksne, uavhengig av tjenestesystemene (Bakketeig & Backe-Hansen, 2008; Häggman-Laitila, Salokekkilä, & Karki, 2019). Synonym som benyttes er *klient*, som også beskriver personer som søker bistand via sosiale tjenester.

1.3 Videre oppbygging av studien

Innledningsvis i kapittel 2 vil teori og tidligere forskning på tema som kan belyse hvordan samarbeidet i ettervern oppleves fra fagutøverenes perspektiv og kunnskapsstatus på feltet. Kapittel 3 tar for seg den metodiske fremgangen kvalitativ metode og den teoretiske rammen til grunn for tolkningsarbeidet. Fremgangsmåten med rekruttering, utvalg, gjennomføring av intervju og analyse blir også belyst her. Deretter blir metodens styrker og svakheter og forskningsetiske retningslinjer nevnt. Til slutt presenteres studiens troverdighet, pålitelighet og overførbarhet. I kapittel 5 presenteres analysens funn. Videre i kapittel 6 vil funnene belyses via min egen forståelse og diskuteres opp mot teori, lovverk og tidligere forskning. I kapittel 7 vil hovedfunnene oppsummeres og konkluderes.

2.0 Teori og forskningsgjennomgang

For å forstå fagutøverenes opplevelse av tverrfaglig samarbeid rettet mot arbeidet med unge voksne i ettervern vil jeg primært ta i bruk Laura R. Bronsteins modell for veiledning av tverrfaglig samarbeid (2003). Bronstein (2003) sin *Interdisciplinary Collaboration model* viser til hvordan dagens praksis mellom sosialarbeidere og fagpersoner, som dominerer innen en rekke ulike sosiale- og omsorgstjenester, krever samarbeid. Modellen tar videre for seg avgjørende faktorer for et effektivt samarbeid og hva som utgjør og påvirker samarbeid. Denne modellen er aktuell for forskningsprosjektet ettersom ulike sosialarbeidere og fagfolks arbeid påvirkes av ulike interne og eksterne faktorer.

2.1 Bronsteins tverrfaglige samarbeidsmodell

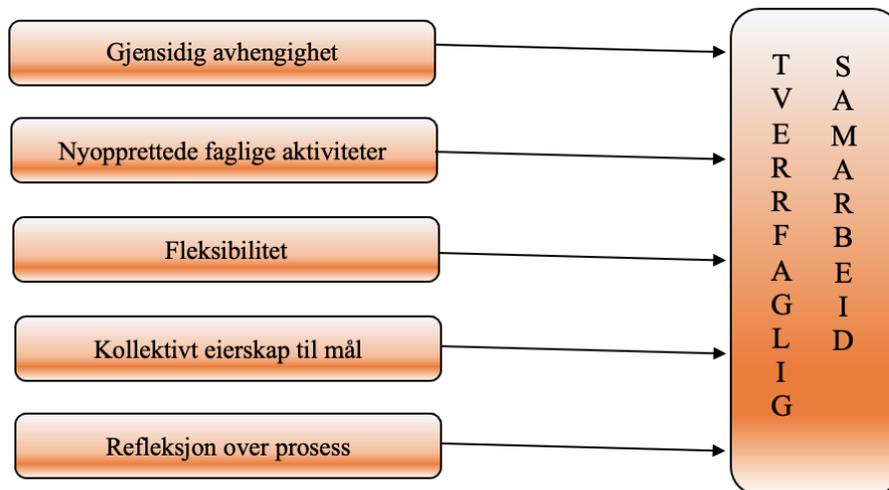
Laura R. Bronstein (2003) utviklet en modell for veiledning av tverrfaglig arbeid som er spesielt relevant for sosialt arbeid, samt yrkesprofesjoner som kan betraktes som sosialt arbeid. Effektivt samarbeid krever kunnskap om faktorer for hva som utgjør samarbeid. Modellen vil bli benyttet som et rammeverk for å kunne tolke samarbeidet mellom ansatte ved barneverntjenesten og NAV-tjenesten.

Bronstein (2003) sin samarbeidsmodell er basert på en tverrfaglig teori rundt samarbeid, tjenesteintegrasjon, rolleteori og økologisk systemteori. Modellen inneholder fem komponenter som menes å kunne skape optimalt tverrfaglig samarbeid mellom barneverntjenesten og andre spesialister: gjensidig avhengighet, nyopprettede faglige

aktiviteter, fleksibilitet, kollektivt eierskap til mål og refleksjon over prosesser, som vist i figur 1:

Figur 1:

Komponenter i en tverrfaglig samarbeidsmodell

Bronstein / En modell for tverrfaglig samarbeid

Gjensidig avhengighet

Gjensidig avhengighet beskriver hvordan hver samarbeidspartner er avhengig av den eller de andre for å oppnå bestemte mål. Gjensidig avhengighet refererer altså til forekomsten og avhengigheten av interaksjoner mellom fagfolk. Denne avhengigheten kan ses i sammenheng med viktigheten av at barnevernsansatte og NAV-ansatte forstår tydelig hverandres roller, og samarbeider om å fremme unge voksne i offentlig omsorg sine levekår. Dette ved å overholde barnets rett til beskyttelse, samt utøve praksis i henhold til deres roller (Toros, Tart, & Falch-Eriksen, 2021). For at sosialarbeidere ved NAV og barneverntjenesten skal kunne hjelpe og følge opp unge voksne i ettervern, trenger arbeiderne ved begge profesjoner innspill fra hverandre, for å kunne utføre en helhetlig oppfølging samt tilrettelegge helhetlige tiltak. Her anses det som viktig at arbeiderne kan identifisere og rapportere på en profesjonell sammenhengende måte (Toros et al., 2021).

Nyopprettede profesjonelle aktiviteter

Nyopprettede profesjonelle aktiviteter henviser til samarbeidende handlinger, programmer og strukturer som i større grad gjør det mulig å skape og oppnå mer enn det de samme

fagpersonene vil kunne få til uten det (Bronstein, 2003). Nyopprettede profesjonelle aktiviteter kan også sees i sammenheng med reformer som skaper nye obligatoriske design (Toros et al., 2021). Disse aktivitetene skal være med på å maksimere ekspertisen til hver enkelt samarbeidspartner (Bronstein, 2003). Med andre ord strekker reformen med samarbeid seg utover de enkelte samarbeidspartnere og deres direkte tjenester til klienten, og slike reformer kan observeres via nye strukturer, retningslinjer og tjenesteleveringssystemer (Bronstein, 2003).

Et eksempel på dette kan være opplæring og kunnskapsforbedring. Barnevernsarbeidere styrker NAV-arbeideres ferdigheter og kunnskap om hva de skal legge merke til hos unge voksne i offentlig omsorgssammenheng, eller at NAV-arbeidere gir tilstrekkelig med systematiske forklaringer innen sosialhjelp slik at oppfølgingen i de unge voksnes overgang til voksentilværelsen blir kvalitetsforsvarlig. Det opprettes altså et forum der diskusjoner kan utforske hvordan de ulike profesjonene kan takle utfordringene knyttet til de unge voksne, for å ivareta prinsippet om *barnets beste*.

Fleksibilitet

Fleksibilitet er den tredje faktoren i modellen og beskriver evnen til å akseptere tvetydighet. Fleksibilitet kan skape produktive kompromisser når man opplever uenighet og endring i rollen, hvor Bronstein (2003) mener at profesjonelle sosialarbeidere bør kunne reagere kreativt og være løsningsorientert i forhold til de situasjoner der det kreves (Toros et al., 2021). Dette kan blant annet handle om at fleksibilitet i arbeidet tenkes å være en avgjørende komponent for samarbeidet mellom barnevernsarbeidere og NAV-arbeidere. Fagutøverene fra begge etater bør kunne ha en tilpasningsevne for å kunne reagere og fungerer sammen, selv under endring av forhold og behov underveis i oppfølgingsprosessen blant de unge voksne i ettervernet (Toros et al., (2021). Omsorgs- og sosialtjenester og andre instansers tradisjonelle organisering i profesjonelle og faglige funksjonsområder (profesjon og semiprofesjon), er ifølge Bronstein (2003) med på å påvirke sosialarbeidernes yrkesrolle og samarbeid via faktorer som sosialisering, organiseringene og statusene til de ulike profesjonene. Dette kan videre bidra til danningen av hierarkiske forståelser blant arbeiderne om hvem som anses mest 'idealistisk' å samarbeide med. Dette er lite forenlig med et fleksibelt arbeid som kan bidra til et mer effektivt samarbeid (Toros et al., 2021).

Kollektivt eierskap til mål

Kollektivt eierskap til mål viser til refleksjon over prosessen. Bronstein (2003) beskriver det kollektive ansvaret ved siden av hele prosessen med felles design, definisjon, utvikling og oppnåelsen av mål. Dette innebærer at samarbeidspartnere bør være oppmerksomme på selve samarbeidsprosessen, samt tenke og snakke om arbeidsforholdet deres for å kunne styrke deres samarbeid. Når det gjelder kollektivt eierskap til mål, har barn/ungdom krav til spesiell omsorg og hjelp, og hvert barn/ungdom har rett til beskyttelse (Toros et al., 2021). For å utøve tiltak ut ifra barnets beste, er det derfor et mål for ettervern av ungdom i offentlig omsorg, at de blir istandgjort til uavhengighet og økonomisk selvstendighet. Dette for å støtte ungdommen til å vokse til et kompetent og fungerende individ, samt styrke ungdommens velvære og evne til å takle utfordringer effektivt som voksen (Toros et al., 2021).

Refleksjon over prosessen

Refleksjon over prosessen viser til samarbeidspartneres refleksivitet og oppmerksomhet i selve samarbeidsprosessen, og i etterkant. I dette ligger det et element av både tenkning og dialog rundt de tverrfaglige samarbeidsforhold. Bronstein (2003) mener det er viktig i denne prosessen å sørge for mulighet til å gi tilbakemeldinger, med tanke på å stadig styrke og effektivisere samarbeidsforhold i fremtiden. Refleksjon over prosessen er den siste komponenten i modellen. Denne komponenten indikerer at barnevernsarbeidere og NAV-arbeidere må tenke over og snakke om arbeidsforholdet og prosessen, samt hvordan de kan forbedre forholdet deres (Toros et al., 2021). Informantenes oppfatning av samarbeid gjør meg i stand til å forstå samarbeidet mellom aktørene, samt noen av utfordringene som bør løses for å kunne tilrettelegge for et mer effektivt samarbeid, for å oppnå ønsket målsetting for ettervern og oppfølging av de unge voksne.

2.2 Litteratursøk

For å få oversikt over relevant forskning er litteratursøket gjennomført med bruk av systematiske søk i databaser og utforskning av referanselister. Systematiske søk ble ofte gjort via databasene Google Scholar, PsycINFO, Web of science, Bufdir, Lovdata PRO. Begreper som ble benyttet for å finne norsk litteratur innenfor de ulike databasene varierte ut fra hvilken database som ble benyttet. Innen Bufdir sin database var det ikke hensiktsmessig å benytte alle de samme søkeordene, da Bufdir har en liten database relevant for barneverntjenesten og da kun inneholder undersøkelser rundt deres tjenester. Kun ett søkeord ble derfor benyttet om gangen via Bufdir sitt nettbibliotek, og ordene som ble benyttet var:

ettervern, overgang, voksenliv, tverrfaglig samarbeid, samhandling, koordinering og samordning. Innen Google Scholar sin database ble det foretatt flere avanserte søk. De primære søkeordene var enten Barnevern og ettervern, eller barnevern og voksenliv. Videre ble det presisert at artikler skulle inneholde minst et av søkeordene: tverrfaglig OR samarbeid OR samhandling OR koordinering. Google Scholar er en stor database, og det ble derfor behov for flere søkeord for å få et mer strukturert søk.

Videre søk innen PsycINFO og Web of Science ble benyttet for å finne både norsk og utenlandsk forskning. Søket ble utført via flere søkeord med samme prinsippet, men med engelsk oversettelse samt trunkering for å kunne foreta et strukturert søk: “Child welfare”, “protecti*”, “protective service*”, “transition*”, aftercare, “care leaver*”, “after care”, collaboration, coordinat*, cooperat*.

Tema	Inkludert	Ekskludert
Aktualisering	Nyere forskning om tverrfaglig samarbeid mellom barnevernet og NAV i ettervern av unge voksne	Forskning/ artikler publisert før 2000 (Med unntak av Stjernø, 1982 & Barnevernloven, 1953)
Relevans	Forskning som omhandler: <ul style="list-style-type: none"> • Samarbeid mellom fagutøverne fra barnevernet og NAV, utfordringer og ressurser • Omsorg vs. sosialhjelp • Unge voksne i ettervern 	Forskning som omhandler: <ul style="list-style-type: none"> • De unge voksnes egne opplevelser • Samarbeid mellom andre tjenesteytere enn barnevernet og NAV
Tilgjengelighet	Forskning som var tilgjengelig i ulike databaser: <ul style="list-style-type: none"> • Forskningsartikler • PhD-artikler • Rapporter • Kapitler/ bøker basert på forskning 	<ul style="list-style-type: none"> • Bacheloroppgaver • Masteroppgaver • Forskningsartikler publisert før 2000
Språk	Norsk & Engelsk	Andre språk

Figur 2: Inklusjon- og eksklusjonskriterier i litteratursøksprosessen

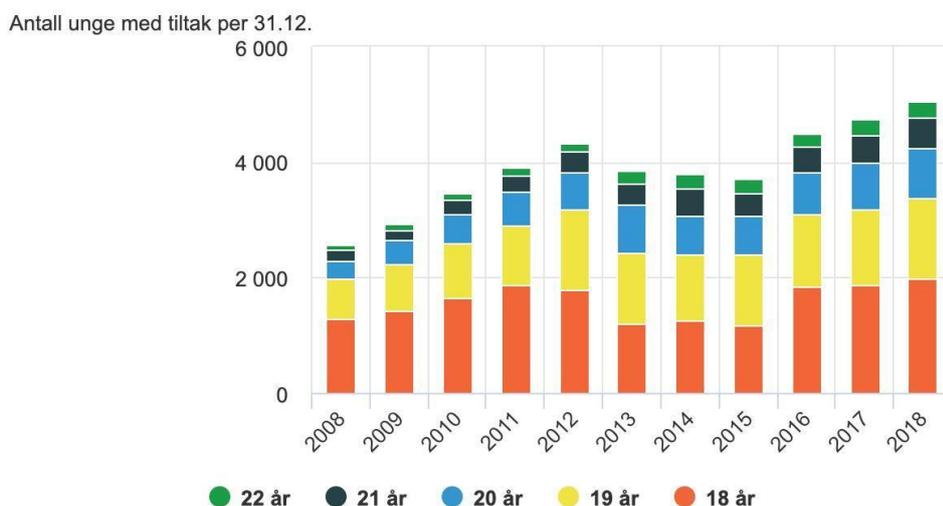
Første informasjonsinnhenting ble gjennomført høsten 2021. Deretter ble det utført et siste søk i mai 2022 for å undersøke om det har kommet noen referanser i løpet av vinteren som var aktuelle for oppgaven. Siste søk ble foretatt for å se på status i forhold til de ulike proposisjonsforslagene og nyere forskning på temaet i studien. Søket gav ikke noen treff på referanser som kunne tillagt mer til studien.

Oppgavens tematikk er blitt inspirert og valgt via et lite forskningsområde som fokuserer på tverrfaglig samarbeid fra NAV og andre offentlige velferdstjenester, i Norge. I denne forskningsgjennomgangen vil jeg derfor gjøre rede for eksisterende kunnskap om tema rundt NAV og barnevernsfeltet, samt tjenesteansatte ved barnevernet og NAV sine oppfatninger av hvordan kvaliteten på deres tverrfaglige samarbeid potensielt kan påvirke de unge voksnes overgang til selvstendig tilværelse. Det anses som nødvendig å nevne noen studier som ser nærmere på faktorer som gir mulige utfordringer til tverrfaglig samarbeid, og hva som kan påvirke de unge voksne, i offentlig omsorg, sin overgang til selvstendig tilværelse.

2.3 Rammeverk og lovgrunnlag

2.3.1 Kort orientering i lovverk og føringer for ettervern i barnevernet

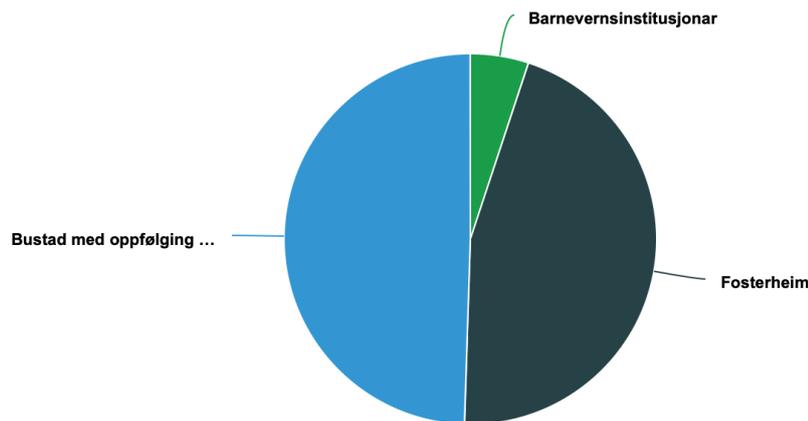
Det har foregått en økning i antall unge voksne som mottar ettervernstiltak fra 2008 til 2018 (Sentralbyrå, 2019). Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet (Bufdir) mener dette kan ha sammenheng med omleggingen av lovverket i 2009, hvor det ble fattet enkeltvedtak ved avslag om ettervern i lovteksten (Bufdir, 2021). Omleggingen av lovverket la blant annet et sterkere fokus på barnets beste som grunnlag for avslutning av tiltak i rundskriv Q-13/2011 (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011). Tall fra Statistisk sentralbyrå har vist til følgende utvikling av unge voksne med barneverntiltak i alderen 18-22 år fra 2008 til 2018 (Statistisk Sentralbyrå, 2019):

Kilde: Statistikkbanken tabell 09050, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3: Unge 18-22 år med barnevernstiltak per 31.12., etter ettårig alder. 2008-2018

Av de unge voksne over 18 år mottok 3400 botiltak fra barneverntjenesten. Det er nesten 5 prosent flere enn i 2017. Barnevernet plasserer barn og unge hovedsakelig på institusjon eller i fosterhjem, men tilbud om bosted med oppfølging er også en mulig alternativ. Dette spesielt for de eldste i barnevernet. I slutten av 2018 bodde omtrent halvparten av de unge plassert i ettervernstiltak i eget bosted med oppfølging. Denne kategorien omfatter i tillegg bofellesskap hvor 45 prosent bodde i fosterhjem, og 5 prosent i barnevernsinstitusjon. Dette er en økning i antall unge i ettervernsalder som bor i fosterhjem og eget bosted med oppfølging, mens færre var plassert i barnevernsinstitusjoner på slutten av 2018, enn året før (Statistisk Sentralbyrå, 2019). Sidestilt med botiltak er det mange i ettervernsalder som mottar tiltak om økonomisk hjelp fra barnevernet, i tillegg får mange også økonomisk hjelp til egen hybel/bosted, som vist i figur 4 under:

Kilde: Statistikkbanken tabell 11600, Statistisk sentralbyrå.

Figur 4: Prosentdelen unge 18-22 år med plasseringstiltak fra barnevernet per 31.12.2018, etter tiltak

Tallene i statistikkbanken viser ikke i hvilken grad økonomisk bistand blir gitt som et tiltak alene, eller som et tillegg til andre tiltak (Statistisk Sentralbyrå, 2019). Bruk av økonomisk hjelpetiltak kan være en grunn til å se nærmere på det tverrfaglige samarbeidet mellom barnevernet og NAV og hvordan de ulike instansene samarbeider om å delegere ansvaret for hvilken type oppfølging de unge voksne i ettervern får mellom de ulike etatene, i overgangen til et selvstendig voksenliv. Dette er omdiskutert i forslaget om ny barnevernslov, hvor det synliggjøres et behov for tydeliggjøring grenseovergangene (Barne- og familiedepartementet, 2021).

Grunnlag og utgangspunktet for ettervern er forankret i barnevernlovens § 1-3. Paragrafen inneholder tre viktige elementer: 1) De som skal motta ettervernstiltak må ha mottatt bistand fra barneverntjenesten før fylte 18 år, 2) den unge voksne må selv gi samtykke på at de ønsker ettervernstiltak, 3) opphør av tiltak og avslag på søknad om tiltak etter fylte 18 år skal regnes som enkeltvedtak og må begrunnes ut ifra hensynet til barnets beste. Sistnevnte punkt ble tatt inn i norsk lovverk i 2009 og plikter barneverntjenesten til å begrunne hvorfor den unge eventuelt ikke skal motta noen form for tiltak fra barneverntjenesten etter at ungdommen har fylt 18 år (Barne- og likestillingsdepartementet, 2009). Innførelsen av en slik begrunnelsesplikt skal sikre at barneverntjenesten har foretatt en grundig vurdering, samt redegjøre for hvilke vurderinger som er foretatt (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011). Dette gjelder også dersom den unge selv søker om ettervernstiltak, men får avslag. Hovedregelen for ettervern er altså at det skal bli gitt den unge dersom de selv ønsker det (Storø, 2015). Dette understreker barnets beste som det førende prinsippet også i ettervernsarbeid. I tillegg skal barneverntjenesten, med utgangspunkt i enkeltindividets behov, treffe gode og barnevernfaglige beslutninger basert på en konkret og individuell vurdering i hver enkelt sak (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011).

Videre er også de unges egne ønsker og meninger fremhevet. Barns rett til medvirkning er også tydelig i kontrakten med barnevernet, jfr. § 6-3 og Barnevernkonvensjonens artikkel 12. Barnets medvirkningsrett er tydeliggjort i §§ 1-6 og 1-7. I rundskrivet blir det også understreket viktigheten av at unge som nærmer seg 18 år skal informeres tidlig og godt om muligheten for ettervern. Det skal avklares hva den unge selv ønsker i god tid før de fyller 18 år, samt informasjonsplikt om klageadgangen til Statsforvalteren (tidligere fylkesmannen) i henhold til §§ 6-5 og 6-6 (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011). I forarbeidene til loven og i rundskriv Q-13/2011 presiseres betydningen av å gi unge voksne muligheten til en fleksibel overgang til voksenlivet, og at de får tilstrekkelig hjelp og støtte i overgangen (Barne- og familiedepartementet, 1998; Paulsen et al., 2020). Barnevernet blir med dette oppfordret til en kreativ og fleksibel utforming av individuelle tiltak for å kunne tilby de unge best mulig støtte i overgangen. De unge skal få muligheten til å prøve og feile, noe som blant annet innebærer at de skal ha muligheten til å komme tilbake til barneverntjenesten etter avsluttet tiltak. Barneverntjenesten skal med dette informere den unge om at de kan ombestemme seg (at de har "angrerett"). Det eksisterer ingen spesifisering av gyldig tidsrom på angre retten i rundskrivet, men det presiseres likevel at "under enhver

omstendighet bør de unge som har takket nei til tiltak kontaktes ett år etter at alle tiltak er avsluttet, for å høre om de nå likevel ønsker å motta tiltak” (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011).

Når det gjelder tverrfaglig samarbeid med andre etater presiserer rundskrivet Q-13/2011 at barnevernet er pliktig å bistå de unge i kontakten med disse, samt å koordinere tiltakene. Barnevernet skal også sammen med de unge vurdere om det er behov for tjenester og tiltak fra andre etater. Dersom behovet melder seg, har barneverntjenesten ansvar for å informere de øvrige tjenester om den unge voksnes behov og eventuelt bistå i prosessen med å finne frem til aktuelle tiltak (Paulsen et al., 2020). Barneverntjenestens har en lovfestet plikt til å utarbeide en individuell plan for unge voksne med behov for langvarige og koordinerte tiltak eller tjenester dersom dette vurderes som nødvendig for å skape et helhetlig tilbud for den unge. Dette gjelder så lenge de har gitt samtykke, jfr. barnevernloven §3-2a. Gjennom en individuell plan vil man i større grad kunne sikre at det til enhver tid foreligger et hovedansvar hos en bestemt tjeneste for oppfølgingen av den unge. Bestemmelsen inneholder derfor en formalisering av samarbeidet mellom barneverntjenesten og andre offentlige tjenester (Paulsen et al., 2020).

2.3.2 Den kommunale Barneverntjenesten og NAV-tjenestens lovbestemmelser innen samarbeid

Både sosialtjenesteloven og barneverntjenesteloven har bestemmelser om plikt til å samarbeide for å sikre at klient av tjenestene får et godt tilbud. Tjenestene er pålagt å samarbeide både på system- og individnivå, og ivareta klientens medvirkning i samarbeidet (NAV, 2021). Barnevernloven §3-2 pålegger barneverntjenesten å sørge for at barns interesser ivaretas av andre offentlige organer og at de samarbeider med andre sektorer og forvaltningsnivåer der dette kan bidra til å løse oppgaver som barneverntjenesten er pålagt etter lov og forskrifter, jf. § 32 (Barnevernloven, 1992, § 3-2). Sosialtjenesteloven §§ 13 og 17 pålegger NAV-kontoret å medvirke til at sosiale hensyn blir ivaretatt også av andre deler av forvaltningen. De skal også medvirke til å samarbeide med andre kommuner, fylkeskommunale og statlige organer (Sosialtjenesteloven, §§ 13 & 17).

Kommunen som har iverksatt tiltak etter barnevernloven før ungdommen fylte 18 år den ansvarlige for eventuelt å opprettholde disse tiltakene eller erstatte dem med andre tiltak.

Dersom en ung voksen i aldersgruppen 18-25 år med tiltak etter barnevernloven flytter til en annen kommune, vil fraflyttingskommunen i utgangspunktet være den ansvarlige for å opprettholde tiltakene. Denne bestemmelsen gjelder uavhengig av om den unge har vært under barnevernets omsorg eller om vedkommende har hatt hjelpetiltak etter barnevernloven § 4-4 (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011).

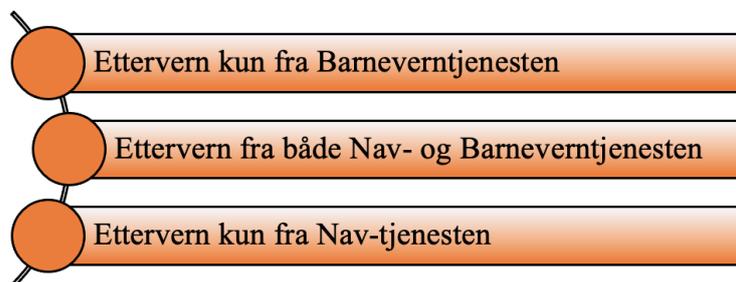
Både barneverntjenesten og NAV-kontoret kan ha ansvar for familier og enslige unge i en sosialt og økonomisk utfordrende situasjon. Hvilken tjeneste som skal ha ansvar for å hjelpe i en konkret situasjon vil avhenge av hva problemenes natur og hvilke tiltak barnet, den unge eller familien trenger. Et samarbeid mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret vil ofte være nødvendig og hensiktsmessig for å bistå barn, unge voksne eller familier med sammensatte og langvarige behov (NAV, 2021). For at barneverntjenesten skal ha et ansvar for å hjelpe må grunnvilkåret for å sette inn hjelpetiltak etter barnevernloven være oppfylt, jf. § 4-4 annet ledd. Hvis vedkommende er i en vanskelig situasjon fordi foreldre ikke har tilstrekkelig økonomi til å dekke sine utgifter, har utfordringer med å disponere pengene eller mangler arbeid, er det som hovedregel NAV-kontoret som har rådende ansvar for å gi hjelp (NAV, 2021). Kommunens organisering av arbeidet med barn, ungdommer og familier i en sosialt og økonomisk vanskelig situasjon vil også ha betydning for ansvarsfordeling og samarbeidet mellom barneverntjenesten og NAV-kontoret. Her oppfordres det til at barneverntjenesten og NAV-kontoret bør vurdere å inngå generelle avtaler og samarbeidsrutiner. Slike avtaler bør ledelsesforankres (NAV, 2021).

Proposisjon 100 L (2020-2021) foreslår blant annet styrking av reglene for samarbeid og individuell planer og innføring av en samordningsplikt for kommunen ved ytelse av velferdstjenester (Det Kongelige Kunnskapsdepartement, 2021). Proposisjonen foreslår en endring av gjeldende barnevernlov §3-2 første ledd, hvor bestemmelsens overskrift endres til «Samarbeid og samordning». Med dette vil barneverntjenestens plikt til å delta i kommunal planlegging oppheves. Endringene innebærer en mer rendyrket samarbeidsplikt for barnevernet. Gjeldende bestemmelse er foreslått for å tydeliggjøre at plikten til å samarbeide både gjelder på individ- og systemnivå. Samarbeidet skal være en integrert del av tjenesteytingen. Dette innebærer at barneverntjenesten må gjøre en konkret faglig vurdering av hva de er pliktige å samarbeide om, hvilke andre tjenesteytere de skal samarbeide med og omfang av samarbeidet. Samarbeidsplikten gjelder også for barn som mottar ettervernstiltak;

samarbeidet skal skje innenfor gjeldende regler for taushetsplikt (Det Kongelige Kunnskapsdepartement, 2021).

2.3.3 Hvem skal ha ansvar for å følge opp unge voksne som mottar ettervernstiltak?

Ettervernets vurdering begrunnes ut ifra det førende prinsippet *barnets beste* og at det er *individuelle vurderinger i hver enkelt sak*. I vurderingen av tilbud om ettervern knyttes det individuelle vurderingskriterier som skal sikre at de unge kan nyttiggjøre seg tilbudet og samarbeide med NAV- og barneverntjenesten. Med manglende nasjonale prosedyrer for hvem som er ansvarlig for ettervern blir måten vedtak om ettervern organiseres og utføres på varierende fra kommune til kommune. Barneverntjenesten har ettervernsansvar etter barneverntjenesteloven og NAV-tjenesten har ansvar for ettervern etter NAV-lov og sosialtjenesteloven. Ettersom både barnevern- og NAV-tjenesten kan ha ansvar for unge voksne mellom 18-25 år som mottar ettervern viser det seg tre ulike alternativer for ansvarsfordeling:

Figur 5: Ulike alternative ansvarsfordelinger i mottak av ettervern fra NAV- og Barneverntjenesten

Både NAV-kontoret og barneverntjenesten kan ha ansvar for ungdom mellom 18-25 år. Ungdom som mottar ettervernstiltak har ofte ulike behov (NAV, 2021). Avslag på ettervern fra barnevernet, eller vurdering om behov for overføring til annen instans, påvirkes av den enkelte saksbehandler vurdering. Dette kan være begrunnet i en vurdering av at tidligere tiltak ikke har ført fram, eksempelvis pga. rusproblematikk, og at barnevernet ikke lenger opplever de kan tilby den beste oppfølgingen, eller at barnevernet og den unge voksne ikke enes om innhold i ettervernstiltaket. Ansvarsfordelingen og samarbeidet mellom NAV-kontoret og barneverntjenesten må bero på en individuell vurdering av ungdommens behov. Kommunens organisering av ungdomsarbeidet og eventuelle avtaler med samarbeidsrutiner innad i

kommunen, vil også ha betydning for ansvarsfordeling og samarbeid mellom NAV-kontoret og barneverntjenesten.

1. De unge voksne mottar kun ettervernstiltak fra barneverntjenesten

Målsettingen med å gi ettervernstiltak til unge voksne i barnevernet etter fylte 18 år, er at de skal få nødvendig hjelp og støtte i overgangsfasen til en selvstendig voksentilværelse (Barnevernloven, 1992, §1-3). Ved en individuell vurdering av ungdommens behov kan barneverntjenesten vurdere at ettervernstiltak fra barneverntjenesten er det beste tiltaket, og at NAV-kontoret ikke trenger å involveres. Dette kan eksempelvis gjelde unge voksne som fortsatt har behov for fosterhjems- eller institusjonsplassering (NAV, 2021). For barn som er ivaretatt av barnevernet før de har fylt 18 har barnevernet ansvaret for den daglige omsorgen. Da bør barnevernet dekke utgifter til husleie og livsopphold så lenge ungdommen går i videregående opplæring. Etter dette bør hjelpen fra barnevernet videreføres til andre tiltak som bidrar til at ungdommen blir selvhjulpne gjennom arbeid eller videre studier innen rimelig tidsperiode. Barneverntjenesten oppfordres til å informere ungdommen om NAV-kontorets tjenester som hjelp til å komme i jobb og/eller hjelp til å komme i gang med eventuelle videre studier (NAV, 2021).

2. De unge voksne har tiltak og tjenester fra begge tjenestene samtidig

Unge voksne som mottar tiltak fra både barneverntjenesten og NAV-kontoret er en løsning som krever et utstrakt samarbeid. Her skal etatene eniges om hvilke tiltak som skal iverksettes og sikre at tiltakene er koordinert. Barneverntjenesten og NAV-kontoret må koordinere hvem som skal dekke den unges utgifter til livsopphold og husleie, hvordan de forholder seg til andre søknader og økonomiske ytelser, og inngå generelle avtaler som regulerer samarbeid og ansvarsfordeling rundt økonomiske ytelser for ungdom med ettervernstiltak, som mottar hjelp fra begge tjenestene (NAV, 2021). Et eksempel på dette kan være av NAV-kontoret gir arbeidsrettet oppfølging og dekker den unge voksnes utgifter til husleie, mens barneverntjenesten gir råd og veiledning eller oppfølging via miljøarbeider (NAV, 2021).

3. De unge voksne overføres fra barnevernet til NAV-kontoret

Én grunn til at unge voksne overføres til NAV-kontoret er at den unge selv ønsker å avslutte tiltakene eller kontakten med barnevernet. Barneverntjenesten oppfordres i disse tilfellene å informere den unge om NAV-kontorets tjenester og tiltak, samt gi informasjon om rettigheter

og plikter knyttet til tjenester og ytelser i NAV. Dette for å gi ungdommen et bedre grunnlag for å vurdere om det er riktig å avslutte barnevernstiltakene.

En annen grunn til at ungdom overføres til NAV-kontoret, er barneverntjenestens vurdering av hvorvidt opprettholdelse av tiltakene er til *barnets beste*. Enhver form for enkeltvedtak her om opphør av tiltak eller avslag på søknad skal begrunnes ut fra hensynet til barnets beste (NAV, 2021).

Ungdom i ettervern som har tiltak og tjenester fra begge tjenestene samtidig (nr. 2), vil kreve vedvarende tverrfaglig samarbeid samt koordinering av tjenester. For de unge voksne som kun mottar ettervernstiltak fra barneverntjenesten (nr. 1) eller overføres til NAV-kontoret (nr. 3) vil ansvaret ivaretas av kun en av etatene.

Selv om unge voksne har rett til å motta ettervern frem til fylte 25 år slutter omtrent halvparten av de unge voksne å motta ettervern mellom 19 og 20 år, og enda færre får støtte i tjuårene (Barnevernloven, 1992, §1-3; Paulsen et al., 2020; Statistisk Sentralbyrå, 2019). Et stort antall unge voksne med erfaring fra barnevernet mottar særskilt økonomisk bistand fra sosiale tjenester (Backe-Hansen, Madsen, Kristofersen, & Hvinden, 2014). Forskning på sosiale tjenester tyder på at hovedmålet er å hjelpe de unge voksne inn i arbeidslivet, og med dette redusere antall personer som mottar ytelser (NOU 2004:17; NOU 2004: 13). For at de unge skal ha rett til økonomisk tilskudd fra NAV-tjenesten i henhold til sosialtjenestelov og NAV-lov, er det blant annet et kriterium at de unge voksne ikke har mulighet til å forsørge seg selv på andre måter. Videre har disse ordningene som mål å bidra til at de unge voksne blir selvhjulpne (Oterholm & Paulsen, 2018). Selv om unge voksne som er ferd med å forlate omsorg (mellom 18-25 år) kan motta støtte enten fra barnevernet, NAV eller begge deler, blir forskjellen mellom de to instansene av betydning for tjenestetilbudet og oppfølgingen. Hvorvidt de unge voksne mottar støtte og hjelp via et mer barnlig eller voksent ståsted, er i stor grad avhengig av tjenesteyternes skjønn. Fagutøverenes skjønn spiller med dette en viktig rolle i de ulike fasebetingede overgangene og dermed hele den tilmålte oppfølgingsperioden til de unge voksne (Oterholm & Paulsen, 2018).

Tidligere studier indikerer at det er forskjeller mellom barnevernet og sosiale tjenester for voksne når det kommer til støttepunkter for unge som kommer fra barnevernet (Breimo et al., 2015; Oterholm & Paulsen, 2018; Paulsen et al., 2020; Pedersen, 2020). Eksistensen av ulike fokuspunkter blant tjenestene peker mot ulike institusjonelle logikker, som virker å styre

sosialarbeidernes skjønn og dermed behandlingsgrunnlag av ungdommen. Ifølge Oterholm & Paulsen (2018) kan disse forskjellene forstås ut fra etatenes mandater og lovene de er bundet av, samt hvordan disse forholder seg til forskjellige institusjonelle logikker.

Funn fra studier av ungdommers erfaringer, veid opp mot fagutøverenes skjønn knyttet til støtte, kan indikere at det er forskjell i fagutøverene fra de ulike etatenes myndighetsområder. Dette kan gi ulikt skjønn varierende betydning. Barnevernet er for barn, unge og familier i nød, mens sosiale tjenester er for voksne generelt (Oterholm & Paulsen, 2018). NAV-tjenesten tar ikke eget ansvar for at ungdommer skal forlate omsorg. De behandler de unge på lik linje med alle andre klienter som mottar tjeneste fra dem, noe som kan ha uheldige effekter (Breimo et al., 2015; Oterholm & Paulsen, 2018). Unge voksne som har vært under barnevernets omsorg og som er i ferd med å forlate tjenestene, har et behov for sosial, emosjonell, praktisk og økonomisk støtte. I følge Höjer & Sjøblom (2010) gis de unge som regel denne støtten av blant annet fosterforeldre, boligpersonale og barnevernsarbeidere, men gis sjeldent dette av sosiale tjenester som NAV. Dette kan få uheldige konsekvenser for den unge ved at de står i fare for å møte på alvorlige utfordringer i overgangsfasen fra omsorg til et selvstendig liv (Höjer & Sjøblom, 2010).

2.3.4 Forskning på overgangen til voksenlivet for de unge voksne

Overgangen til voksenlivet for ungdom i offentlig omsorg har med tiden blitt et omfattende forskningsfelt. Noe av grunnen til dette har økt er en anerkjennelse av at ungdom som har vært under barnevernets omsorg ikke gis den støtte og oppfølging det er behov for i overgangen til en selvstendig tilværelse (Paulsen, 2018). Det som anses som mest vanlig at ungdommer mottar støtte fra foreldre og annet nettverk i form av økonomisk, følelsesmessig og praktisk hjelp (Paulsen & Berg, 2016; Rutman & Hubberstey, 2016). Det er heller ikke uvanlig at ungdommer som har flyttet hjemmefra periodevis flytter hjem igjen (Stein & Munro, 2008; Tysnes, 2014). Flere studier har problematisert at ungdom som har vært i barnevernet (barnevernsungdom) har hatt mindre mulighet for en slik fleksibilitet med en overgang preget av å prøve og feile. Dette er gjerne både på grunn av et begrenset nettverk og/eller begrenset sosial støtte i nettverket, og på grunn av at ettervernstilbudet i barnevernet ikke har gitt ungdommene mulighet for slik fleksibilitet og veksling (Breimo et al., 2015; Paulsen, 2018; Höjer & Sjøblom, 2010). Sammenlignet med gjennomsnittsbefolkningen opplever ungdom i offentlig omsorg en akselerert og komprimert overgang til voksenlivet, med lite mulighet for veksling mellom selvstendighet og støtte (Bakketeig & Backe-Hansen,

2008; Höjer & Sjøblom, 2010; Stein, 2004). De har også gjerne begrensede muligheter til å gå tilbake til oppfølgingen fra barnevernssystemet dersom de har behov for støtte eller opplever å ikke mestre livet på egenhånd (Paulsen & Berg, 2016; Rogers, 2011). Ungdom i barnevernets omsorg har vært beskrevet som en spesielt sårbar gruppe som ofte møter utfordringer i overgangen til voksenlivet (Bakketeig & Backe-Hansen, 2008; Courtney, Hook, & Lee, 2012; Keller, Cusick, & Courtney, 2007; Paulsen & Berg, 2016; Rutman & Hubberstey, 2016). Fra studier, både i Norge og internasjonalt, finner man at dette er en gruppe som har lavere tilknytning til arbeidslivet og ofte ustabile eller usikre boforhold (Bender, Yang, Ferguson, & Thompson, 2015; Tam, Freisthler, Curry, & Abrams, 2016; Zinn & Courtney, 2017). Ungdommene opplever også i større grad økonomiske vanskeligheter og ustabilitet, og de har generelt en lavere inntekt enn de som ikke har vært i barnevernet (Zinn & Courtney, 2017). I tillegg til dette har ungdommene større utfordringer knyttet til skolegang og utdanning. Ungdommene har lavere utdanningsnivå, høyere drop-out fra videregående skole, og færre oppnår høyere utdanning (Kim, Ju, Rosenberg, & Farmer, 2019; Refaeli & Strahl, 2014). Ungdommene har også større risiko for dårligere fysisk og psykisk helse og er mer utsatt for "risikoatferd" som rusmisbruk og kriminalitet (Bakketeig & Backe-Hansen, 2008; Clausen & Kristofersen, 2008; Dixon, 2008; Lehmann, Havik, Havik, & Heiervang, 2013).

2.3.5 Oppsummering

Den generelle forskningslitteraturen om tverrfaglig samarbeid i ettervern (oppfølging) av unge voksne overgang til selvstendig voksenliv kan tilsynelatende se ut til å belyse at tverrfaglig samarbeid mellom ulike sosiale tjenester er et sentralt virkemiddel i oppfølgingen av de unge voksne. Samtidig er det ulike utfordringer i gjennomføring av helhetlige tiltak for unge voksne som er i ferd med å forlate omsorg. Studier fra NAV- og barnevernsfeltet, og omkring unge voksne og sosialarbeideres generelle erfaringer, viser at tverrfaglig samarbeid i ettervern av unge voksne har mange fordeler, men også en del utfordringer. På samme tid finnes det relativt lite kunnskap om Nav sitt samarbeid med andre sosiale tjenester og barneverntjenesten. Det er derfor et klart behov for videre utforskning på dette temaet.

3.0 Metode

I dette studiet har jeg valgt å benytte et kvalitativt forskningsdesign. Kvalitativ forskning defineres av Strauss og Corbin (1998) som all form for forskning og produsering av funn som ikke er anskaffet via statistiske prosedyrer eller andre måter å kvantifisere på (Strauss & Corbin, 1998; Yilmaz, 2013). I denne delen av oppgaven skal jeg redegjøre for hvordan jeg har gått frem for å belyse oppgavens tema og problemstilling gjennom metodens ulike trinn.

3.1 Forskningsdesign og vitenskapsteoretisk ståsted

Den vitenskapsteoretiske forankringen i et forskningsprosjekt har betydning for hvilken informasjon som søkes og danner et utgangspunkt for den forståelsen og det forskningsdesignet som prosjektet utvikler (Creswell & Poth, 2018; Thagaard, 2013). Det eksisterer flere vitenskapsteoretiske retninger innen kvalitativ forskning. Kvalitativ forskning bygger på vitenskapsteori og tolkning av menneskelige erfaringer og fortolkninger, knyttet til ulike epistemologiske og ontologiske posisjoner (Braun & Clarke, 2006). Kvalitativ forskning påvirkes både av induktive og deduktive tilnæringer (Thagaard, 2013). I denne studien har jeg valgt en induktiv tilnærming. En induktiv tilnærming baserer seg på antakelsen om at teoretiske perspektiver kan utvikles på grunnlag av innsamlede empiriske studier. Induktiv tilnærming som fremgangsmåte anses som aktuell i denne oppgaven, da opprinnelig datamateriale og forskningslitteratur kan utfylles med nye undersøkelser, for å fremheve mønstre og sammenhenger, som er dette kvalitative prosjektets formål (Thagaard, 2013). Oppgaven vil spisse seg inn mot Braun & Clarke (2006) sin tematiske analyse som metode. Tematisk analyse er en metode for identifisering, analyse og rapportering av mønstre i det innsamlede datamaterialet. Metoden krever lite detaljert teoretisk og teknisk kunnskap og er derfor en gunstig metode for de som har liten erfaring med kvalitativ forskning (Braun & Clarke, 2006). Fenomenologi og hermeneutikk er to eksempler på filosofiske tilnæringer innen den kvalitative forskningen, og står sentralt i dette studiet.

Fenomenologi er en filosofi og et eget utgangspunkt for kunnskapsutvikling i kvalitativ forskning (Kvale & Brinkmann, 2015). Fenomenologi tar sikte på å tilnærme seg verdensbildet slik den blir konkret oppfattet eller erfart fra et subjektperspektiv, via informanten. Fra et fenomenologisk perspektiv blir menneskelig erfaring regnet som selve utgangspunktet for kunnskap (Grønmo, 2016). Aktørene sine egne opplevelser av et fenomen er det som blir lagt til grunn i analysene, mens verden utenfor kommer frem i bakgrunnen

(Grønmo, 2016; Thagaard, 2013). Det sentrale aspektet innenfor tilnærmingen er å forstå et fenomen på grunnlag av studieobjektene sine perspektiver, slik den blir erfart av dem selv. Ifølge Grønmo (2016) er det også viktig at forskeren sine egne personlige erfaringer, perspektiver og forestillinger ikke blir fremtredende eller dominerende. Dette innebærer at forskeren må være selvrefleksiv rundt egne mulige fordommer og legge vekt på å dempe fordømmende oppfatninger av aktørene og deres ytringer (Braun & Clarke, 2006; Grønmo, 2016). På denne måten kan forsker opptre mest mulig lojal overfor informantene (Braun & Clarke, 2006).

Hermeneutikk er en filosofi utviklet av de tyske filosofene Wilhelm Dilthey (1833-1911) og Hans-Georg Gadamer (1900-2002) (Grønmo, 2016). Hermeneutikk er læren om fortolkning og legger et vitenskapsteoretisk fundament for den kvalitative forskningen med sterk vekt på fortolkning og forståelse (Kvale & Brinkmann, 2015). Formålet med en hermeneutisk tilnærming er å oppnå gyldig og allmenn forståelse av hva en tekst betyr (Kvale & Brinkmann, 2015). Et sentralt aspekt innen hermeneutikken er at fortolkning av tekster fokuserer på et dypere meningsinnhold enn det som blir oppfattet i øyeblikket. En forutsetning for dette er at teksten som studeres blir tolket og forstått i lys av helheten, og omvendt (Grønmo, 2016; Thagaard, 2013). Denne prosessen blir gjerne omtalt som den hermeneutiske sirkel (Grønmo, 2016). Altså består fortolkning her i en dynamisk bevegelse mellom helhet og del, mellom det som skal tolkes, og den kontekst det skal tolkes i, mellom det vi skal tolke og vår egen forforståelse (Grønmo, 2016; Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2021). Intervjuforskning, som blir benyttet i dette studiet, innebærer at informantene gir sine ytringer, som blir nedskrevet til tekster, som er det datamaterialet som skal fortolkes og bli forstått (Braun & Clarke, 2006; Dalen, 2011).

3.2 Det kvalitative semistrukturerte forskningsintervju

Med formål om å få mer kunnskap rundt fagutøverenes erfaringer og opplevelse av et fenomen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20) vurderes kvalitative forskningsintervju som metoden best egnet for datainnhenting. Gjennom kvalitative intervju søker man ifølge Kvale & Brinkmann (2015) å forstå et fenomen gjennom bred og dyp skildring. Det finnes forskjellige typer intervju innen den kvalitative metoden, og ofte skiller det mellom åpne og mer strukturelle eller fokuserte (Thagaard, 2013). Som redegjort for innledningsvis vil jeg tilnærme meg problemstillingen gjennom tre forskningsspørsmål. Det første

forskningsspørsmålet viser til en type forståelse av hvordan fagutøverene forstår sin egen rolle og de unge voksnes rolle i ettervernet, og hvilke forventninger som ligger til grunn for både barnevernet og NAV. Dette vil ligge som grunnlag inn i delspørsmål nr. 2 hvor jeg vil gå nærmere inn på fagutøverenes opplevelse av hva det er de skal samarbeide om. Siste delspørsmål vil jeg diskutere i kapittel 5 opp mot funn fra analysen i kapittel 4.

Gjennom formulering av delspørsmål antar jeg at finnes mer kunnskap på feltet jeg vurderer det som interessant å utforske videre i intervjuene. I et semistrukturert intervju har samtalen fokus på bestemte tema som er utvalgt på forhånd. Rekkefølgen på tematikk og spørsmål kan variere. Slik sett er metoden fleksibel og den åpner for at forskeren kan følge informantens sin fortelling, og sammen kan sørge for at de temaer som er viktige i forhold til problemstillingen blir diskutert i løpet av intervjusamtalen. Dette gir meg anledning til å utforske nyansene og kompleksiteten i fenomenet som forskes på (Dalen, 2011; Thagaard, 2013). En slik fleksibilitet som semistrukturert intervju tilbyr var i denne sammenheng viktig for å kunne knytte spørsmålene til den enkelte informant sine forutsetninger. I tillegg var det essensielt å være forberedt på at informantene kunne ta opp tematikker som ikke på forhånd var planlagt (Thagaard, 2013).

3.2.1 Intervjuguide

Alle prosjekter som benytter seg av intervju som metode har behov for å utarbeide en intervjuguide, da også særskilt ved bruken av et semistrukturert intervju. En intervjuguide er ifølge Grønmo (2016) forskerens utgangspunkt og veileder for intervjuene. En intervjuguide omfatter sentrale tema og spørsmål som i sin helhet dekker de viktigste områdene som skal belyses i studiet (Dalen, 2011; Thagaard, 2013). Intervjuguiden kan være spesifikk nok til at forskeren innhenter den informasjonen som trengs, samtidig som den kan være enkel og generell nok til at hvert intervju kan gjennomføres på en fleksibel måte (Grønmo, 2016). Et semistrukturert intervju har gjerne en overordnet intervjuguide som utgangspunkt for intervjuet, mens spørsmål, tema og rekkefølge kan varieres. Dette gjør det mulig for forskeren å bevege seg rundt i intervjuguiden (Johannessen et al., 2021). I dette prosjektet ble det utarbeidet en intervjuguide tilpasset for samtaler anslagsvis med barnevernsarbeidere og ansatte ved NAV (Vedlegg 1). Intervjuguiden ble organisert med utgangspunkt i fire hovedtematikker. Første tema handlet om å få innsikt i informantens generelle bakgrunnsinformasjon. Dette ble vurdert som relevant for å kunne gi en generell skildring av

det totale utvalget i den ferdigstilte rapporten. De tre andre tematikkene var direkte relatert til hvordan tverrfaglig samarbeid i ettervern av de unge voksne kan påvirke overgangen til voksenlivet.

3.3 Forforståelse

Med utgangspunkt i en fenomenologisk forståelse av at virkeligheten er slik mennesket selv forstår og opplever den, vil avhandlingen i stor grad gjenspeile informantene sine egne subjektive erfaringer. Samtidig er det slik at egne teoretiske kunnskaper samt erfaringer innen det aktuelle tema, vil kunne være med å påvirke utformingen av prosjektet. Jeg som forsker bringer med meg en forforståelse inn i forskningsprosjektet (NESH, 2019). Tre ulike veiledere har i dette forskningsprosjektet bidratt til diskusjon og gitt tilbakemeldinger for å sikre refleksivitet og bevisstgjøre min rolle gjennom utformingen av studien, datainnsamlingen, analysen og transkriberingen. Å ha kunnskap på feltet og forforståelse av et tema eller et felt som skal undersøkes, trenger ikke nødvendigvis være negativt så lenge forskeren er oppmerksom på betydningen av dette. Forestillinger av verden ut fra egen forståelse, er noe som blir ansett av Kvale & Brinkmann (2015) som et generelt trekk hos mennesket (Kvale & Brinkmann, 2015). Grønmo (2016) hevder at det kan være fruktbart for forskeren å ta utgangspunkt i egen forforståelse, men da først og fremst som bakgrunn for refleksjon over informanter sine egne erfaringer og opplevelser (Grønmo, 2016). Med erfaring fra egne studier på feltet, grunnlag fra bachelor innen interkulturell forståelse, samt arbeidserfaring innen psyk- og rus -institusjon og Bufetat bidrar dette at jeg har kunnskap inn mot mennesker, også i fra andre kulturer. Dette kan som eksempel, innebære innsikt i nødvendigheten av å samarbeide med ansatte fra andre etater for å få fulgt opp klienten godt nok. Min tidligere arbeidserfaring på dette feltet har gitt meg lettere tilgang til potensielle informanter. Samtidig er det viktig å være oppmerksom på at min forståelse og oppfatning av informantene kan hindre meg i å åpne opp for andre perspektiver. Jeg etterspurte kritisk lesning og innspill fra veiledere som kan ha bidratt til at jeg har fått et større reflektert forhold til forforståelse slik at jeg kan forholde meg så objektiv som mulig i denne undersøkelsen.

3.4 Datainnsamling

3.4.1 Utvalgsstrategier

Valg av informanter er sentralt innenfor kvalitativ intervjuforskning. Informantene er de personene som forskeren innhenter informasjon fra, som setter retningen for utvalget undersøkelsen skal baseres på (Thagaard, 2013; Tjora, 2018). Her må det tas høyde for hvem og hvor mange som skal intervjues samt hvilke kriterier som informanter skal velges ut ifra (Tjora, 2018). I dette studiet er det foretatt et «strategisk utvalg», som innebærer at valgte informanter hadde kvalifikasjoner eller egenskaper som var strategisk for oppgavens formål (Thagaard, 2013). Prosjektets målsetting var at utvalget skulle bestå i NAV-ansatte og barnevernsarbeidere som hadde erfaring med tverrfaglig samarbeid (enten med hverandre eller andre etater) i utøvelsen av ettervern for unge voksne. I studiet er det forsøkt å representere likt antall arbeidere i begge yrkesgruppene. Ved rekruttering av NAV-ansatte har jeg rettet meg inn mot fagpersoner fra kommunal tjeneste i ulike kommuner som har opplevd og erfart arbeid med unge voksne på veg ut av offentlig omsorg. Ved rekruttering av barnevernsarbeidere har jeg også ønsket å snakke med fagpersonell fra kommunal barneverntjeneste som har erfaring med ettervern av unge voksne. Størrelsen på utvalget er satt ut fra en vurdering av hva som er stort nok til at jeg oppnår et datamateriale med tilstrekkelig informasjonsmetning, for å kunne oppnå formålet med studien. Dette ble vurdert underveis via tett analysing av data underveis etter hvert enkelt intervju var utført. Utvalgets størrelse ble ansett som viktig å avgrense, fordi et større utvalg enn nødvendig etterlater både gjennomføring og etterarbeidet med intervju som en tidkrevende prosess (Thagaard, 2013; Tjora, 2018). Basert på avsatt tidsperiode for prosjektet ble det tatt en avgjørelse på at syv informanter var en realistisk og hensiktsmessig størrelse på utvalget. Syv intervjuer var også det som ble ansett nødvendig for å oppnå opplevelsen av tilstrekkelig informasjonsmetning.

3.4.2 Rekruttering

For å komme i kontakt med potensielle informanter ble det utarbeidet et informasjonsskriv om prosjektet som ble sendt ut til potensielle informanter. Selve seleksjonsprosessen tok tid. Å få tak i barnevernsarbeidere som jobbet spesifikt med ettervern av ungdommer tok en del lengre tid og var mer krevende å få tak i enn med NAV-arbeidere og OT-arbeidere. Dette kan ha vært et resultat av at manglende kontakter innenfor barnevernet og medført at jeg har

måttet kontakte barnevernet via deres kommunale servicee-post. Dette resulterte i lang ventetid og ofte lite svar. Alle potensielle informanter jeg fra tidligere hadde kjennskap til innad i barneverntjenesten måtte takke nei grunnet høy pågang på grunn av tilsyn fra Statsforvalteren (tidligere fylkesmannen) og pågående reformarbeid innad i etatene. Da tilfanget av kandidater var bekreftet, ble det laget ett generelt skriv til yrkesgruppene (Vedlegg 2). Skrivet omhandlet informasjon om prosjektets målsetting, hvem jeg ønsket kontakt med, hva det ville innebære å delta, og noen retningslinjer. Videre ble det lagt ved kontaktinformasjon med oppfordring til potensielle informanter om å ta kontakt.

3.4.3 Snøballmetoden

En vanlig metode som er anvendt for å velge ut deltakere som var tilgjengelige kan betegnes som snøballmetoden (Thagaard, 2013). Via denne metoden er ikke intervjuobjekter bestemt via ulike typer utvelgelser på forhånd. Utvalget i sin helhet er heller ikke klart i det intervjuene er i gang (Johannessen et al., 2021). Fremgangsmåten som ble benyttet i denne anledning var å først kontakte noen personer som hadde de egenskapene eller kvalifikasjonene relevant for problemstillingen og undersøkelsens teoretiske perspektiver. Jeg startet med en informant som hadde fagkunnskap om feltet som videre kunne sette meg i kontakt med andre aktuelle fagfolk. På denne måten kom jeg i kontakt med flere informanter underveis. Videre henvendte jeg meg til personer jeg opplevde hadde kunnskap og kontakter innenfor miljøet. Disse videreformidlet andre kontakter som kunne være aktuelle. På denne måten fikk jeg flere å ta kontakt med. Bruk av denne strategien medførte at noen av kontaktpersonene kom fra samme nettverk eller miljø. For å hindre dette kontaktet jeg fagpersoner knyttet til samme profesjon, men fra forskjellig miljø, med ulikt nettverk (Thagaard, 2013). Noen av ulempene erfart med bruk av denne “snøballmetoden” var at noen av bekjentskapene ikke førte til informanter som passet til prosjektet, da de ikke fylte oppgavens kriterier for å være aktuell informant. Metoden tok tid å gjennomføre og det opplevdes til tider som utfordrende å få gjennomført undersøkelsen innenfor den gitte tidsrammen (Jacobsen, 2015). Likevel fungerte metoden godt for å komme i kontakt med fagfolk jeg ikke kjente til. Dette sparte meg for ytterligere forarbeid for å identifisere aktuelle informanter, men med til tider sene svar påvirket det forutsigbarhet og mulighet for å velge mellom flere informanter. Et større antall potensielle informanter kunne tenkes å ha ført til en større kontroll over utvalg, som igjen kunne påvirket datamaterialets treffsikkerhet. Likevel oppleves utvalget å være av god kvalitet på grunn av deres høye fagkompetanse og erfaring.

3.4.4 Utvalg

Fem kommuner inngår i studiet. Alle lokalisert i Sørøst-Norge. De ulike kommunene varierer i størrelse, ressurser og organisasjonsmodell. I studien er det presentert både små kommuner og middels store kommuner. De små kommunene er derimot representert i en middelstor interkommunal kommune. Slik sett blir ikke de små kommunene rammet av å være sammenfattet innen sitt arbeidsområde, slik en del småkommuner kan oppleve å være utsatt for, da det kan nyttiggjøre seg ressursene og tjenestene en middelstor kommune kan tilby. Dermed representerer de små kommunene en middels stor barneverntjeneste. Bakgrunn for utvalg av kommunale barnevern grunner i et jeg ønske om å vise hvordan barneverntjenestens praksis vanligvis ser ut i norske kommuner. Derfor er det tatt utgangspunkt i middels store kommuner framfor storbykommuner. Praksisen vil kunne se annerledes ut i storbykommuner slik som Bergen, Oslo, Stavanger og Trondheim.

De kommunale barneverntjenestene praktiserer to ulike organiseringsmodeller: generalist og spesialistmodellen. På et generelt plan er barneverntjenester ofte organisert etter en generalistmodell, mens det i større kommuner ofte forekommer ulike former for spesialisering. Barneverntjenester med spesialisert organisering har som regel team med en ansvarsfordeling som tar utgangspunkt i barnas alder, eller i ulike typer tiltak de mottar. Kommuner kan for eksempel ha egne stillinger som saksbehandlere for ungdom (unge voksne). Et annet eksempel kommunalt kan være fosterhjemsteam med ansvar for alle barn og unge som er i fosterhjem, uavhengig av alder (Bennwik & Oterholm, 2017/2). Kommunale barneverntjenester i denne studien er som regel organisert med en stabsfunksjon i flere inndelte enheter, hvor de ansatte i hver enhet arbeider hovedsakelig som generalister innenfor enhetens ansvarsområde, med unntak av én kommune. Her varierer det kommunalt hvilke enheter som har ansvar for ettervern. Det ene kommunale barnevernet som jobber etter spesialistmodellen, jobber med ettervern i kombinasjon av andre omsorgstiltak, som eksempelvis fosterhjem.

Blant dem som deltok i studie var det fire fagpersoner fra barneverntjenesten, to fagpersoner fra oppfølgingstjenesten (OT) i barnevernet, og to fagpersoner fra NAV. Utvalget fra både oppfølgingstjenesten og NAV besto i to kvinner, mens utvalget fra Barnevernet besto av to menn og én kvinne. Informantene var mellom 26 og 61 år. Informantene har både jobbet i en kortere eller lengre periode innenfor en av yrkesgruppene. Alle informanter har hatt erfaring

med tverrfaglig samarbeid med etatene NAV og barnevernet, både seg imellom og med andre instanser. Oppfølgingstjenesten er barnevernets “forlengede arm” inn i oppfølging av ungdom med større sammensatte utfordringer. Oppfølgingstjenesten er et sentralt ledd i barnevernets arbeid med ettervern og er derfor inkludert som en del studien. Informantene fra oppfølgingstjenesten er lokalisert på samme arbeidsplass og miljø, i en liten kommune.

Barnevernsarbeiderne, NAV-arbeiderne og arbeiderne fra oppfølgingstjenesten har alle utdanning fra høyskole og/eller universitet og jobber per i dag i kommunal eller statlig sosial- og velferdstjeneste. Stillingstittel til informantene fra barnevernet er barnevernkonsulenter og ettervernkonsulent. De jobber alle i ulike kommuner og har 16 til 27 års erfaring fra barnevernet. De har i tillegg annen relevant erfaring (barnepsykiatri, lærer, ungdomsinstitusjon m.m.) i over ett år. De har alle erfaring med tverrfaglig arbeid og ettervern av unge voksne. Informantene fra barnevernet jobber fortsatt med ettervern av ungdom, og tar i aktivt bruk tverrfaglig samarbeid i denne prosessen. Informantene fra NAV har stillingstitler som jobbspesialist og saksveileder. De jobber begge i ulike kommuner, og skilles i alder og antall års erfaring. De har jobbet henholdsvis ett og 16 år i NAV hvor en er ansatt kommunalt, mens den andre er ansatt i statlig stilling. Begge har annen relevant arbeidserfaring (bl.a. psykiatri og spesialpedagogikk) i over ett år. Ingen av disse informantene jobber spesifikt med ettervernssaker, men informanten i statlig stilling samarbeider ofte med barnevernet og har med dette også kontakt med ungdom i ettervern. Informantene fra OT-tjenesten har stilling som teamleder for barne- og familievern og helsepedagog. Begge arbeiderne i OT-tjenesten jobber innenfor samme kommune og kommer fra samme miljø. De har begge jobbet i sosialt arbeid og med ungdom fra 30 – 33 år. Disse informantene har også annen relevant arbeidserfaring (lærer, rehabilitering, rus og kriminalitet m.m.) i over ett år. Begge disse har lang erfaring med tverrfaglig samarbeid, og deres stilling i OT-tjenesten avhenger av dette samarbeidet på daglig basis. Arbeiderne jobber fortsatt til dags dato også med ettervern av unge voksne.

3.4.5 Intervju

Intervjuene ble gjennomført i oktober og november 2021. Intervjuene hadde en varighet på ca. 45 – 60 minutter. En viktig faktor her var å tilrettelegge intervjuenes tidspunkter og form (personlig oppmøte eller video-samtale), slik at fagpersonene kunne velge tid og sted. Dette var viktig fordi informantenes arbeidsplasser hadde et geografisk spenn. Intervjuene med

NAV-ansatte foregikk via teams møte, med unntak av ett personlig oppmøte i en mindre kommune i Sørøst Norge. Alle intervjuene med informantene fra NAV og OT-tjenesten foregikk via teams. Med unntak av ett intervju ble alle intervjuene tatt opp via teams for å registrere det som ble sagt. Det fysiske intervjuet ble tatt opp med eget lydopptaksutstyr. Lydopptaksutstyr ble på forhånd kvalitetssjekket for å få optimal lyd kvalitet med tanke på transkribering i senere tid. I hvert intervju ble informanten innledningsvis kort orientert om hva samtalen skulle handle om. Det ble videre informert om konfidensiell behandling av alle opplysninger og data.

I forsøk på å få tak i informantenes opplevelsesverden har jeg forsøkt å stille åpne spørsmål, men med mulighet for noe mer konfronterende spørsmål og påstander. Alt for å finne ulike innganger til å komme tettere på informantenes forståelsesverden. Kvalitative intervju er ofte tenkt som en enkel metode kun for å innhente data, men ifølge Kvale & Brinkmann (2015) krever gode intervjuer også gode analyser av validitet i forkant og av de valg som blir tatt i intervjusettingen. Dette vil påvirke dataene. Informantene opplevdes som engasjerte og dyktige innenfor sitt fagfelt, og viste engasjement for studiet. Datamaterialet viste forskjeller i informantenes opplevelser av det tverrfaglige samarbeidet i ettervernsarbeidet, ressursstyring og organisering av tverrfaglig samarbeid og ettervern innad i deres kommune. Det var tilsvarende ulike erfaringer med ettervernsarbeid generelt og opplevelsen av hvordan praksisen kan påvirke de unges overgang til voksenlivet. Samlet sett har alle informantenes opplevelser og erfaringer bidratt med et bredt datamateriale som grunnlag for analysen, og samlet sett styrket grunnlaget for en mer representativ belysning av problemstillingen.

3.5 Databehandling

3.5.1 Transkribering

I kvalitativ forskning er man i stor grad opptatt av hva som blir sagt, samt hvordan det blir sagt (Bryman, 2012). Fullførte intervju ble transkribert fortløpende fra muntlig til skriftlig form. Da mitt hovedfokus var rettet mot meningsinnholdet i informantene sine fortellinger var det essensielt at transkripsjonene reflekterte dette på mest mulig troverdig måte. Alle intervjuer hadde god lyd kvalitet, noe som muliggjorde en helhetlig transkribering. Likevel var det ved flere anledninger behov for å høre på setninger og ord om igjen for å kunne oppfatte

eksakt innhold i budskapet til informanten. Det var ikke mye nonverbal kommunikasjon som ble ansett som relevant for denne oppgaven, da de fleste intervjuer foregikk over teams, men pauser til betenkningstid ble skrevet som tegn (...). Lyder som eksempelvis hosting, snufsing, roting gjennom papir eller annen 'støy' ble ikke inkludert i transkripsjonen. Det ble ved flere anledninger oppdaget gjentakende setninger samt gjentakende ord, eller begynnelse på en setning som informant korrigerter og fullførte annerledes. Det er kun fullførte setninger som er tatt med i transkripsjon - halvveis fullførte setninger med samme meningsinnhold er ikke tatt med. Etter fullførte transkripsjoner orienterte jeg meg grundig gjennom hvert intervju for å sikre at jeg hadde klart å tolke meningene bak utsagnene, så nært utgangspunktet som mulig.

3.5.2 Analyse

Kvalitativ analyse som metode kan ifølge Braun & Clarke (2006) deles inn i to områder. Det første området er knyttet til en teoretisk eller epistemologisk posisjon. For noen av disse (som samtaleanalyse og tolkende fenomenologisk analyse) er det relativt begrenset variasjon i hvordan metoden anvendes, innenfor deres rammer. I hovedsak fungerer en oppskrift med klare retningslinjer til analyse mellom datamateriale og resultat. For det andre er det metoder som er primært uavhengig av teori og epistemologi, og kan derfor bli anvendt på tvers av teoretiske og epistemologiske tilnærminger (Braun & Clarke, 2006). Det er i denne prosessen innhentet datamateriale som blir sammenfattet og fortolket.

Til arbeidet med analysene er det benyttet tematisk analyse som metode. Gjennom dens teoretiske frihet er tematisk analyse en fordel for de med lite erfaring innen kvalitativ analyse. Det kan være et fleksibelt og nyttig forskningsverktøy som potensielt kan bidra til en rik og detaljert, men likevel kompleks, oversikt over innhentet datamateriale. Dette for å kunne identifisere, analysere og rapportere mønstre (tema) på tvers i innhentet datamateriale (Braun & Clarke, 2006). Tematisk analyse er ansett som en grunnleggende metode innen en kvalitativ analyse, den er fleksibel og kan gi mer detaljert innsikt i et mer komplekst datamateriale (Braun & Clarke, 2006). Metoden innebærer at dataene som blir innhentet fra informantene, sammenlignes slik at man kan gå i dybden på hvert enkelt tema (Thagaard, 2018). På denne måten kunne jeg separere hvert enkelt intervju, før de ble samlet sammen igjen og inndelt i tema på en enhetlig måte.

Braun & Clarke (2006) sin modell består av seks analysefaser. I den første fase gjorde jeg meg kjent med datamaterialet gjennom grundig gjennomlesing av transkripsjonene før jeg i fase to utlede de første innledende kodene. Tredje fasen besto i å videre søke i analysene etter tematikker, med fokus på kodene jeg selv oppfattet som relevante og i sammenheng med «tverrfaglig samarbeid i ettervern av unge voksne». Flere tematikker gjorde seg gjeldende og ble nedskrevet før jeg begynte å evalueringen i den fjerde fasen. I denne fasen opplevdes det som utfordrende å vurdere i hvilken grad de ulike tematikkene egnet seg som separate tema, eller som hovedtema med undertematikker, men gjennom utskrivningsprosess og samtaler med veileder ble temaer valgt og plassert hensiktsmessig. Etter dette, i den femte fase, begynte jeg arbeidet med å definere de ulike tema ut som fyldig oppsummerende tekst. I en sjette og siste fase, ble artikkelen ferdigstilt.

3.5.3 Forskningsetikk

Ifølge Thagaard (2013) skal forskningsprosjekter som inneholder behandling av personopplysninger meldes til personvernombudet for forskning, Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste NSD (Thagaard, 2018). Dette prosjektet inneholder personopplysninger og ble derfor meldt inn til NSD september, 2021. Tilbakemelding fra NSD kom i september, 2021, og prosjektet ble da vurdert anbefalt (Vedlegg 3). NSD hadde ingen innvendinger å komme med så sant prosjektet ble gjennomført i samsvar med personvernlovgivningen, samt i tråd med det som ble dokumentert i meldeskjema. All vitenskapelig virksomhet krever at forskeren forholder seg til etiske prinsipper, som gjelder internt i forskningsmiljø, samt i relasjon til omgivelsene (Kvale & Brinkmann, 2015). Begrepet forskningsetikk handler om mangfold av verdier, normer og institusjonelle ordninger som er med på å konstituere og regulere vitenskapelig virksomhet (NESH, 2016, p. 5). Kvalitativ metode er preget av en økende bevissthet om etiske retningslinjer, og forventninger til at forskere utøver en etisk praksis i alle forskningsprosjekter. Studier som utføres hvor det er direkte kontakt med personene man studerer, har utarbeidet særegne etiske retningslinjer (Thagaard, 2018). I det følgende avsnittet vil jeg presentere etiske prinsipper som er tatt hensyn til gjennom hele forskningsprosjektet.

Et grunnprinsipp for forskningsetikk er *informert samtykke*. I dette ligger det at deltakerne i en undersøkelse er vel informert om hva deltakelse i prosjektet innebærer (Thagaard, 2018). Informasjonsskriv om prosjektet ble sendt til alle informantene (Vedlegg 2). Skrivet inneholdt

informasjon om prosjektets bakgrunn, formål og hva det innebar å delta i prosjektet. Videre i skrivet ble det informert om at deltakelse var frivillig, og at informantene til ethvert tidspunkt kunne trekke seg fra undersøkelsen uten at dette fikk negative konsekvenser for dem. Alle informanter har undertegnet skriftlig samtykke, og den ble gitt uten noen form for ytre press eller avgrensning av eget personlig handlerom (Kvale & Brinkmann, 2015).

Et annet prinsipp som er blitt etterfulgt er *konfidensialitet*. Dette innebærer anonymisering av private data for å sikre at det ikke oppgis informasjon som kan identifisere deltaker (Kvale & Brinkmann, 2015). I både informasjonsskriv og direkte samtale ble det informert om at alt datamaterialet ville bli behandlet konfidensielt og at informanter ville bli anonymisert.

Gjennom hele forskningsprosessen er det tilrettelagt for at deltakerne ikke skal bli gjenkjent på noe vis. Eksempelvis betyr dette at i transkripsjon er navn erstattet med kode og fremkommer heller ikke informasjon som kan tilbakeføres til informantene. Transkripsjonene av intervjuer er blitt bevart på et sikkert sted via universitetet i Bergen sin server, hvor kun jeg og veileder har tilgang på denne informasjonen. Deltakerne er anonymisert i den ferdigstilte rapporten og alle lydopptak destruert.

Videre er det tatt høyde for *konsekvenser* av undersøkelsen. Her er det tatt hensyn til mulig skade som kan påføres deltakerne, og de fordeler som kan forventes at de oppnår ved å delta (Kvale & Brinkmann, 2015). Informasjon som kommer frem i intervjuene, kan være delvis underlagt taushetsplikt. Derfor har det vært avgjørende å behandle datamaterialet konfidensielt i alle prosjektets faser. På en annen side kan det tenkes at informantene synes det er interessant å bli intervjuet, da det å fortelle om deres hverdag kan bidra til mer innsikt i egen situasjon (Thagaard, 2018).

3.5.4 Kvalitet i forskningen

Det eksisterer mange ulike meninger om hva som kjennetegner god kvalitativ forskning. Det finnes likevel noen rammer man kan forholde seg til for å styrke troverdigheten (Shenton, 2004). Metodekapitlet har i sin helhet omhandlet fremgangsmåter for å sikre kvalitet. I denne seksjonen vil det derimot handle om hvilke kvalitetsaspekter, med utgangspunkt i begrepene troverdighet, pålitelighet, og overføringsverdi.

Ifølge Yilmaz (2013) handler *troverdighet* om at partene involvert i studiet opplever resultatene av studiet sanne og troverdige. Troverdighet handler altså om hvorvidt fremgangsmåte og funn reflekterer formålet med studiet og hvorvidt de oppleves å representere virkeligheten (Tracy, 2010). Formålet med denne studien er å få innsikt i barnevernsarbeideres og NAV-arbeideres erfaringer med tverrfaglig samarbeid med ungdommer i ettervern, i deres overgang til voksen selvstendighet. Det er derfor lagt stor vekt på at undersøkelse og forskning må reflektere informantenes erfaringer med dette tema. For å kunne imøtekomme disse målene er det blitt foretatt ulike grep under forskningsprosessen. Jeg utførte et pilotintervju der samtalestrategi og intervjuguide ble prøvd ut. I tillegg forsikret jeg meg om at det ene personlige oppmøte med lydopptaker hadde tilfredsstillende kvalitet, samt at teammøte-funksjonen for videoopptak hadde tilfredsstillende lyd-kvalitet, slik at alle ytringer kom med i transkriberingen. I etterkant av dette lyttet jeg gjennom prøveintervjuet, hvor fokus ble lagt på spørsmålsformuleringer og samtaleaspektet. Her ble nødvendige endringer foretatt. Blant annet ble enkelte av spørsmålene i intervjuguiden endret, da disse kunne være for ledende, hindre informanter i å fortelle sine fortellinger fritt, eller at spørsmålene var for like. Slik informantene blir vurdert subjektivt, hadde alle gode kunnskaper og refleksjoner over oppgavens tema. Samtidig inkluderte undersøkelsen perspektiv fra både barnevernsarbeidere, OT-arbeidere og NAV-arbeidere, noe som gjorde det mulig å sammenligne erfaringer fra disse tre synsvinklene. På grunn av studiens begrensede utvalg, omfang og tidsbegrensning er det ikke mulig å generalisere studiens funn og gjøre dem gjeldende for andre barneverntjenester i landet. Det som midlertidig var hensikten med studien var å få økt forståelse for hvordan det tverrfaglige samarbeidet i ettervern av unge voksne oppleves av fagutøvere fra barneverntjenesten og NAV-tjenesten sitt perspektiv, selv om det ikke vil være mulig å generalisere fra denne studien (uavhengig av antall informanter og sted de kommer fra). I arbeid med analysene har det også vært viktig å ikke legge til egne tolkninger, men presentere virkeligheten slik den er for informantene.

For å øke troverdigheten til analysen benyttet jeg meg av veiledere, medstudenter og andre fagfolk til å reflektere og diskutere meningsinnholdet i kategoriene. Det var spesielt i trinn 3, 4 og 5 at jeg søkte kritisk tenkning og refleksjon med andre for å øke troverdigheten til denne studien. Likevel, en viktig faktor å ta med i denne undersøkelsen er at grunnet studiens størrelse, ressurs og tidsbegrensning, vil denne oppgaven kun fungere som et lite kunnskapsbidrag inn i et større forskningsområde.

Pålitelighet har nær tilknytning til troverdighet og viser til hvorvidt studien er utført på en nøyaktig måte (Yilmaz, 2013). Dette gjenkjenner seg ved at samme resultater kunne blitt oppnådd ved å ha benyttet samme undersøkelsesopplegg ved ulike innsamlinger av data rundt samme fenomenet (Grønmo, 2016; Thagaard, 2013). På denne måten avhenger påliteligheten av hvordan undersøkelsesopplegget er utformet og hvordan datainnsamling er blitt gjennomført (Grønmo, 2016). Oppgavens pålitelighet er forsøkt styrket ved å forsørge leseren med inngående skildring av konteksten for innsamling av datamateriale, og ved å presentere en detaljert fremstilling av fremgangsmåten for den helhetlige forskningsprosessen (Yilmaz, 2013). Med dette kan leseren selv vurdere studiens grad av pålitelighet.

Overførbarhet kan blant annet knyttes til hvorvidt resultatene fra studiet kan være relevante i andre lignende sammenhenger (Kvale & Brinkmann, 2015; Thagaard, 2013; Yilmaz, 2013). Målsettingen med denne oppgaven har ikke handlet om at resultater skal overføres til andre arbeideres erfaringer med tverrfaglig samarbeid av unge voksne i ettervern, men det kan likevel tenkes at oppgaven har en viss overføringsverdi. Dette prosjektet inkluderer perspektiv fra både barnevernsarbeidere, OT-arbeidere og NAV-arbeidere. På denne måten kan vi få innsikt i tema fra tre ulike synsvinkler. Selv om enkelte av informantene hadde mer erfaring enn andre, virket det likevel som om alle hadde god kunnskap om tverrfaglig samarbeid i ettervern av unge voksne. Funn samsvarer på samme tid i stor grad med tidligere forskning og litteratur. Samtidig er utvalget til studiet som oppgaven er basert på relativt lite, og setter med dette klare avgrensninger til resultatenes overføringsverdi. Samtidig er ikke klienten av barneverntjenesten inkludert i utvalget. Deres perspektiv ville kunne bidratt til mer bredde i forskningsmaterialet. Likevel er det først og fremst leseren som vurderer i hvilken grad resultatene kan overføres til en ny situasjon (Kvale & Brinkmann, 2015; Yilmaz, 2013).

4.0 Presentasjon av funn

4.1 Innledning

Så, hvordan oppleves tverrfaglig samarbeid av fagutøvere med ansvar for ettervern av unge voksne? For å svare på dette vil jeg tilnærme meg problemstillingen gjennom de tre følgende forskningsspørsmålene: 1) Hvordan forstår fagutøverene ettervernet av de unge voksne? 2) Hvordan beskriver fagutøverene samarbeidet om ettervern av de unge voksne? 3) Opplever fagutøverene at det tverrfaglige samarbeidet i ettervern utfordres av deres ulike

samfunnsmandat? Forskningsspørsmålene er utledet med formål om å fange de kontekstuelle forholdene, deres beskrivelser av samarbeid og effekten etatenes mål og systemlogikk har for deres rolle i samarbeidsrelasjonene. Jeg vil ta utgangspunkt i datamaterialet innhentet gjennom intervjuene med informanter fra både NAV, barneverntjenesten og oppfølgingstjenesten. Datamaterialet vil bli sett i lys av teorigrunnet, tidligere forskning på feltet, samt rammeverket og lovgrunnet som beskrevet i kapittel to. Informantene intervjuet har alle ulike kompetanse, og med forankring i ulike etater og funksjoner bidrar informantene med ulike perspektiver og utgangspunkt som følge av rollene de har. Som utgangspunkt for en videre diskusjon om dette er det derfor relevant å se på fagutøverenes forståelse av ettervern, og hvilken kunnskap de tar med seg inn i samarbeidet. Enhver informant vil være påvirket av den kontekst og utgangspunkt han eller hun kommer fra, og den kunnskap han eller hun sitter med vil påvirke deres tilnærming. En analyse av informantenes forforståelse vurderer jeg derfor er viktig for å skape et godt bakteppe og kontekst for hvordan informantene opplever dette tverrfaglige samarbeidet. Funnene i kapittel fire vil hovedsakelig vise til forskningsspørsmål nr. en og nr. to (se over). Disse vil redegjøres nærmere for i punkt 4.2 til 4.6. I etterkant av datainnsamlingen har informasjonen rundt kontekst og situasjon avdekket hvordan etatenes ulike formål, mål og system påvirker fagutøverenes handlingsrom og perspektiv. Dette mener jeg viser seg som et interessant moment i den helhetlige forståelsen av samarbeidet og er derfor videre utdypet basert på tredje forskningsspørsmål i dette studiet. Funnene skildret i kapittel 4 vil bli grunnlag for en videre tilnærming til forskningsspørsmål tre i kapittel 5.

Første del av analysen baserer seg på fagutøverenes forståelse av ettervern. Jeg har valgt å dele denne delen inn i tre hovedtema, utledet ved bruk av metodikk for tematisk analyse. Hovedtemaene vil belyse ulike opplevelser og perspektiver fagutøverene har rundt ettervern av de unge voksne. Fra datamaterialet sto flere poeng fram som sentrale i informantenes forståelse av ettervern: De unge voksne er sårbare og i behov for trygge relasjoner til en voksen, tidlig intervensjon er viktig og mål for ettervern påvirkes fra aktørenes ståsted. Disse ble derfor satt som tre hovedtema for forståelsen av ettervern, og ytterligere inndelt i egne undertemaer jeg har vurdert tilhører tematisk under de enkelte hovedtemaene (se figur 6). Ulike samfunnsoppdrag og oppgaver gir ulike forståelse av hvilke behov den unge voksne trenger hjelp med. Fagutøverenes observasjoner og skjønnsmessige vurderinger av de unge voksnes enkelte situasjon får konsekvenser for behandlingsgrunnlag og koordinering blant de tjenester som involveres i et samarbeid. Datamaterialet har videre vist interessante faktorer

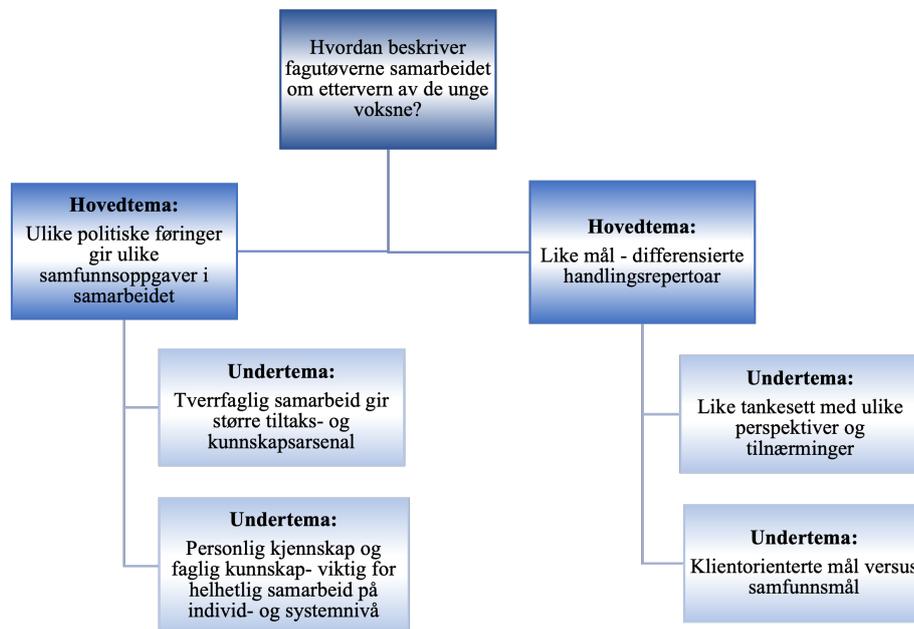
fagutøverene selv trekker fram som viktig for en slik type samarbeid. Her blir tydelig kommunikasjon og dialog, personlig egnethet, tidlige ansvars- og forventningsavklaringer, kjennskap til hverandres mandat, vilkår og premisser spesielt lagt vekt på.

Figur 6: Presentasjon av funn til forskningsspørsmål 1

Med et overordnet regelverk er det i stor grad overlatt til henholdsvis NAV og barnevernet og selv sette rammene for hvordan samarbeidet skal utøves, da i henhold til de rammer og mandat de enkelte instansene har fått. Dette preger hvordan instansene selv opplever samarbeidet som skal gjennomføres. De unge voksne er en sårbar gruppe med sammensatte og komplekse helsemessige utfordringer. Dette betyr at ingen av instansene har mulighet til å tilby alt i seg selv. Informantene enes om at tverrfaglig samarbeid er viktig for godt ettervern for den unge voksne. De unge voksne krever flere gode hjelpere på veien til selvstendighet, men ulike mandater og samfunnsoppdrag styrer fokusretning og ressursforvaltning blant fagutøverene. I andre og siste del av redegjørelsen for funn vil jeg altså se nærmere på hvordan fagutøverene beskriver samarbeidet om ettervernet fra perspektivet de har sine respektive roller, hva de opplever fremmer samarbeid og videre hva de mener kan være til

hindring. Dette vil bli redegjort for som hovedtemaer i andre del av redegjørelsen for funn (se figur 7).

Figur 7: Presentasjon av funn til forskningsspørsmål 2

4.2 Viktigheten av tillitsbaserte relasjoner i ettervern

I dette avsnittet vil jeg vise til faktorer som fagutøverene selv opplever som viktige for å ivareta sårbare unge voksne i ettervernet. Funnene indikerer at det er spesielt én felles faktor som anses viktige for å lykkes med ettervernets målsetting og det er tillitsbaserte relasjoner. En tillitsbasert relasjon mellom hjelper og klient, og mellom faggruppene seg imellom. *“Det å ha en relasjon til de som jobber i NAV, gjør samarbeidet mye lettere”* (Barnevernsarbeider 2).

Funnene viser tydelig at informantene opplever de unge voksne i ettervern som en sårbar gruppe med mange sammensatte behov. De unge trenger en trygg (relasjon til en) voksen, som kan lede dem på veien mot mestring som en selvstendig voksen.. En av fagutøverene forteller:

Noen ungdommer bruker oss nesten på alt, andre ungdommer bruker familie på alt. Det kan være at vi noen ganger må minne dem på at de ikke er voksne selv om de er 18 år. De har behov for å være i kontakt med trygge voksne. Det betyr veldig, veldig mye (Barnevernsarbeider 1).

Behovet for at de unge voksne har relasjon til en voksen forsterkes ytterligere gjennom fokuset, spesielt fagutøverene fra barnevernet, har på at personlig egnethet er viktig for å skape relasjoner *«det som er det viktigste i ettervern, synes jeg da, er den personlige egnetheten. Du må være god til å skape relasjoner til ungdommer»* (barnevernsarbeider 3).

Evnen til å skape relasjoner til de unge, og ha ulike verktøy som får dem til å oppleve seg trygge og mer avslappede i oppfølgingsprosessen, er av stor verdi for å oppnå et godt samarbeid med den unge: *«Det største verktøyet mitt, det er humor. Altså, vi må slappe av, vi må puste, vi må skjønne at det er et samarbeid»* (barnevernsarbeider 3).

Relasjonsbygging anses altså som en av de viktige elementene i et ettervernsarbeid fordi det letter samarbeidet. Et godt samarbeid gjør det enklere for fagutøverene å kunne hjelpe klienten med å nå målet med ettervernet. Relasjonsbygging blir ansett mer virkningsfull hvis arbeiderne er mer tilgjengelig og fleksible på møtepunkter med de unge.

En annen fagutøver i barneverntjenesten forteller:

Jo mer vi kan oppsøke dem, å være på ungdommens område, å møte dem der de er ved å eksempelvis dra på hjemmebesøk eller å være til stede i ungdommens leilighet, er mer virkningsfullt enn å ta dem inn på kontoret (Barnevernsarbeider 1).

Å skape trygghet sjansen for måloppnåelse i å øke selvstendighet for den unge.

Relasjonsbygging beskrives som noe av det første som må etableres i hjelpeforholdet mellom fagutøvere og klient for fagutøverene å komme i posisjon til å hjelpe. Uten en relasjon vanskeliggjøres både kontakten og muligheten for samarbeidsevnen og viljen. Relasjon handler om gjensidig tillit både blant fagutøvere og klient, og fagarbeiderne imellom. Derfor anses det blant fagutøverene viktig i et tverrfaglig samarbeid at alle deltakerne har innbyrdes relasjon. For at samarbeid skal fungerer må fagutøverene ha tillit til hverandre og den kompetanse og kunnskap som samarbeidspartneren har.

Fagutøvere opplever at deres rolle i ettervernet er omsorgsrelatert og forebyggende arbeid samt emosjonell støtte i hverdagen. I dette ligger det en opplevelse av at de unge trenger trygge voksenrelasjoner (også fra eget nettverk) i deres utviklings- og saksforløp. En av fagutøverene fra barneverntjenesten forteller: *«vi ønsker at det skal være trygge voksne rundt dem, også fra nettverket deres, som naturlig kan være med å støtte»* (barnevernsarbeider 1).

4.2.1 Et bredt spekter av behov i ettervernet.

Ut fra arbeidets egenart kan det være en emosjonelt krevende øvelse å etablere riktige tiltak til rett tid. Mange av de unge har komplekse og sammensatte utfordringer som krever omforente og helhetlige tiltak. Dette stiller større krav til tverrfaglig samarbeid.

Fagutøverene har varierte opplevelser av hvilke behov (både primære og andre viktige) de jobber mot å stille blant de unge voksne i ettervernet. Fagutøverenes fokus er likevel tydelig på ungdommene og ikke på systemet de jobber i. Den ene fagutøveren forteller:

Psykisk helse må først på plass hos ungdommen. Deretter må vi gi dem dagtilbud for at de skal få en sjans til å komme seg inn i samfunnet. De må ha alt dette på plass for å kunne fungere i dag, ellers faller de utenfor, de har ikke en sjans til å kunne følge med uten (...) altså, det er fire punkter; rusfrihet, dagtilbud, økonomi så de greier seg og gjerne ha kontakt med familie (barnevernsarbeider 1).

Det er tydelig fra intervjuene at samtlige av informantene fra både NAV- og barneverntjenesten er mer klientorientert enn organisasjonsorientert via deres ønske om å ivareta det relasjonelle med ungdommene, til tross for NAV sin større systemrigiditet. For ungdommen er det det relasjonelle som teller, mer enn selve systemet. Fagutøverene opplever at kontakten med, fokuset på, og relasjonen med de unge voksne teller mer enn selve arbeidet som ligger bak.

En av fagutøverene fra oppfølgingstjenesten vektla i tillegg viktigheten av dekke basalbehovene for mat og et sted å bo:

Det er jo mye i forhold til boforhold. Altså, de tingene som må på plass før man i det hele tatt kan snakke om utdanning og jobb er at de må ha ordnede forhold rundt seg som et trygt sted å bo og mat (OT-arbeider 1).

Med flere unge med komplekse behov ser fagutøverene fra oppfølgingstjenesten behovet for en mer tverrfaglig oppfølging. Disse unge har ofte lite eller ingen hjelp fra eget nettverk. En av fagutøverene forteller:

Det er veldig givende å arbeide med ettervern av ungdommer, men det er også tungt, for det er ofte ungdom som er tunge, som har opplevd mye, som kanskje har et lite nettverk og ikke har så mange å lene seg på (...) de har kanskje ikke så mye familie,

omgangskrets eller venner. Disse ungdommene er ofte isolerte og står utenfor mye (OT-arbeider 2).

Andre utfordringer som de unge står ovenfor i deres utviklingsløp i ettervernet, er å fullføre skoleløpet samtidig som mange utplasserte unge må mestre det å bo alene og klare å holde tjenestetilbudet de er under. En av fagutøverene forteller:

De unge sliter ofte på skolen, det er dessverre et gjengs problem. I tillegg må mange klare det å både bo i egen bolig eller klare å holde på de tilbud de får, samtidig som de faktisk må klare å fullføre skoleløpet. Disse faktorene både påvirker og har stor sammenheng med hverandre (barnevernsarbeider 1).

De unge voksne som ankommer ettervern fra barnevernets omsorg, kan også ofte ha diagnostiske eller komplekse sammensatte helsemessige utfordringer: *«det er jo ofte psykisk helsemessige utfordringer eller diagnostiske utfordringer som setter begrensninger for vedkommende»* (barnevernsarbeider 2).

Det kan virke som om fagutøverene fra både NAV og barnevernet utfordres av de sammensatte og komplekse utfordringene de unge voksne har. Faggruppene opplever ettervernet av som emosjonelt belastende men samtidig givende. Anerkjennelsen av de unges komplekse behov understøtter nødvendigheten fagutøverene selv mener det er for et tverrfaglig samarbeid.

4.2.2 Tydelig kommunikasjon er avgjørende

Kompetansen barnevernsarbeiderne trekker frem som spesielt viktig i ettervern er tydelig kommunikasjon internt og eksternt. Dette inkluderer å ha kunnskap om sine egne og andre etaters mandater og ansvarsområder. Den ene fagutøveren i barneverntjenesten forteller: *«å være tydelig og å ha oversikt over hva som er barnevernets ansvar, og hva som er andre instanser sitt ansvar, det er noe av det viktigste du gjør i den jobben her»* (barnevernsarbeider 3).

Det kan altså se ut som kommunikasjon har en nøkkelrolle i det tverrfaglige samarbeidet i ettervernet, på flere nivåer. Måloppnåelse krever tydelig kommunikasjon fagutøverene imellom. Dette innebærer tydelig kommunikasjon intern, men også en tverrfaglig

kommunikasjon med kolleger fra andre fagfelt, og en tydelig kommunikasjon overfor klientene. Tydelig kommunikasjon er spesielt viktig for å sikre god informasjonsflyt og dialog i overførings- og overgangsprosesser av de unge, og med helhetlige tiltak.

Likevel forteller en fagutøver fra NAV om utfordringer i kommunikasjonen:

Jeg opplever ofte at det er litt sånn låst til barnevernet, det som er blitt gjort av eventuelle utredninger der. Jeg synes det har vært vanskelig å få tilganger. Jeg har tenkt noen ganger at vi må starte litt sånn på 'scratch' (NAV-arbeider 2).

Informasjon fra barnevernet anses som en av barrierene for NAV-arbeiderne til å komme i posisjon til å hjelpe de unge som de får ansvaret for tidlig i prosessen. Dette kan begrense tilgangen for å få kartlagt og vurdert den unge slik at de kan gi tilstrekkelig hjelp. Dette er noe som til syvende og sist rammer brukeren hardest. En fagutøver fra NAV forteller:

«saksprosessen tar mye lengre tid hvor ungdommene må fortelle sin historie oftere og mer enn de bør. Mange ungdommer har fortalt meg at 'jeg orker ikke snakke mer om det' og 'jeg har fortalt ti veiledere om historien min'» (NAV-arbeider 1).

Tydelig kommunikasjon og dialog anses som viktig både for å utøve deres rolle, sikre forventningsavklaringer, men også for å lette de unges overførings- og overgangsprosesser mellom systemene. God kommunikasjon vil kunne bidra til å begrense ansvarsfraskrivelse eller usikkerhet rundt arbeidsoppgavene til den enkelte instans, eller at overgangene blir til belastning for ungdommen.

Blant samtlige av fagutøverene legges det vekt på verdien av tydelig kommunikasjon overfor klientene i hele saksprosessen, og utad i samfunnet generelt. Det anses som viktig å tydeliggjøre roller ved involvering av de ulike instansene overfor klienten. En fagutøver fra barnevernet forteller:

Vi må bli mer åpne, både overfor publikum og for klientene våres, samt overfor hverandre da i det hele tatt. Vi må vite mer om hva vi kan gjøre for noe. Hvis de ulike instansene da og i det hele tatt folket vet mer om oss, så skjønner de mer hva vi kan hjelpe til med (barnevernsarbeider 1).

En tydeliggjøring av hva barnevernet kan bidra med og ikke menes å kunne gjøre klarer for andre etater hva de skal gjøre. Dette kan redusere barrierer mellom instansene og øke bevisstheten i publikum generelt. Fagutøvere opplever at tydelig kommunikasjon overfor klienten også er helt essensielt. En av fagutøverene fra NAV forteller: *«det gjelder å*

tydeliggjøre for ungdommen også, hvem som gjør hva og at man er flinke til å kommunisere sammen for å ikke forvirre dem» (NAV-arbeider 1). I dette legger fagutøveren vekt på tydelig kommunikasjon hvor man kvalitetssikrer hva de unge har fått med seg og ikke. Det trekkes fram som spesielt viktig at ungdommen informeres på en måte som gjør at de vet hvem de skal kontakte hvis de har behov for hjelp. Behovet for en tydelig og ryddig kommunikasjon blir enda viktigere når flere instanser er involvert i de ulike sakene. Her påpekes av det det er viktig for fagutøverene å ha evne, vilje og kompetanse til å se og forstå klientenes behov.

4.2.3 Personlig egnethet er viktig som fagutøver

Personlig egnethet har i flere settinger blitt trukket fram som en av de sentrale egenskapene fagutøvere må ha for å utføre arbeidet godt. Personlig egnethet ses i dette tilfelle i sammenheng med personlige egenskaper, og sier noe om hva slags person fagutøveren vurderes å være og hvordan han eller hun fungerer sammen med andre fagutøvere og klienter. Personlig egnethet ble tidligere trukket fram som et viktig premiss for å etablere gode relasjoner med den enkelte brukeren. I denne sammenhengen er det spesielt fem aspekter som knyttes opp mot personlig egnethet blant fagutøverene: Evnen til å finne løsninger, ha oversikt over de unges ulike rettigheter og ulike kommunale tilbud til enhver tid, evne til å skape relasjon med de unge, ha faglig og mellommenneskelig vurderingsevne, samt være trygge voksne som anerkjenner og veileder dem i deres utviklingsløp og hjelper dem til å mestre ulike aspekter i livet. En av fagutøverene fra barnevernet forteller:

Du må tenke utenfor boksen, du må ha en evne til å se løsninger som kanskje ikke dukker opp med en gang. Det å kanskje hente hjelp fra andre som du i vanlig hverdag kanskje ikke tenkte i utgangspunktet var helt innafor. Derfor må du også ha oversikten over hva som finnes i kommunen (barnevernsarbeider 1).

En fagutøver fra NAV forteller hva hun anser som viktige personlige egenskaper blant fagpersoner i ettervernsarbeidet:

Jeg tror at en kombinasjon av personlig evne til å skape relasjon til ungdommen og faglig kompetanse er viktig for å komme lengre i rollen vi har. Ungdommene har mange folk de har måtte forholde seg til. Så det å kunne være en trygg voksen, en koordinator som er oppdatert på kommunale tilbud, forskjellige rettigheter og hva vi og ungdommen har krav på, er veldig viktig kompetanse å ha (NAV-arbeider 1).

Faglig vurderingsevne trekkes også fram i denne sammenhengen. Fagutøveren forteller videre: *«det er viktig at vi vet hva vi holder på med og viser at vi tar ungdommen på alvor. Det er også viktig at hvis vi sier at vi skal undersøke noe, så gjør vi det»* (NAV-arbeider 1).

En fagutøver fra barnevernet vektlegger viktigheten av å kartlegge de unges faktiske evner i overgangen til ettervernet: *«mange av ungdommene som ankommer ettervern har ofte lite skolegang å vise til. Da bør det tas en vurdering på hvilke faktiske evner de har til å gå på skole, og hvilken evne de har til å jobbe»* (barnevernsarbeider 1). Det anses som viktig for de involverte fagutøvere å utføre en individuell faglig vurdering av hvilken kapasitet de unge har som ankommer ettervernet, slik at man kan tilrettelegge for best mulig. Sett ut ifra dette perspektivet kan det tenkes at fagutøverene opplever at viktige personlige egenskaper innebærer en kombinasjon av det å være løsningsorientert, ha god oversikt over kommunale tilbud som kan være til hjelp og hvilke rettigheter de unge har krav på. Det anses også som viktig at fagutøverene har en slags faglig og samtidig mellommenneskelig vurderingsevne til å observere de unges faktiske kapasitet til å eventuelt gå på skole og/eller jobbe, og med dette tilstrekkelig tilrettelegge tiltak slik at de unge får en reell mulighet til mestring og føle seg trygg og ivaretatt i oppfølgingsprosessen. Den personlige egnetheten kan ifølge fagutøverene bidra til at den unge voksne får opplevelsen av å bli ivaretatt på en trygg og god måte, og samtidig istandgjør fagutøverene til å vurdere blant annet tidspunkt i prosessen for hvor tidlig intervensjon må avklares.

4.3 Tidlig intervensjon er viktig for sårbare unge voksne

Relevansen til problemstillingen min i dette avsnittet handler om viktigheten av å så tidlig som mulig komme i posisjon i det tverrfaglige samarbeidet for å hjelpe de unge voksne inn i ettervernet. Tidlig intervensjon vil være et av grunnlagene for å kunne lykkes med å skape trygghet og forutsigbarhet mot målsettingen om selvstendighet for den unge voksne.

Fagutøvere fra barneverntjenesten har vektlagt viktigheten av fleksibilitet i deres arbeid med unge voksne i ettervern. Utsagn kan indikere at barneverntjenesten og oppfølgingstjenesten har et mer omsorgsfokusert arbeid i ettervernsarbeidet, med et individfokusert perspektiv.

Fagutøverene fra NAV-tjenesten vektlegger tidlig intervensjon, selvstendighet, arbeidsperspektivet, forventningsavklaringer og forståelse av ulike premisser rundt krav til vilkår for ulike vurderinger som viktige aspekter ved ettervernsarbeidet.

4.3.1 Forventninger til ettervern må avklares tidlig

Blant fagutøverene var det tydelig enighet om viktigheten av å tidlig avklare forventninger til ettervernets innhold, hvilke forpliktelser fagutøverene har seg imellom og overfor den unge voksne. En fagutøver fra NAV forteller:

Det å motta passive ytelser uten å bli satt krav til er ikke med på å myndiggjøre. Så jeg skulle ønske at det kunne vært litt sterkere fokus på dette tidligere i prosessen. For det tror jeg vil hjelpe overgangene (NAV-arbeider 2).

Forventninger til ettervern varierer mellom fagutøverene ut fra hva de jobber med og hva som er deres kompetansefelt. En av fagutøverene fra barnevernet forteller:

Det står i loven at man i god tid før 18 årsdagen skal legge frem en plan og en avtale mellom barnevernet og 18-åringen. Da må vi vite hva som er krav til oss, ungdommen og andre instanser, men vi strever litt med å definere hva som er 'ettervern', per i dag er vi som jobber med dette fortsatt litt usikre på hvem som skal få ettervern, og hva det skal inneholde (barnevernsarbeider 1).

Fagutøveren opplever en usikkerhet til hvilket mandat han har for å kunne sette premisser og vilkår som skal gjelde i ettervernsarbeidet lokalt. Fagutøver forteller videre:

Dette er jo formlagt ut ifra hva som er ettervernsbegrepet og hva det egentlig innebærer. Det står nedskrevet hva ettervern er for noe i lovverket, likevel vil det nok variere fra kommune til kommune hva man legger i det (Barnevernsarbeider 1).

Dette antyder at fagutøveren opplever retningslinjer om ettervernet lite konkret, og at dette på et generelt nivå kan føre til at instansene må benytte faglig skjønn og egen tolkning inn i utviklingen av lokale ettervernsforhold. Slik sett vil ettervern som tiltak være ressurs- og personbetinget innenfor ettervernlovens tildels brede formulering.

En annen fagutøver fra et annet kommunalt barnevern setter ord på en typisk kommunal ansvarsfordeling i ettervern av unge voksne, mellom barnevernet og NAV:

Når du har fullført videregående skole og de ikke har noe fornuftig å gjøre, så tas det et nytt møte med NAV, hvor de ofte overtar det økonomiske og barnevernet tar det relasjonsmessige, råd og veiledning og slikt (...) det er ofte vi som hjelper dem inn i andre systemer som for eksempel DPS, helse generelt, bolig med oppfølging og lignende (Barnevernsarbeider 2).

En fagutøver fra NAV opplever at det er viktig med tidlig forventningsavklaringer mellom fagutøverene fra barnevernet og NAV i forhold til hva arbeiderne forventer at den enkelte skal dekke for klienten. Fagutøver mener dette er viktig med tanke på etatenes ulike vilkår og rammebetingelser for å kunne få ytelser, da NAV er under større systemrigiditet. Fagutøver forteller:

Ofte har ungdommene kommet fra barnevernet og fått økonomisk støtte fra dem. Så kommer de hit (NAV) og skal få økonomisk hjelp. Her får de da ofte mindre sosialhjelp enn det de kanskje fikk fra barnevernet. Dette kan være utfordrende fordi vi ikke har mulighet til å gi det samme som barnevernet har gitt (...) dette vanskeliggjør det å koble oss på og komme i posisjon til ungdommen tidligere fra vår side (Nav-arbeider 1).

Fagutøverene opplever, som tidligere nevnt, at det bør foreligge klare krav og vilkår til faggruppene seg imellom og den unge i ettervernstiltaket, samtidig som alle parter forventninger til hverandre og de unge voksne i ettervernet skal tydeliggjøres. En fagutøver fra barnevernet forteller: *«det er her begge parter burde bli mer kjent med hverandre. Hvilke krav som stilles fra begge sider, og at vi vet nøyaktig hvilke krav som stilles. Der har vi for lite informasjon per i dag»* (Barnevernsarbeider 1).

Med dette som bakgrunn kan det tenkes at noen fagutøvere opplever det utfordrende å formulere klare forventninger som følge av brede føringer i lovverket. Det kan virke som en opplevelse blant fagutøverene er at et bredt lovverk oppfordrer fagutøvere i de kommunale instansene til å utvikle egen praksis for ettervernet. Dette kan få ulike utslag i praksis på hvilke forventninger som stilles til grunn for ettervern av de unge voksne, og kan videre påvirke samarbeidet mellom instansene og forventningsavklaringer som ligger til grunn for disse. Her trekker fagutøverene fram viktigheten at instansene har en felles forståelse og like premisser til grunn i ettervernsarbeidet.

4.3.2 Det må være felles forståelse av rammer og premisser for ettervern

NAV-kontoret og Barneverntjenesten velger organisering på bakgrunn av sammensatte faglige argumenter, størrelse, tradisjon og ønskede synergier. Det anses som viktig blant fagutøverene, uavhengig av hvilket prinsipp som ligger til grunn for faggruppens

organisering, at det tas høyde for at det å arbeide med ungdom (og unge voksne) er et område som krever annen kompetanse sammenliknet med arbeid av eksempelvis små barn eller voksne. Tverrfaglig samarbeid kan se ut til å være avhengig av en felles forståelse av rammer og premisser for ettervernet.

Fagutøverene opplever det er viktig for dem å ha en felles forståelse av hverandres rammeverk og premisser for de ulike vurderinger som ligger til grunn for krav til vilkår om tjenester. Hvis dette ikke er på plass erfarer de til stadighet konflikt i forhold til forventninger om hva den andre instansen kan bidra med, noe som kanskje ikke stemmer med realitetene. Dette til tross for deres like ungdomsrettede perspektiv av hva den unge trenger i ettervernets oppfølgingsperiode. En fagutøver forteller:

Sånn helt konkret ser jeg at når barnevernet overtar en ungdom, så ønsker de gjerne å styre hele saken, mens hvis det er snakk om å involvere NAV, så ser jeg ofte at barnevernet ønsker at NAV skal overta ungdommen helt fordi barnevernet ofte legger litt i alt av tiltak når de først er involvert (...) barnevernet følger jo opp ungdommen mye hyppigere og kan ofte tenke at NAV kanskje kan tilby mye mer på omsorgsbiten, men det er ikke helt det NAV kan tilby (OT-arbeider 1).

Dette kan indikere ulike logikker for ansvarsdelegering mellom fagutøverene fra NAV og barnevernet. Dette kan påvirkes av så mangt, men en indikasjon i utsagnet her kan være at fagutøverenes ulike logiske oppfattelser, kapasitet, systemrigiditet versus fleksibilitet, manglende kunnskap om hverandres muligheter og begrensninger og økonomi, sørger for en 'klinsj' i oppfattelsene av hvem som skal overta, når, og på hvilket grunnlag. Med dette som bakgrunn opplever en del av fagutøverene et behov for tydeligere forventningsavklaringer innad i eget ettervernsarbeid, og utad i det tverrfaglige samarbeidet med andre involverte instanser, for å ikke snuble i hverandres ben i samarbeidet om ettervernet. En fagutøver fra NAV forteller: «*En type forventningsavklaring fra barnevernets side skulle eksistert i forhold til de premissene som vi stiller til grunn for vår vurdering og helhetlige tankegang rundt både økonomi og bolig*» (NAV-arbeider 2).

Fagutøver har opplevd og erfart i flere omganger at unge voksne som ankommer NAV-systemet fra barnevernet ofte har en romsligere økonomi enn det NAV kan vedlikeholde fra deres side.. Dette resulterer ofte i at NAV må starte med kutte ned midler for den unge, noe som ofte oppleves som en barriere i forhold til relasjonsbyggingen mellom fagutøver og den

unge. Fagutøveren forteller videre: «ved overgang til NAV, spesielt hvis jeg tenker på NAV-sosialtjenester, så opererer vi ofte med et annet regelverk enn de gjør i barneverntjenesten i forhold til utmåling av stønader spesielt» (NAV-arbeider 2).

Det oppleves med dette for noen av fagutøverene viktig å få på plass en tydeligere forventningsavklaring i forhold til premisser for vurderinger og en helhetlig tankegang rundt spesielt økonomi og bolig. Dette kan igjen vise til NAV-arbeidernes mindre ressurser på bakgrunn av en større systemrigiditet, enn det barneverntjenesten har. En fagutøver fra barnevernet forteller: «Rammene er jo en ting, men innenfor lovverksrammene budsjett og økonomi kan man gjøre ganske mye» (Barnevernsarbeider 1). Dette viser en mye større fleksibilitet av ressurshåndteringen i barnevernet i motsetning til NAV, som har strammere målstyring i forhold til krav til ytelse.

Rammevilkårene viser seg som en tydelig premissgiver for hva fagutøverene kan bidra med inn i ettervern av de unge. Uklarheter i rammeverket eller usikkerhet mellom fagutøverene på hva de ulike instansene forholder seg til av rammeverk kan være med på å skape disharmoni i det tverrfaglige samarbeidet om ettervern. Ved å få tydeligere avklaringer av hva de enkelte instansene må forholde seg til av rammeverk kan dette åpne for et større handlingsrom i det tverrfaglige samarbeidet.

4.4 Ulike ståsted gir ulike mål for ettervern

Barneverntjenesten og NAV har ulike samfunnsoppdrag og ulike oppgaver. Dette kommer til uttrykk via fagutøverenes vurderinger av de unges behov og hvilke tiltak det er behov for. Gjennomgangen av faggruppens ulike vurderinger var det tydelige forskjeller mellom barnevernet og NAV. Ulikhetene omhandlet særlig hva de legger vekt på i avveiningen av tilstrekkelig oppfølging, og hvordan de vurderer tidshorisont hva de unge bør ha tilegnet seg av ferdigheter i takt med overføringer til annet system, eller ved utgang av ettervernets oppfølgingsperiode. Faggruppene er ganske samstemt rundt deres opplevelser av ungdommens behov, men en variasjon kom til uttrykk i deres perspektiver på ungdommens situasjon og hvilke mål for ettervern som ble omtalt som sentralt for arbeidet.

Når de unge overføres til ettervern kan de få støtte fra sosiale tjenester i NAV, enten i tillegg til eller som erstatning for støtte fra barneverntjenesten. Begge etatene tilbyr økonomisk støtte, bolig og generell rådgivning. Likevel har barneverntjenesten og NAV-kontoret forskjellige målstyrt fokus ut ifra eget lovverk og dets føringer. Denne seksjonen vil belyse

noen av de ulike synspunkter og logikker som har en styrende effekt på fagutøverenes skjønn og dermed behandlingsgrunnlag av de unge voksne i ettervern.

4.4.1 NAVs logikk i ettervern

NAV-kontoret skal ivareta den enkeltes helhetlige behov for bistand. I dette ligger det krav til fagutøverene om å utføre en individuell tilpasset oppfølging med de tjenester, tiltak og virkemidler som NAV rår over. Den enkeltes behov er utgangspunktet for hvilken hjelp som skal og kan gis, men tiltak ordnes på et helhetlig plan. En fagutøver forteller:

NAV skreddersyr ikke det rette opplegget, det vil jeg ikke si, men det som er viktig fra NAV sin side er å ordne en helhetlig tilnærming. Det er det vi er opptatt av, og kartlegge godt i samarbeid med barnevernet i forhold til utfordringer og muligheter som er for den ungdommen (NAV-arbeider 2).

Dette kan blant annet innebære arbeidsrettet oppfølging og ytelse hvor unge som ønsker eller trenger bistand for å komme i arbeid har rett til en behovs- og eventuell arbeidsvurdering i opp mot NAV-loven. NAV sine tjenester kan også innenfor sosialtjenesteloven inneholde tjenester som opplysning, råd og veiledning. Dette kan være aktuelt for ungdom som har droppet ut av videregående opplæring eller står i fare for å gjøre det. NAV plikter ifølge NAV-lov og sosialtjenestelov gjennom motivasjons- og endringsarbeid, å styrke den enkeltes mulighet til å mestre egen livssituasjon på ulike områder som aktivitet og arbeid, økonomi, hjemme- og bosituasjon, helse, nettverk og fritid. En fagutøver forteller:

Vi jobber ganske stødig mot formålsparagrafen i forhold til utvikling av selvstendighet som er viktig, det er jo alltid den vi har fremme. Vi ønsker jo ikke passiviserte unge som ikke har noe tilbud (...) kvalitetssikring hos oss går noen ganger ut på at vi stiller vilkår om krav til aktivitet i forhold til aktivitetsplikten § 20a (NAV-arbeider 2).

Unge med behov for langvarige og koordinerte tjenester har rett til individuell plan i henhold til sosialtjenestelovens rammevilkår, og opplever det viktig med tilstrekkelig informasjon i forhold til bestillingen. Fagutøver forteller:

Jeg skal jo vurdere andre rettigheter for ungdommene. Hvis jeg da for eksempel vet at det ligger sykdomshistorikk til grunn eller mye ballast der, så vil jeg ha mer grunnlag

for å vurdere andre type ytelser og en annen type oppfølging. Tilgang på helt andre ressurser fra oss (NAV-arbeider 2).

Videre opplever fagutøver at NAV-systemets målstyring og logikk ofte kan være mer byråkratisk, og lite i harmoni med de unge voksne sine egentlige realiteter:

I min portefølje hadde jeg ca. 70 stk. som jeg fulgte opp. Så hadde jeg ‘skyggelisten’ min, som var ca. 20 stk. Disse er så og si ikke-eksisterende for NAV. Hvis du skal stå som arbeidssøker, da er du på en måte en verdig klient hos NAV (...) vi sier jo at vi satser på ungdom, men det opplever jeg ikke helt riktig. Det blir heller slik at hvis du er riktig ungdom - hvis du går på dagpenger og kanskje har hatt en ny jobb og viser at du er litt frisk i fart, hvor vi kan få et resultat på deg, for vi er opptatt av resultater - så satser vi på deg (NAV-arbeider 2).

Denne individuelle meningen kan vise til en slags logikk i NAV-systemet som preges av et klart målfokus rettet mot arbeid. Dette kan påvirke kriteriene for hvem som blir prioritert til tjenester fra NAV. Dette kan vise til et slags hovedmål for sosiale tjenester i å hjelpe de unge til å finne arbeid og med dette redusere prosenten av personer som mottar ytelser og øke selvstendighet. En fagutøver fra NAV forteller: *«Målet er jo alltid at de selv skal bli selvhjelpen (...) vi vil alltid prøve å få til en overgang for de unge hvor de etter hvert kan klare seg med en egen økonomi»* (NAV-arbeider 1). Dette kan indikere som tidligere belyst, at NAVs forventninger til ungdommen forankres i en mer systembasert tenkning.

4.4.2 Barnevernets logikk i ettervern

Barneverntjenestens logikk preges av en mer “foreldrelignende” forpliktelse. Logikken preges av et omsorgsperspektiv, knyttet til et ansvar på vegne av samfunnet for å arbeide med omsorgsbetingelsene ved omsorgssvikt, hvor barnets beste skal være styrende for fagutøverenes vurderinger. Barnevernets målsetting med å gi tiltak til unge voksne etter fylte 18 år og opp til 25 år, er at disse skal få nødvendig hjelp og støtte i overgangsfasen til en selvstendig voksentilværelse. Fagutøverene vektlegger at barneverntjenestens mål med ettervern er forankret i barnevernloven, og at tjenesten ut fra dens lovparagrafer, i god tid før ungdommen fyller 18 år, skal informere dem om deres rett på opprettholdelse av tiltak etter fylte 18 år, og at fagutøverene må avklare med ungdommen hvilke ønsker de har. En fagutøver fra barnevernet forteller:

Når de er 17 år, skal vi koble oss på og informere om ettervern. Hva det dreier seg om og hvilke rettigheter og krav både de og vi har (...) som regel begynner vi å koble oss på og jobbe i tospann med dem fra de er 17,5 år, for å bygge relasjon frem til vi skal overta ansvaret for dem helt (Barnevernsarbeider 3).

Ettervernstiltaket skal bestå av en individuell vurdering av de unges behov. Barnevernet skal være fleksibel og kreativ i ettervernstiltaket, slik at forholdene legges best mulig til rette for de unges overgang til voksenlivet. Dette innebærer at barneverntjenesten skal følge opp unge i ettervernstiltak via mer miljøterapeutiske tiltak. Oppfølgingstiltak her har ofte et individfokuset omsorgsperspektiv. En fagutøver forteller:

Vi skal forsøke å være et positivt innslag i livene deres. Det betyr så veldig mye for veldig mange av de unge, og det er lite som skal til (...) det at de kan ha en relasjon til fagpersonell som de kan fortelle om de små og store tingene i hverdagen, det er en stor del av jobben vår å løfte dem på denne måten (Barnevernsarbeider 3).

En slik tankegang viser til ønsket om en gradvis overgang til selvstendig voksentilværelse for de unge voksne, hvor fagutøverenes ansvar kan sammenlignes med foreldres omsorgsansvar. Barnevernets overordnede mål med ettervernstiltaket er at de skal bidra til at de unge voksne opplever overgangen til en selvstendig voksentilværelse som trygg og forutsigbar: *«Jeg tenker at det er hovedoppgaven vår, å få dem gjennom skolen og samtidig eventuelt hjelpe dem til å etablere seg, mens de for eksempel tar videre utdanning»* (Barnevernsarbeider 2). Fagutøvere fra barnevernet jobber mot det målet om å gi muligheten til en trygg og stabil utvikling mot selvstendighet og gode levekår. Dette gjennom fagutøverenes evne til å justere tiltak i takt med de unges skiftende behov. På bakgrunn av dette blir barneverntjenestens hovedmål med ettervernet å sørge for en gradvis overgang for de unge til en selvstendig voksentilværelse.

4.5 Ulike politiske føringer gir ulike samfunnsoppgaver i samarbeidet

Funnene i datamaterialet har antydnet at det systemet, de mandater og logikker som etatene er satt i påvirker dere tilnærming til tverrfaglig samarbeid. Likevel er det tydelig at samtlige grupper mener samarbeidet er viktige for å få til helhetlige tiltak, på tross av at rammene skaper utfordringer i gjennomføringen. Ulike samfunnsoppgaver og oppgaver, drar med seg ulike føringer og orienteringer inn i samarbeidet. Faktorer som fagutøverene selv opplever som viktige for å få til et godt samarbeid i ettervernet, og hva som fremmer og hemmer

samarbeid, vil trekkes frem. Kommunikasjon trekkes frem som et sentralt element i samarbeidet blant fagutøverene, og menes å påvirke samarbeidet for å oppnå måloppnåelsen med ettervern.

4.5.1 Tverrfaglig samarbeid gir større tiltaks- og kunnskapsarsenal

Fagutøverene enes om at samarbeid er viktig ettersom de ikke klarer å tilby alt gjennom én instans. De viser til at samarbeid blant annet bidrar til et større tiltaks- og kunnskapsarsenal i ettervernet. Dette er også med på å skape et helhetlig tilbud og en mer forsvarlig oppfølging av de unge i ettervern. Fagutøver opplever de trenger interaksjon og innspill fra hverandre for å ivareta de unge slik de trenger det, og sørge for god utvikling. En fagutøver forteller:

Det tverrfaglige samarbeidet er alfa og omega fordi at når ungdommene er i ettervern, så er det på veg ut i et selvstendig liv, ute fra våre systemer. Ungdommene har ofte sammensatte problemer og utfordringer, så hvis vi skal klare å gjøre de i stand til å stå på egne ben, så er vi helt avhengige av flere gode hjelpere på veien dit (OT-arbeider 2).

Det trengs ulik kompetanse og koordinering av tiltak for å gi de unge fasebetingede tiltak og evne å møte de behovene som oppstår i deres utviklingsforløp.. En fagutøver fra oppfølgingstjenesten forteller: *«Det vi ofte gjør i overgangen er at vi begynner å forberede en utskrivning fra barnevernet og går opp rutinene eller har avtalemøter med NAV, og da begynner å planlegge noen strategier for videre tid fremover».*

Tjenesten kan med dette fungere som en hjelpende hånd i koordineringen og samkjøringen av ettervernstiltaket rundt den unge innad i samarbeidet mellom barnevernet og NAV. Samtidig støtter og utfyller de barnevernets praktiske arbeid rundt de unge som trenger mer omfangsrik oppfølging. De har med dette en praktisk miljøterapeutisk funksjon inn i ettervernet, som del av barnevernet.. Fagutøver forteller:

Vi har mer den praktiske biten i forhold til lege, helse, skole og aktivitet på dagtid. Vi hjelper også blant annet ungdommen med å legge seg inn som arbeidssøker og hjelper de med det tekniske for å kunne komme inn på NAV, for det er en kommers i seg selv egentlig (OT-arbeider 1).

Oppfølgingstjenesten har med dette en praktisk funksjon inn under barnevernets arbeid med de unge voksne i ettervern. I tillegg til dette har oppfølgingstjenesten en funksjon i å bidra med kunnskap og kompetanse innen miljøterapi og systemisk veiledning i hverdagen. Intervjuene viser at i flere tilfeller vil ikke barnevernet alltid ha tilbud, kapasitet eller kunnskap alene til å se hva som skal til for å løse situasjonen. Da blir ofte oppfølgingstjenesten involvert. En fagutøver fra oppfølgingstjenesten forteller:

Ofte så har barnevernet kjennskap til ulike saker med klienter over en lengre periode, og vet hvor skoen trykker. Da spør de ofte om samtykke fra klientene til å involvere oss, fordi de tenker at klientene trenger noe mer enn det som har vært, og mer mot det vi kan tilby innenfor for eksempel struktur, leksehjelp, følelsesregulering og konfliktløsning (OT-arbeider 2).

Videre kommer trekker fagutøvere i barneverntjenesten frem det skapes nye utfordringer og behov i ulike overganger i livet, for eksempel ved avslutning av videregående skole. I denne fasen anses det viktig å gjøre vurderer igjen hvilke tjenester barnevernet skal yte, sett ut ifra den unges ønske og behov. Det fordrer også faglige vurderinger, og tverrfaglig samarbeid av hvordan ulike instanser bør involveres for å skape mer helhetlige tiltak. En fagutøver forteller:

Vi følger ungdommen til de er ferdig med videregående skole eller har fått seg fagbrev. Etter dette tas det en ny evaluering på hvilken hjelp de skal ha ut fra videre ønsker og behov (...) da tas det et nytt møte med NAV. NAV overtar ofte det økonomiske, mens barnevernet tar det relasjonsmessige, og råd og veiledning (Barnevernsarbeider 2).

En fagutøver fra et annet kommunalt barnevern underbygger dette:

NAV er gode på dagtilbud, det er ikke noe barnevernet skal jobbe med. Vi skal følge de opp så lenge de er på skolen, og være med på samarbeidsmøter også hvis ungdommen trenger det. Hvis de faller ut av skolen skal oppfølgingstjenesten inn med en gang, og vi samarbeider tett med dem (Barnevernsarbeider 3).

Her vektlegges det at NAV-tjenesten ofte involveres parallelt når de unge skal avslutte videregående skole, og eventuelt skal over i ettervernstiltaket. NAV fungerer med dette ofte som et økonomisk supplement og oppfølging innenfor egne ansvarsrammer inn i ettervernet, mens barnevernet tar seg av det omsorgsmessige og praktiske hverdagsarbeidet. NAV-

tjenestens arbeid ut ifra sosialtjenestens og NAV-lovens rammer har ofte et økonomisk bidrag, men inneholder også et mer voksent element i seg. Fagutøveren forteller videre:

Vi har jo den tanken at når de er ferdig med videregående, så skal de over på noe nytt, og det kan være NAV (...) vi forsøker å trekke oss mer og mer unna etter hvert her, slik at ungdommen får mulighet til å bli voksne. Den planen ligger der, og de jeg samarbeider med i NAV er jo også klar over dette. Det er jo det mest naturlige, hvis det er behov for økonomisk hjelp.

I dette ligger det en tankegang blant begge faggruppene om at når de unge har nådd myndighetsalder (18 år), og er på vei ut av grunnskolen så skal de læres opp gradvis til en selvstendig voksentilværelse. NAV stiller større krav til selvstendighet i oppfølgingsperioden og med dette trekkes det fram at NAV sine tiltak ses mer som det "voksne" tiltaksprogrammet.

4.5.2 Personlig kjennskap og faglig kunnskap - viktig for et helhetlig samarbeid på individ- og systemnivå

I analysen kommer det frem at fagutøverene enes om at det er viktig med personlig kjennskap til hverandre, fordi at trygge relasjoner arbeiderne imellom, skaper bedre samarbeid i ettervern. En fagutøver forteller:

Den ulike praksisen mellom barnevernet og NAV i forhold til samarbeidet tror jeg noen ganger handler litt om at instansene ikke kjenner hverandre godt nok, på hvilke muligheter som finnes innenfor de forskjellige systemene (...) det er viktig at det avklares etatene imellom hvilke ressurser som ligger hos dem (OT-arbeider 1).

Sett på systemnivå kan det virke som at fagutøverenes blandede erfaringer med samarbeide mellom etater kan komme av etatenes mangel på kjennskap til hverandres mandat, og hvilke spesifikk kunnskap og muligheter etatene kan bidra med. En bedre forståelse kan gi bedre samarbeid, og med økt grad av tilrettelagte tiltak innad i ettervern av de unge voksne. Dette vil kunne få positive ringvirkninger i ettervernet på individnivå: *«fordi vi har kjennskap til hverandre opplever jeg at ungdommen blir bedre ivaretatt, og at vi slipper å bruke masse tid på mye byråkrati og dermed håndterer saker mye raskere»* (OT-arbeider 2). Et bedre samarbeid vil kunne gi de unge mer sammenhengende tiltak, og igjen skape økt forståelse og kjennskap mellom etatene.

Jeg kan ikke nok om NAV sitt lovverk, men hvis vi kunne definert hva som ligger i ettervern, hvis begge kontorene visste godt nok hva som ligger i ettervern, ville vi kanskje være mer sikre på hvilke folk som er mest relevant å ta med inn i de ulike møtene. Da trenger vi ikke lete etter andre mer relevante folk i etterkant av et samarbeidsmøte (Barnevernsarbeider 1).

Personlig kjennskap og kunnskap blant faggruppene vil kunne være en ressurs og hjelp til å utføre deres ulike oppgaver raskere i ettervernsarbeidet, til de unges beste. En fagutøver forteller:

Jeg opplever vår kommune som et helt perfekt sted, fordi at vi er akkurat passe stor og akkurat passe liten. Vi blir ikke for byråkratiske. Vi må arbeide både på individ- og systemnivå, og den kombinasjonen opplever jeg er klok. Vi er ikke så mange ansatte i de ulike etatene, derfor må man utføre noe selv og det er bra, for da får du kontakt med den verdenen du faktisk jobber med og ikke bare sitter på et kontor. I nabokommunen er det veldig ofte mer arbeid på systemnivåer. (OT-arbeider 2).

Fagutøverene trekker fram kommunens størrelse og antall ansatte som påvirkende faktorer for samarbeidet. Størrelse vil påvirke antall saker, som igjen menes å ha betydning for tjenesteytneres mulighet til å bli kjent med hverandre og bli kjent med de unge. En fagutøver vektlegger at antall ansatte i etatene også har en innvirkning på hvor innholdsrik deres rolle er. En etat med mindre ansatte setter krav til at de ansatte må utføre flere oppgaver utover flere ansvarsområder. Dette skaper en større oversikt og et behov for hyppigere samarbeid med fagutøvere fra andre fagfelt. Med dette øker mulighetene til å bygge relasjon til klient og andre involverte samarbeidspartnere påvirker samarbeid på både system- og individnivå.

I analysen kommer det frem at fagutøvere ved tre av fem kommuner i denne studien opplevde av å ha et godt fungerende tverrfaglig samarbeid om ettervern av de unge voksne. Det fantes forskjellige utfordringer innad i samarbeidet mellom de ulike tjenestene, men noen punkter skilte seg ut som positive faktorer som fremmet det tverrfaglige samarbeide. Fagutøverene som beskriver et fungerende samarbeid, trakk fram behovet som ledelse i å initiere til møtepunkter mellom faggruppene. En fagutøver forteller:

Om det tar tre måneder eller om det tar tre år, så jobber vi mot det målet begge etater. Men hvis jeg hadde sittet her på kontoret og ikke tatt de telefonene og ikke insinuert

førstegangsmøte med NAV og andre involverte, så ville nok utfordringene vært helt annerledes (Barnevernsarbeider 2).

Dette indikerer at det må være noen som ta initiativ til å lage et felles møtepunkt, slik at det blir jevnlig kontakt mellom faggruppene. Hyppige møtepunkter ble videre fremhevet som en viktig faktor for å bedre kjennskapen mellom etatene. En fagutøver forteller: *«vi kjenner hverandre, så informasjonsflyt oss imellom er uproblematisk. Hvis det mangler informasjon andre steder, klarer vi iallfall å formidle informasjon til NAV slik at de har tilstrekkelig informasjon til å fatte vedtak»*. I dette ligger det en forståelse om at fagutøverene innad i begge tjenester kjenner hverandre godt fordi de kommuniserer med hverandre og gir hverandre informasjon på det de trenger. Dette opplever de gir grunnlag for et godt samarbeid. En fagutøver tillegger at ansatte fra både det lokale NAV og barnevernet, ofte drar på hjemmebesøk sammen for å møte de unge voksne som skal overføres til NAV. Dette som en egen observasjon som han mener kan være med på å fremme samarbeidet, fagutøverene seg imellom samt samarbeidet med klient, i overgangene. Fagutøver forteller:

Mange ganger så tar vi hjemmebesøk sammen med dem (NAV-arbeidere), og er med på møter sammen med ungdommen i NAV, så lenge det er behov for det eller hvis ungdom selv har en relasjon til saksbehandler, slik at de får alt på plass (Barnevernsarbeider 2).

Personlig bekjentskap og en trygg relasjon mellom samarbeidspartnere fra etatene menes å bidra til et fungerende samarbeid i ettervern. Gjennom kjennskap til hverandre skapes det bedre grunnlag for å tydeliggjøre ansvarsområder. Videre vektlegges det at god struktur er viktig. Samme fagutøver forteller videre:

Vi har et strukturert ettervern. Vi har skjemaer. Vi begynner mens de bor i fosterhjem hvis de gjør det, med et 'selvstendig ung-voksen' skjema der de skal lære seg de forskjellige elementene i et voksent liv, slik at de står rustet til å kunne bo for seg selv. Dette kaller vi ikke en tiltaksplan, men vi kaller den for 'ungdommens plan', fordi i denne planen inngår et definert samtykkeskjema som ungdommen må skrive under på for å få ettervern. Dette laget vi et system på for mange år siden, som i senere tid har vist seg å være veldig lurt (Barnevernsarbeider 2).

Dette menes å bidra til bedre arbeidsdelegering mellom etatene. Tydelige krav til fagutøveren og klientene er med på å hindre byråkratiske tvetydigheter og lette samarbeidet. Dette gjelder

eksempelvis hvordan det brukes skjønn på tilgang på sensitiv informasjon dersom det anses relevant for alle involverte instanser. Taushetsplikts virkeområde er definert i ettervernskontrakten som den unge er informert om og har samtykket til for å få rett på ettervern. I dette kommer det frem at selv om utfordringer finnes for å kunne inngå et godt samarbeid om ettervernet av de unge voksne, så vil de fremmede faktorene som er nevnt kunne løse eventuelle utfordringer som oppstår underveis i ettervernet. En fagutøver fra en av de andre kommunale barneverntjenestene som opplever et velfungerende samarbeid om ettervernet av de unge voksne forteller hvordan de har fått til et godt samarbeid i ettervernet:

Fra gammelt av så har barnevernet hatt en rolle hvor de tar alt. Det gjør vi ikke her. Vi er veldig tydelig på å avgrense hva som er vår rolle og oppgaver, og hva som ligger til de andre instansene (Barnevernsarbeider 3).

Dette kan indikere at barneverntjenestens praksis, både tidligere og i senere tid, tenderer mot en tenkning om at de 'tar alt' i en sak. Fagutøverens opplevelse av hvorfor de har fått til et godt samarbeid er følgende: «*Vi har jo et godt samarbeid med NAV på bakgrunn av ungdomsutvalget. Der har vi NAV med ansikter på, så hvis det er noe jeg lurer på så kan jeg ringe direkte til noen*» (Barnevernsarbeider 3).

Basert på dette må fagutøverene både fra NAV og barnevernet ha en felles plattform av gjensidig tillit og trygge relasjoner for at samarbeid om ettervernet skal fungere godt. Dette kan skapes ved å legge til rette for et jevnlig felles tverretatlig og tverrfaglig møtepunkt.

Fagutøverene som beskriver et mindre fungerende tverrfaglig samarbeid om ettervern forteller om utfordringer som lite personlig kjennskap og relasjoner til hverandre, og manglende kunnskap rundt hverandres mandater. Dette kan bidra til mangel på initiativ til å sette opp møtepunkt eller mangel på involvering av instanser via mer sporadiske eller ingen møtepunkter. En fagutøver forteller:

Begge etater er enige om at vi er to kontorer, men samtidig en enhet. Vi skal tenke sammen og ha et felles punkt sammen, også innen ettervern. Så trodde vi jo da at møter med NAV skulle foregå hyppigere enn før etter tilsyn fra Fylkesmann, men foreløpig er det ikke sånn. Det skal mye til før det faktisk kalles inn til et felles saksmøte (Barnevernsarbeider 1).

Som tidligere nevnt oppleves manglende tydeliggjøring av hva som forventes av alle parter i et samarbeid å bidra til å skape usikkerhet blant fagutøverene. Usikkerhet rundt eget og andre instansers mandat oppleves som en barriere i samarbeidet ettersom det vanskeliggjør det å delegere roller og definere ansvarsområder for å få en enhetlig målsetting for ettervernet. En fagutøver fra NAV forteller:

Jeg opplever at samarbeidsavtalen mellom NAV og barnevernet bør fremmes i mye større grad internt i begge etater. Hvis man vet om avtalen og dens innhold kan man ta i bruk samarbeidet mye mer effektivt. Det vil bli enklere å kunne gi den riktige oppfølgingen og kontakte barnevernet hvis det er noe vi trenger, at samarbeidet blir mer tilgjengelig (NAV-arbeider 1).

Dette indikerer at etatenes samarbeidsavtale ikke fremmes i den grad den bør, per i dag. Samarbeidsavtalen har definisjoner på etatenes arbeidsoppgaver seg imellom, som kan gjøre samarbeidet om ettervern mer effektivt og mer tilgjengelig. Tydeliggjøring av ansvar og oppgaver menes å kunne gi gevinster som tydeligere og mer tilstrekkelig informasjon internt til hverandre og mer samkjørte mål og mer samordnet oppfølging. En annen faktor som menes å hindre gode samarbeid er fagutøverenes ulike system og rammer de ulike arbeider innenfor. En av fagutøverene fra NAV forteller: *«Vi er veldig styrt av rammene våres i forhold til hvordan vi jobber, iallfall her lokalt. Det kan begrense oss og det bør utfordres i forhold til andre måter å samarbeide på»*. Den andre fagutøveren i NAV tillegger: *«Sånn helhetlig sett så ser jeg jo at det er mange regler og retningslinjer og ulike andre aspekter vi må forholde oss til, som kan begrense oss i den jobben vi ønsker å gjøre»*. Dette viser til en opplevelse blant fagutøverene i de ulike kommunale NAV-tjenestene om at det ligger begrensninger på samarbeidsmulighetene de har også i de de føringer som er satt i regelverk og rutiner for arbeidet. Fagutøver tillegger:

Jeg har opplevd at noen saksbehandlere i barnevernet er villige til å gå litt ekstra inn i sakene og ha møter med ungdommen både hjemme og på andre arenaer, og følger opp i forhold til videregående også, som er en ressurs. Men det er som sagt personavhengig og også ressursavhengig (NAV-arbeider 2).

4.6 Like mål – differensierte handlingsrepertoar

Funnene fra intervjuene indikerer at fagutøverene fra barnevernet og NAV deler samme tankesett rundt ettervernets hovedmål. Dette er sentralt for å forstå fagutøverenes opplevelse

av å jobbe sammen mot felles mål i ettervernet. Ettervern har en politisk visjon som verdsetter en gradvis, trygg og forutsigbar overgang til en selvstendig voksentilværelse. Likevel kan det se ut som likt hovedmål ikke nødvendigvis fører til en samkjørt praksis.

4.6.1 Like tankesett med ulike perspektiver og tilnærminger

Selv om fagutøverene har en felles forestilling om hva ettervernet skal føre til, varierer likevel fagutøverene i NAV og barnevernets tankesett rundt innholdet av ettervernet og hvilke behov de unge voksne har. Dette fører til ulike skjønnsvurderinger og tolkninger. Ulike vurderinger vil i dette tilfellet kunne påvirke hva som vurderes som behov og hva unge voksne menes å ha rettigheter på. Ulike vurderinger og tolkninger knyttes blant annet til faggruppens ulike forståelse og tenkning rundt lovverket og dens innhold. Ettervernets lovverk oppleves, som tidligere nevnt, blant fagutøverene som bredt og tildels utydelig. Dette har ført til opplevelsen av usikkerhet blant noen av fagutøverene i både NAV og barnevernet, fordi dette fordrer fagutøverene til bruk av eget skjønn i samspillet rundt den unge voksnes situasjon. En felles faktor som oppleves å sette barrierer for eget arbeid og samarbeidet blant fagutøverene er instansenes ulike tolkning av taushetsplikten. En fagutøver fra barnevernet forteller at de i deres kommune samarbeider med NAV-kontoret gjennom “Ungdomsutvalget”.

Ungdomsutvalget er et tverretattlig kommunalt og fylkeskommunalt forum som har møte hver 14 dag. Her deltar NAV og barneverntjenesten sammen med representanter fra psykisk helse, helsesøster, oppfølgingstjenesten, tjenestekontoret og elevtjenesten ved den videregående skolen. Fagutøver fra barnevernet opplever med dette at deres samarbeid med NAV har en rød tråd og fungerer godt på bakgrunn av Ungdomsutvalget. Likevel er det ulike tolkninger mellom de ulike tjenestene det kommunale barnevernet samarbeider med, i ettervern av de unge. Fagutøveren forteller: *“Faglig skjønn betyr jo ganske mye. Barnevernet i xxx kommune har sagt nei til å være med i ungdomsutvalget, fordi de mener at det er brudd på taushetsplikt. Så mener barnevernet i vår kommune noe annet”* (Barnevernsarbeider 3). Taushetsplikten er med dette en faktor som oppleves til tider som en brems i samarbeidet, og som får konsekvenser for de unges tiltaksprosess, også i ettervern. Fagutøver forteller videre: *“Det er noe med det å få tilrettelagt riktige tiltak for ungdommen, på bakgrunn av den informasjonen som kommer inn. Det er veldig viktig”* (Barnevernsarbeider 3). Som tidligere nevnt er begge fagutøverene fra NAV av den opplevelsen at det til tider kan være utfordrende å få tilgang på all informasjon fra barnevernet på klienten de skal ha ansvar for i ettervernet. Det innebærer blant annet hvilke utredninger de unge har vært under og de tiltak som er blitt utprøvd før.

Dette gjør det ofte vanskelig for NAV-arbeiderne å forstå klientens bakgrunn, og deretter få tilrettelagt de beste tiltakene og få tilgang på andre ressurser og ytelser, som kunne gjort tiltaket mer hensiktsmessig og effektivt. Opplevelsen blant fagutøverene fra NAV her er at barnevernet er av den tankegangen at NAV ikke trenger tilgang på klientenes sårbare informasjon, grunnet deres samfunnsmandat og arbeidsområde.

Informantene fra både NAV og barnevernet viser til viktigheten av tidlig intervensjon, informasjon om ettervern og koordinering av tjenesteansvar rundt den unge som samtykker til ettervern. Likevel ser det ut som det forekommer varierende vurderinger blant faggruppene på hva slags informasjon som deles og ikke i henhold til taushetsplikten. En av fagutøverene fra NAV forteller:

Det er alltid noe informasjon som glipper. Vi holder denne taushetsplikten vi har i begge etater, men noen ganger så burde vi se at hvis det er litt mer transparente, så er det lettere for oss å forstå og ikke handle feil når ungdommen overføres til oss (NAV-arbeider 2).

Alle fagutøverene enes om at det å kunne benytte det faglige skjønnnet inn i et fleksibelt arbeid er viktig, men det varierer hvilket handlingsrom fagutøverene har til å benytte det, inn i eget arbeid og utad i samarbeidet. En fagutøver fra oppfølgingstjenesten forteller hvordan hun erfarer at det tverrfaglige samarbeidet mellom barnevernet og NAV til tider utfordres av at etatene har forskjellige praktisering av hvilken informasjon som deles. Fagutøveren forteller:

De gangene det kan være utfordringer i samarbeidet er for eksempel når vi i barnevernet trenger informasjon på ungdommens helseutfordringer fra instanser som er underlagt helsepersonelloven. Selv om ungdommene har skrevet under på samtykke, så har disse instansene strengere taushetsplikt enn det NAV og barnevernet har (OT-arbeider 2).

De forskjellige etaters tolkning av taushetsplikten blir altså en faktor som utfordrer samarbeidet.

Fagutøvere i barneverntjenesten plikter å informere ungdommene om deres rett til opprettholdelse av tiltak i barnevernet etter fylte 18 år. Dette løses på ulikt vis i praksis hos de ulike kommunale barneverntjenestene, men likt for alle er at de skal informere ungdommen i god tid før 18 årsdagen. En fagutøver fra barnevernet forteller: «vi skal koble på ungdommen

fra de er ca. 16 år for å snakke om ettervernet. Da kommer ikke det som en overraskelse når de blir 18 år (...) for å skape mest mulig trygghet for ungdommen» (Barnevernsarbeider 1).

Etatenes ulike premisser og vilkår innenfor deres kompetansefelt og mandat, setter føringer for hvordan arbeiderne organiserer seg lokalt, i forhold til kommunikasjons- og informasjonsrutiner på dette området, i en slik periode. En fagutøver forteller:

Hvis vi skal ha ansvar og samarbeide rundt disse ungdommene, hvor vi skal prøve å få ungdommen ut i forskjellige arbeidspraksiser og andre ytelser, så er vi nødt til å vite litt, for at det skal oppleves som hensiktsmessig og gi en god mestringsopplevelse for dem da (NAV-arbeider 2).

Her ser vi at begge etater har et ungdomsfokusert perspektiv sentralt i organiseringen av samarbeidet om de unge i ettervern. En fagutøver fra NAV forteller hva hun tenker er viktig i oppstartsfasen av det tverrfaglige samarbeidet med barnevernet i ettervernet: *«Jeg tenker at jo mer informasjon og åpenhet det er i overgangene, jo lettere er det å inngå et samarbeid med både ungdommen og barnevernet» (NAV-arbeider 1).*

Vurderinger som i større grad er opp til utøvelse av skjønn skaper ulik praksis, og med dette større utfordringer i samarbeidet. Det er ifølge en av fagutøverene flere faktorer som påvirker: *«Ulike arbeidsplaner, praksiser og kulturer rett og slett. Det påvirker samarbeidsprosessen» (NAV-arbeider 2).* Det som beskrives som ulike kulturer innenfor etatene påvirker flyt av informasjon og kommunikasjon mellom instansene. Fagutøveren forteller videre:

Det må ikke bli så tette skott mellom barnevernet og NAV at det blir sånn at barnevernet sitter på mye informasjon og vet mange ting, mens de tenker at NAV ikke trenger denne informasjonen fordi vi kun skal jobbe med arbeid og slikt.

4.6.2 Klientorienterte mål versus samfunns mål

De unge voksne skal gjennom mange ulike fasestilte overganger frem til et selvstendig voksenliv. Overgangene kan bestå av ulike tiltak innenfor barneverntjenesten eller overføring til NAV sine tjenester. Overføring til nye tjenester innebærer nye kontaktpersoner og nye institusjoner. Samtidig skal de unge opprettholde dagtilbud mens de fullfører skoleløpet og lærer seg å mestre eget boforhold og økonomi. I denne sammenheng mener fagutøverene at

disse overgangene til ulike institusjoner og dermed nye relasjoner, tiltak og støtteordninger kommer på løpende bånd i ettervernets oppfølgingsprosess. I tillegg har mange av de unge flere tiltak parallelt fra flere tjenester, grunnet dårligere psykisk helse. Denne observasjonen er felles for de fleste fagutøverene, og de omtaler overgangene som naturlige og aldersstyrte.

I disse overgangene skal vi se at det foregår noen forskjeller blant faggruppene tenkning og praksis. For å synliggjøre slike ulikheter i institusjonelle forhold mellom barnevernet og NAV, vil jeg se nærmere på en fagutøvers erfaring med en historie. Politiske og økonomiske føringer ligger til grunn for det meste av arbeidet som utføres rundt mottak, bosetting og oppfølging av den unge voksne i ettervernet i norske kommuner. Disse føringene er i stadig endring, og endringene kan føre til usikkerhet rundt de unge voksnes hverdag. Informantene oppgir at dette påvirker, og stadig endrer hvordan etatene praktiserer økonomiske stønader og hvordan ungdommene følges opp. Funnene fra intervjuene indikerer at de ulike politiske føringene og systemene for hver etat ikke nødvendigvis harmonerer med hverandre. Dette blir spesielt tydelig innenfor økonomisk samarbeid. En fagutøver fra barnevernet forteller om etatenes ulike tenkning og vilkår rundt økonomi. Dette ble illustrert gjennom eksempelet fra saken til en 18-åring i ettervern. Her oppsto det en uoverensstemmelse mellom etatene på hvilke vilkår som skulle stilles til grunn for vurderingen av økonomisk stønad når informanten skulle bo hjemme:

Ungdommen og mor sier til meg: 'Nei, det er ikke tid for meg å bo alene nå. Jeg er ikke klar for det. Jeg ønsker å bo sammen med moren min' (...) I samarbeidet mellom oss og NAV rundt denne 18 åringens situasjon og personlige ønsker, har vi forsøkt mange tiltak for ungdommen, som det ikke ble medhold i, hvor vi da har måttet si at hvis vi ikke får medhold på dette, så går vi ut av saken, og da må ungdommen over til NAV. Men saksbehandler i NAV forteller at deres tankegang er at denne ungdommen er 18 år, og kan med dette betale sin del av husleien i boligsammenheng sammen med mor og søster, og får med dette kun 3500 kr til å dekke sitt livsopphold hjemme som NAV tenker er nok, men sånn er det ikke. Da blir ungdommen en belastning for mor.

Barnevernets flere forsøk på å håndtere klientens sak som hovedansvarlig, bidro til utfordringer i samarbeidet med NAV. Fagutøver forklarte at det ble forsøkt å fattes flere tiltak med NAV involvert, men at barnevernet ikke kunne få medhold fra NAV på ønskede vedtak, grunnet faggruppene ulike premisser og vilkår. Dette førte til at barnevernet vurderte det best å overføre den unge til NAV. Fagutøver er av den oppfattelsen at dette kan ha sammenheng

med faggruppens manglende kunnskap om hverandres lovverk de er bundet av, og omforente definisjoner av deres ulike ansvarsområder innenfor samarbeidsavtalen. Dette skapte usikkerhet for fagutøveren rundt hva som er idealistisk å kunne forvente at NAV skal bidra med og hvilke midler. Fagutøveren forteller videre:

I og med at aldersgrensen i ettervern er utvidet til 25 år i lovverket, kan det tenkes at staten anerkjenner at disse ungdommene i ettervernet må ha hjelp lengre enn før (...) Jeg mener at 18-åringer bør kunne ta sin del av husleie, men det kan de ikke per i dag. Ergo, mor som har lav økonomisk kapasitet blir mer ansvarlig for denne ungdommen enn nødvendig. Da kan noen tenke at det er lettere å plassere ungdommen i egen bolig for å få full økonomisk dekning og ikke bli til belastning for foreldre. Men ungdommen klarer jo ikke å bo alene, og vi mener det er for mye å forlange og forvente at ungdommen skal strekke seg.

Fagutøveren illustrerer i denne fortellingen hvordan ulike premisser, og fravær av felles tilnærminger kan skape barrierer i samarbeidet mellom barnevernet og NAV.

Økonomisk sosialhjelp er midlertidig bistand. Målet er at de unge så raskt som mulig skal kunne klare seg selv. Premissene for sosialhjelpen gir få rettigheter ungdommen og med dette ikke virke i favør for at unge kan ivaretas i eget hjem. For å kunne motta økonomisk sosialhjelp stiller NAV krav til at den unge må være ute av stand til å forsørge seg selv ved arbeid, egne midler eller ved andre økonomiske ytelser som de kan ha krav på. Det kan tenkes i denne settingen at fagutøverene kan oppleve at det oppstår en slags kniving om ressursene og at det forekommer en skjevfordeling, hvor resultatet blir at instansene ikke klarer å gi god nok oppfølging av 18-åringen.

Selv om NAV også ønsker å hjelpe ungdommen i ettervernet kan de ulike tilnærmingene oppleves som et hinder for å finne den beste løsningen for ungdommen. Barnevernet har større frihet i bruk av skjønn, noe som påvirker muligheten til å se de unge på individnivå. Man kan stille seg spørsmålet om dette fokuset er hensiktsmessig i forhold til tiltakets intensjon og timing, med tanke på overgangen til NAV sitt ettervern. Et annet spørsmål blir også hvorvidt ulike tilnærminger klarer å tilrettelegge for en helhetlig økonomisk tilnærming, basert på institusjonenes ambisjon om en enhetlig tankegang.

Denne fortellingen viser til barnevernet og NAVs forskjellige tenkning og praksis i deres samarbeid. Faggruppens ulike målstyringer og vilkårssettinger innenfor mottak, økonomi,

bosetting og oppfølging viser seg å være en utfordring i samarbeidet om ettervern av klienten i denne fortellingen. Selv om barnevernet og NAV har ulike tilnærminger mener fagutøverene målet bør være å finne de helhetlige tiltakene som utfyller hverandre. Begge etatene har det samme målet om å hjelpe ungdommen til en selvstendig tilværelse. Likevel påvirker ikke-formaliserte samarbeid med ulike tilnærminger og premisser for vurderinger, i hvor stor grad enhetlig måloppnåelse kan oppnås.

5.0 Diskusjon av funn

Formålet med denne studien er å få innsikt i hvordan samarbeidet om ettervern av de unge voksne oppleves av fagutøverene i NAV og barnevernet. Studien har tatt for seg å svare ut følgende problemstilling: «Hvordan oppleves tverrfaglig samarbeid av fagutøvere med ansvar for ettervern av unge voksne?». I kapittel 4 ble det redegjort for funnene fra den kvalitative datainnsamlingen. I studien har jeg valgt en fenomenologisk tilnærming med fokus på få frem informantenes opplevelser som kunnskap i “egen rett”. I redegjørelsen av funnene åpenbarte det seg likevel noen interessante poeng jeg mener det er en verdi i å diskutere videre.

Både barneverntjenesten og NAV-tjenesten kan gi oppfølging til ungdom som har hatt tiltak i barnevernet etter at ungdommene har fylt 18 år, og frem til de fyller 25 år. Funnene i dataene indikerer det skjer et skifte i hvordan ungdommene blir omtalt og behandlet på når de når myndighetsalder. Overgangen til myndighetsalder innebærer flere ulike type av disse overgangene, og det oppleves også å skape et sett av utfordringer ungdommene ikke tidligere måtte forholde seg til. Utfordringene ligger både i ungdommenes utviklingsforløp, hvilke forventninger tjenestene stiller til de unge, rettigheter og plikter. Ungdommene går fra å bli ansett som barn og ungdom, til å omtales som unge voksne. De unge voksne har større behov for tiltak tilpasset livsfasen de er i. Veien ut i en selvstendig tilværelse krever andre fasestilte behov enn for barn og ungdom. I denne prosessen kan vi se at institusjonelle forhold og tankesett påvirker hvordan henholdsvis NAV og barnevernet, ser på behovene i ettervernet og på hvilke premisser de skal samarbeide. Dette medfører ulike tilnærminger til samarbeidet som igjen er med på påvirke en felles oppfattelse av måloppnåelsen. Fagutøverene tar med seg forskjellig kjernekompetanser og ulike forståelser av måloppnåelse. Dette er igjen med på å forme de ulike handlingsalternativene og tilnærmingene som etatene bringer med inn i samarbeidet. Dette så vi kan få konsekvenser for den oppfølging og de rettigheter de får på ytelse fra barnevernet og/eller NAV.

Samarbeid mellom ulike faggrupper er viktig i ettervernstjenesten (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017; Helse- og omsorgsdepartementet, 2020; Reid, 2007). Funnene i denne studien understøtter samarbeidet som vesentlig mellom faggruppene barneverntjenesten og NAV-tjenesten. Fagutøverene fra barnevernet og NAV enes om at samarbeid er viktig i ettervern av de unge voksne. Uten samarbeid om tiltaket trekkes det fram at tiltakene for seg selv kan oppleves mer frivillig for den unge enn det de unge selv har forutsetning for å takle. Det indikerer at unge voksne har behov for den veiledningen, den emosjonelle støtten og den opplevelsen av å ha en trygg relasjon til en voksen som ettervernet kan gi. Samarbeid oppleves også viktig for å kunne danne et helhetlig tiltak, og for at alle involverte instanser skal kunne bistå den unge på best mulig måte i de ulike overgangene mot selvstendighet. Samarbeidet blir spesielt viktig for å ivareta formålet om *barnets beste* i ettervernet.

Ulike institusjonelle forhold gir ulike mandat, og instansene har ofte ulik grad av ansvar og mulighet til å bidra. Dette stiller spørsmål rundt hva som skal til for å gi bærekraftige resultat i slike samarbeid. Det er mange faktorer som spiller inn her blant fagutøverene fra barnevernet og NAV for at samarbeidet skal kunne føre frem. Spesielt viktig blir det å koordinere handlingsplaner iht. hva som skjer når i et tiltaksforløp.

Det tverrfaglige samarbeidet mellom barnevernet og NAV i ettervern skal foregå på både individ- og systemnivå (Det Kongelige Kunnskapsdepartementet, 2021; NAV, 2021). I denne sammenheng kan det fort oppstå ulikheter, sett ut fra etatenes ulike kompetansefelt og skjønn. Faggruppene skal forholde seg til den unge voksne i ettervern via både et individperspektiv og systemperspektiv. Dette vil blant annet innebære at den unges bakgrunn, interesser og behov må tas med i evalueringsprosessen. Faggruppens egne systemer og vilkår må også avklares tidlig slik at den unge får forståelse for helheten av rettigheter og plikter de må forholde seg til i ettervernstiltaket. Tiltaksprosessen begynner som regel med en faglig individuell vurdering fra barneverntjenesten sammen med ungdommen. Vurderingen tar utgangspunkt i ungdommens eget ønske om å eventuelt beholde tiltaket sitt i barnevernet etter fylte 18 år, og deretter saksbehandlerens vurdering av behov for tjenester fra andre institusjoner. I rundskrivet Q-13/2011 presiseres det her at barneverntjenesten er pliktig til å følge opp og veilede den unge i kontakten med de ulike involverte instansene og koordinere tiltakene (Barne-, og likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2011).

Begge faggrupper vurderer ettervern på bakgrunn av kommunal organisering, da det ikke foreligger noen oversikt over nasjonale prosedyrer som tilsier hvem som har hovedansvar for ettervern (NAV, 2021). Et gjentakende trekk som trekkes fram blant fagutøverene i kommunene der hvor det oppleves å være mindre koordinert samarbeid, er at det er lite konkretisert innhold og føringer for praksis. Barnevernet erfarer stadig endringer i lov og praksis (Barne- og familiedepartementet, 2021). Nye reformer og deres endringsprosesser utfordrer barnevernets kompetanse og evne til å endre og omorganisere deres praksis, i takt med de føringer endringene fører med seg (Orvik, 2015). Barnevernets målstyringer oppleves ofte som orientert mot formularer og paragrafer, uten at innholdet utdypes, noe som vanskeliggjør samarbeid med andre fagutøvere (Flaten, Brustad, Svendsen, & Gjevre, 2013). Likevel er det usikkert hvorvidt det står på behov for å tydeliggjøre lovverk, eller om det er mer personbetingede faktorer som spiller inn for å kunne gi et tettere samarbeid og oppfølging i ettervernet. Det er ikke nødvendigvis gitt at en økt standardisering vil føre frem, med tanke på de ulike kommunale størrelser, organiseringer, økonomiske kapasitet og saksforhold. Datamaterialet tydeliggjør at det er en felles opplevelse blant fagutøverene om at lite konkretisert lovpraksis i ettervern fører til økt behov for bruk av skjønn i ettervernet. Dette får spesielt betydning i oppstartsfasen med utvikling av ettervernets prosjektplan. Faggruppens utforming av prosjektplanen baseres primært på deres egen bakgrunn og kompetanse. Dette gir mindre rom for ulike tolkninger av ettervernet, for fagutøverene ved barnevernet og NAV i deres samarbeid. Et mulig bidrag til konkretisering kan være via Barne- og familiedepartementet (2021) sitt forslag om å samle regler og bestemmelser for ettervern i en egen lovbestemmelse. Dette for å sørge for tettere oppfølging og mer planmessighet for ungdom som mottar tiltak etter fylte 18 år (Barne- og familiedepartementet, 2021). Endringer av lovbestemmelser kan være til utfordring i samarbeidet hvis lovbestemmelsene oppleves som for vide og tildels lite konkret. Opplevelsen av for vide lovbestemmelser gjør at fagutøverene ofte må bruke deres egne skjønsmessige vurderinger inn i klientens tiltak, noe som påvirker samarbeidet med deres samarbeidspartnere. Dette trenger ikke å være negativt i seg selv, men det kan gjøre det vanskelig for faggruppene å organisere samstemte tilnærminger mot ettervernets mål i samarbeidet. Dette påvirker muligheten til å sette effektive mål som den unge skal oppnå innen gitt tid (som fagutøverene kan monitorere underveis), for videre å kunne vurdere om den unge utvikler seg i takt med en omforent ønsket fremgang (fra begge etater), for å nå hovedmålet med ettervern.

Barneverntjenesten har plikt og ansvar innenfor barneverntjenestelovens retningslinjer, hvor de skal samarbeide med andre instanser for å sørge for at barnet og de unges interesser ivaretas på en helhetlig måte. Barnevernets mandat ut ifra barnevernloven kan ses i sammenheng med et foreldrelignende omsorgsmandat hvor fagutøverenes fokus ligger mer på et individnivå, med den unge voksnes interesser, ønsker og behov i sentrum for ettervern, og tiltak generelt. Likevel er det kommunene som skal behovsvurdere om ettervern skal gis til den unge. Dette skaper variasjoner mellom tilbudene innad i den enkelte kommune. Dette samstemmer med Backe-Hansen (2021) sin studie om at de unge må oppfylle betingelser innenfor §1-3, hvor tiltak kan iverksettes dersom den unge samtykker. Det at tiltaket kan opprettholdes eller erstattes, innebærer også et stort rom for skjønn blant fagutøverene fra begge etater (Barne- og familiedepartementet, 2021). Det at lovverket oppleves som lite spesifikt, kan ha flere sammenhenger, men gir fagutøverene rom til å benytte faglig skjønn i tiltaksvurderingen (Aadnesen & Hærem, 2014).

Fagutøverene fra NAV-tjenesten har derimot sitt samfunnsmandat og utgangspunkt i sosialtjenesteloven og NAV-loven. Disse lovene inneholder plikt til å ivareta den enkeltes helhetlige behov. Dette innebærer å utføre en individuell oppfølging med de tjenester og virkemidler NAV rår over, men ordnes på et helhetlig nivå. Et hovedtrekk som vi kan se fra funnene er at fagutøverene opplever mindre grad av mulighet til å bruke deres faglige skjønn. Deres arbeid (også med ettervern) er i større grad målstyrt. Dette ser de begrenser bruk av skjønn. Opplevelsen av mindre mulighet for utøvelse av skjønn faglig bakgrunn i de føringer på delmål, styringsparametere og rapporteringskrav som preger NAV generelt. Dette skiller NAV fra barneverntjenesten. Flere undersøkelser kan vise til økt krav til standardisering og rapportering samt økt vektlegging på prosedyrestyring i NAV (Alm Andreassen, Fossetøl, & Klemsdal, 2011; Caswell & Innjord, 2011; Skjefstad, 2013). NAV-tjenestens føringer kan sammenlignes med et omsorgsfullt habiliteringsarbeid med et større krav til selvstendighet. Dette pga. deres ønske om motivasjons- og endringsarbeid for å styrke den enkeltes mulighet til å mestre sin livssituasjon via mer tilstrekkelig arbeidsrettede tiltak og ytelser. Fagutøverene i studien opplever at unge voksne som har vært under barnevernets omsorg ofte har sammensatte og komplekse utfordringer som setter krav til et mer langsiktig tidsperspektiv på oppfølgingen. Ikke alle de unge voksne vurderes å være klare for arbeid. Dette skaper gjerne en intern konflikt mellom fagutøverenes skjønn og deres institusjonelle målstyringer. Intensjonen med en slik målstyring kan ligge forankret i tankesettet om at fagutøverene skal bevege seg raskt bort fra en tradisjonell saksbehandlerrolle, over i en veilederrolle. De skal

med dette bidra til at det gis et individualisert tilbud som er tilpasset den enkelte klient, hvor det grunnleggende målet alltid er arbeid (Helgøy, Kildal, & Nilssen, 2010).

Det kommer til syne her at fagutøverene fra barnevernet og NAV har ulike forutsetninger deres skjønnsvurderinger. Barnevernets lovverk krever at de vurderinger og beslutninger fagutøverene tar er basert på utøvelse av skjønn. Dette indikerer en noe større fleksibilitet. Fagutøverene fra NAV sine vurderinger og beslutninger kan knyttes til en kombinasjon av rutinepregede og skjønnsmessige vurderinger (Stjernø, 1982). NAV sine skjønnsmessige vurderinger og beslutninger ligger med dette i et skjæringspunkt mellom sosialtjenesten og arbeidstiltak, hvor fagutøverenes forståelse av klientenes situasjon i ettervernet blir omdannet og tilpasset organisasjonens kategoriske tjenester og ytelser. Dette gir variert fleksibilitet og tilsynelatende generelt mindre muligheter for fagutøverene fra NAV til å fatte skjønnsmessige vurderinger og beslutninger. Dette stiller spørsmål til hvorvidt fagutøverenes skjønnsbaserte vurderinger og beslutninger som tas blir transparente både innad i egen institusjon og utad til samarbeidspartnere. Fagutøverenes beslutninger innad i både barnevernet og NAV er ikke alltid av lik karakter eller entydige. Dette vil da kunne påvirke brukernes opplevelse av trygghet i overgangen til voksenlivet (Ellingsen & Østerhaug, 2014). Spørsmålet i denne sammenheng blir hvorvidt det er ønskelig med en større fleksibilitet i å ha skjønnsbaserte vurderinger i ettervernstiltaket, eller om NAV sin større kombinasjon av byråkratisk sosialtjeneste og arbeidstiltak på systemnivå er ønskelig.

Fagutøverene fra barnevernet og NAV har som vi kan se, ulike samfunnsmandat og derfor forskjellige forventninger til de unge voksne i ettervern. I denne sammenheng oppleves det et stort behov for tydelig kommunikasjon tidlig innad i faggruppens samarbeid om ettervernet. Samarbeidet mellom barnevernet og NAV forankres i en samarbeidsavtale som forplikter faggruppene på de områder de anser det relevant for å dekke den enkeltes behov i tiltaket. Startfasen av samarbeidet anses med dette blant begge faggrupper som en kritisk fase med tanke på utformingen av en helhetlig og sammensatt handlingsplan for ettervernet. En studie fra Fossum et al. (2015) viser til at organisatoriske, økonomiske, faglige og metodiske forskjeller i kompetanse har utfordret faggruppens arbeid der hvor fagutøverene har som mål å betjene barn og unge (unge voksne). Dette fordi fagutøverene (også fra barnevernet og NAV) ofte mangler kunnskap om samarbeidspartneres tradisjoner og arbeidsmetoder. I denne sammenheng vil det videre settes fokus på de store fellestrekkene informantene opplever bidrar til godt samarbeid, og hva som fungerer som barrierer. Lovverk som setter lite konkrete

føringer for praksis, gir ulike opplevelser og skjønnsmessige vurderinger av hva som bidrar til eller setter barrierer for samarbeidet i ettervern. Arbeidsfordelingen mellom barnevernet og NAV kan være uklart, ulike mål kan være utydelige og det kan ofte være mange parter involvert i samarbeidet (Kinge, 2012). I denne fasen anses det som viktig å sikre at de unge voksne som er i ettervern mottar koordinert hjelp for å forhindre at denne gruppen blir «kasteballer i systemet» (Barne- og familiedepartementet, 2021).

Forholdet mellom fagutøverene fra barneverntjenesten og NAV-tjenesten er intrikat og komplisert. Fagutøverene fra barneverntjenesten påpeker selv at de har løsrevet seg fra «velferdsoppgavene», som sosialhjelp og stønad til livsopphold. På den andre siden påpeker NAV et ønske om at barneverntjenesten skal håndtere de unge voksne i ettervernet som trenger livsopphold. Barneverntjenesten og NAV-tjenesten har et felles ansvar for å fordele oppgaven med ettervern av de unge voksne, og fordelingen er gjerne tuftet på samarbeidsavtaler mellom tjenestene. Et uavklart samarbeid vil derfor kunne bidra til frustrasjon hos tjenesteyterne, hvor begge parter mener at den andre tjenesten skal tilby livsopphold i ettervernet. En kan på denne måten risikere at den unge voksne ikke blir plukket opp av systemet, fordi barnevernet og NAV ikke enes om hvem som skal ha ansvaret for den unge voksne for å kunne gi den unge de beste forutsetningene. Dette kan igjen føre til at det er forvirrende for den unge å navigere i systemet i en slik prosess, fordi de ikke vet hvem de skal forholde seg til.

Det første fellestrekket faggruppene vektlegger som viktig i samarbeidet er tydelig kommunikasjon. Tydelig kommunikasjon oppleves som et viktig utgangspunkt for hvordan samarbeidet innad i ettervernet skal se ut. Tydelig kommunikasjon forekommer blant annet via at noen har koordinatorrollen. Blant de kommunale faggruppene som opplever godt samarbeid i denne studien, varierer det mellom tjenestene hvem som sitter og initierer og koordinerer samarbeidet. I den ene kommunen ser vi at en fagutøver i barnevernet har ansvaret for å initiere både samarbeidsmøter mellom NAV og barnevernets fagfolk, og ansvaret for å introdusere NAV for klienten og veilede i overføringsprosessen til ettervern i NAV. Ifølge (Kinge, 2012) anses det som helt essensielt i samarbeid mellom flere aktører, at noen har koordinatorrollen. Dette er i tråd med Barnevernlovens § 1-1, som viser at barneverntjenesten har et ansvar for å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse eller utvikling, får nødvendig hjelp (Barnevernloven, 1992, §1-1).

Den andre kommunen som viser til gode samarbeidsforhold mellom instansene, har dannet en felles plattform for samarbeid via et tverretatlig og tverrkommunalt møteforum, med alle kommunenes ulike faginstanser involvert i regelmessige møter hver andre uke, i regi av NAV. Dette viser at fagutøverene fra de to ulike kommunale instansene enes om at det er viktig at noen tar initiativ til å skape muligheten til regelmessige møtepunkter, da dette danner grunnlag for godt samarbeid. Dette samstemmer med forskning om at koordinatorrollen i et samarbeid er avgjørende for den helhetlige tankegangen. Breimo et al. (2015) påpeker at det å både få hjelp fra flere instanser og følgelig få en individuell plan og koordinator, er det som skal til for å gi et helhetlig ettervern. Dette skaper muligheten til at fagutøverene oppnår kunnskap til eget og samarbeidspartners mandat, som videre gir muligheten i samarbeidet til å delegerer og definere omforente ansvarsområder innenfor samarbeidskontrakten i praksis. Kunnskap i denne forstand kan også innebære et annet element, nemlig relasjonsbyggingen. Informantene viser til at kjennskap til hverandre bygges gjennom god kommunikasjon. Dette legger grunnlaget for tillitsbaserte samarbeid. Hvis vi sammenligner dette med Bronstein (2003) sin teori kan vi se at for å utvikle gode hensiktsmessige former som samarbeid og helhetlig tankegang, fremheves god kompetanse om andre tjenesters tiltak. Fra fagutøverenes perspektiv kan det tenkes at den personlig trygge relasjonen bidrar til dette. Videre vektlegges også kompetansen om samhandling på ledernivå for den aktuelle tjenesten (Bronstein, 2003).

Fagutøverene fra de ulike instansene opplever ulike interne og eksterne faktorer som påvirker samarbeidet. Dataene viser at flere av fagutøverene fra barnevernet, som beskriver et mindre velfungerende samarbeid med NAV, blant annet opplever et behov for et mer definert lovverk om hva barneverntjenesten skal dekke, samt tydeligere definering av innholdet i ettervernstiltaket. Lovverkets tildels uklare føringer kan bidra til usikkerhet blant fagutøverenes opplevelse av mandat og derav hvilke krav de kan stille til de unge. Dette påvirker også tydelighet i hvilke tjenester de unge voksne har rettigheter på innenfor rammevilkårene som igjen påvirker en strukturert plan av innhold i det enkelte ettervernstiltak. Opplevelse av manglende tydelighet kan skyldes flere ting. På den ene siden kan det være at det foreligger uklarheter i lovverk, men på den andre siden kan dette også skyldes fagutøverene i barnevernets manglende forståelse og kunnskap rundt hvilke rammer og premisser NAV legger til grunn for deres helhetlige vurderinger. Fagutøverene i NAV trekker spesielt fram en opplevelse om at barnevernet mangler forståelse og kjennskap til NAVs rammer. Dette bremser effektiviteten i samarbeidet, eller gir opplevelsen av et lite strukturert samarbeid. NAV-tjenestens lovrammer inviterer ikke til bruk av faglig skjønn i

den grad barnevernets retningslinjer gjør. Dette kan vanskeliggjøre muligheten fagutøverene i barnevernet har til å kunne måle konkret om de har løst oppgaven, fordi det blir utfordrende underveis å monitorere fremgang. Dette kan fungere som en barriere i etableringen av samarbeid mellom tjenestene lokalt. Der hvor dette er tilfelle erfarer fagutøverene en tendens til kniving om ressursforvaltning, hvor en av etatene ofte har en tendens til å “ta alt sammen”. Dette stemmer lite overens med Bronstein (2003) sin teori om et velfungerende tverrfaglig samarbeid. Sammenlignet med Bronsteins (2003) faktorer for samarbeid ser vi at der hvor det oppstår opplevelse av uenigheter og vekslende roller innenfor det fagutøverene opplever som (faglig) behov i ettervern er det avgjørende for samarbeidet at fagutøverene fra barnevernet og NAV har god kommunikasjon og tilpasningsevne underveis i samhandlingen. Dette innebærer at begge profesjoner trenger innspill fra hverandre, samt ha tydelig kjennskap til hverandres roller og mandat, for å kunne tilrettelegge og utføre en helhetlig oppfølging. På denne måten kan barnevernet og NAV utføre og overholde lovpremissen for samarbeid i ettervernet av de unge voksne i praksis, i henhold til deres ulike roller (Det Kongelige Kunnskapsdepartementet, 2021; Toros et al., 2021).

Et annet fellestrekk begge faggruppene nevner, som bidrar til godt samarbeid i ettervernet, er tidlig intervensjon. I dette ligger det en enighet om at barnevernet tidlig må involvere og gi tilstrekkelig informasjon til NAV i god tid før de faktisk skal involveres, slik at det kan formes tidlige og tilstrekkelige ansvars- og forventningsavklaringer. Retningslinjene for ansvarsfordelingen mellom barneverntjenesten og NAV kan blant annet understreke viktigheten av at begge tjenestene har kjennskap til hverandres ansvar og oppgaver, og at begge tjenestenes formål og oppgaver grenser opp mot hverandre (NAV, 2021). Manglende kjennskap til hverandres mandat kan for begge parter oppleves som en barriere for et velfungerende samarbeid. Fagutøverene fra NAV opplever at barnevernets manglende inkludering og informasjon påvirker deres mulighet for å komme tidlig i posisjon overfor den unge voksne i ettervern. Dette kan for barnevernet igjen skyldes en usikkerhet rundt mandat, men er med på å skape en opplevelse fra NAV om at det alltid er litt informasjon som “glipper”.

Fagutøverene fra NAV sin opplevelse av manglende inkludering og tilgang på informasjon til å fatte vedtak tidlig nok, kan ha flere sider. En årsak til dette kan være manglende initiativ fra NAV på å bli inkludert i tiltaksprosessen. Et spørsmål en kan stille i en slik sammenheng er hvorvidt fagutøverene i NAV oppdaterer seg på hvilke barnevernsungdommer som etter hvert

skal over i ettervern (kommunalt). På en annen side kan det tenkes at fagutøverenes personlige evne, vilje og fleksibilitet til å omstille seg er av betydning. Hvis faggruppene kan komme til enighet om hva som kan tjene til den unges beste, kan dette føre frem til et mer transparent samarbeid. Dette kan senke terskelen for informasjonsdeling da en omforent tanke om at informasjonsdelingen vil føre til et mer hensiktsmessige og helhetlige tiltak for den unge (Bronstein, 2003). Sett fra et slikt perspektiv, vil informasjonen fagutøvere fra NAV får fra barnevernet være avgjørende for om NAV kommer tidlig nok i posisjon til å kunne bidra. Den unge kan ha kommet for langt i tiltaksløpet. Dette kan videre få betydning for de unge voksnes ettervern og tilgang på forskjellige ytelser og andre ressurser som kunne gjort tiltaksløpet mer helhetlig og effektivt for dem i NAV.

Videre kan vi se at et annet fellestrekk som oppleves blant fagutøverene å bidra til et velfungerende samarbeid, er et omforent strukturert ettervern. Fagutøverene fra de kommunale tjenestene som opplever godt samarbeid opplever at felles formaliserte handlingsplaner og vilkår stilles med tydelig definerte ansvarsområder. Det stilles tydelige krav og rettigheter til fagutøverene og overfor den unge voksne som skal motta ettervern. Opplevelsen her er at en klar definisjon av hvordan faggruppene skal forholde seg til og tolke eksterne faktorer som blant annet taushetsplikten er med på å forebygge potensielle byråkratiske tvetydigheter på tvers av de ulike institusjonelle forhold og prinsipper. Hvis vi sammenligner dette med Bronstein (2003) sine fem komponenter for godt tverrfaglig samarbeid, tyder dette på at fagutøverene fra begge faggrupper opplever godt samarbeid fordi de oppfyller alle komponentenes ulike krav til kommunikasjon, forståelse, kunnskap og samhandling. Strukturerte og formaliserte handlingsplaner bidrar til et godt samarbeid, fordi det kan tenkes å gi større velvillighet blant faggruppene til å dele informasjon på bakgrunn av et større tillitsbasert samarbeid. Dette forebygger tendensen til internalisering av informasjon hvor de unge voksne kan oppleve å bli en kasteball i systemet (Paulsen et al., 2020). Ved det eksisterer en felles forståelse av hva som ligger til “ungdommens beste” og at alle informerte parter i større grad får tilgang til sensitiv informasjon gir det faggruppene bedre mulighet til å fatte gode tiltak.

Selv om faggrupper har samme visjon for ettervernet og samme tankesett rundt eksterne føringer, er det likevel ikke gitt at fagutøverene har samme målsetting i samarbeidet om ettervern. Blant de fagutøverene som beskrev et mindre fungerende samarbeid kan vi blant annet se mangel på formalisert samarbeidsavtaler mellom faggruppene og manglende

tydeliggjøring av hvordan samarbeidsavtalen skal løse oppgaven med ettervern på individnivå i praksis. Dette kan være grunnet i mangel på delegerte ansvarsområder, men det kan også oppstå på grunn av ulik kompetanse. Ulike fagområder fokuserer på ulike faktorer og aspekter ved ettervern, og dette kan medføre variasjoner i selve formuleringen av samarbeidet om ettervernet av de unge. I denne sammenheng kan dette påvirke effektivitet, forutsigbarhet og tilgjengelighet i ettervernet. Dette blir gjerne spesielt tydelig forhold til rett på forskjellige ytelser fra NAV. NAV setter krav og vilkår tidligere i tiltaksprosessen enn barnevernet gjør. Dette kan skyldes det som tilsynelatende kan være en større systemrigiditet. Dårligere inkludering og medvirkning fra NAV medføre at ettervernstiltakene i større grad baseres mer på faglig skjønn. Dette kan skape en praksis som da gjerne preges av mindre kontinuitet, ad hoc løsninger og et mindre strukturert samarbeid. Så lenge kommunikasjonsflyt og en form for samhandling er til stede i ettervernstiltaket, enten om det er strukturert eller mer tilfeldig (ad hoc), trenger ikke dette nødvendigvis å være negativt i seg selv eller bidra til dårligere forutsetninger for den unge voksnes resultat etter fullendt oppfølgingstid. Alle fagutøvere i begge faggrupper i denne studien kan vise til gode resultater for de unge voksne i ettervern, ut fra lovens definisjoner av hva de skal ha oppnådd etter ettervernets tilmålte oppfølgingstid. Dette gjelder også blant de fagutøverene fra de ulike kommunale tjenester som beskriver et mindre fungerende samarbeid. Likevel vil det argumenteres for at dersom samarbeidet ikke fungerer tilstrekkelig via de faktorer som er nevnt, vil resultat fremdeles bli ansett som mer tilfeldig enn forutsigbart. Hvis vi sammenligner dette på den ene siden med departementenes forventninger i Prop. 100 L (2020-2021) om styrking og harmonisering av tjenestenes tverrfaglige samarbeid på individ- og systemnivå ved å innføre en samarbeidsplikt, stemmer et lite strukturert samarbeid i ettervern lite overens med dette. På den andre siden kan det tenkes at så lenge det er et visst krav til skjønsmessige vurderinger som inneholder mindre konkretiserte og enhetlige definisjoner på hvordan eksterne faktorer som eksempelvis taushetsplikt og ettervernets innhold skal tolkes på tvers av de ulike kompetansefelt, vil det alltid foreligge rom for tvetydighet (Flaten et al., 2013). Dette kan tenkes å bidra til ulike tilnærminger mot det samme målet, fordi forskjellene mellom tjenestenes fokus og innretning av støtte til den unge voksne, kan tenkes å bero på en ulikhet i barneverntjenestens og NAV-tjenestens ulike nevnte kontekster, som følge av faggruppens ulike mandater (Oterholm & Paulsen, 2018).

6.0 Avslutning

6.1 Oppsummering og konklusjon

Formålet med denne studien er å få innsikt i hvordan samarbeidet om ettervern av de unge voksne oppleves, fra fagutøvere i NAV og barnevernets ulike perspektiv og erfaringer. Dette ble gjort ved å diskutere problemstillingen «Hvordan oppleves tverrfaglig samarbeid av fagutøvere med ansvar for ettervern av unge voksne?» ut fra de empiriske funnene presentert i kapittel 4.

Mitt første funn for å undersøke hvordan fagutøvere med ansvar for ettervern av unge voksne opplever samarbeidet, er at det foregår forskjellige grader av samarbeid. Samarbeidet preges i noen av de kommunale tjenestene fra både barnevernet og NAV av usikkerhet og uklarhet i hvordan fagutøverene fra begge etater skal forholde seg til hverandre i samarbeidet med ettervern. Dette knyttes til mangelfull koordinering og samkjøring av samarbeidet i oppstart og utvikling av ettervernets tiltak- og handlingsplan rundt den unge voksne. I funnene fra denne studien ser det ut som kompetansen er til stede både i barnevernet og NAV, men at det forekommer mangelfull omforent kunnskapsbase for ettervern om hva tiltakene skal inneholde, hvordan de skal utføres i praksis, og hvem som skal ha hovedansvar for hva i de ulike faggruppene. Uklarhet og usikkerhet knyttes til det unike kunnskapsområde og mandat hver fagutøver tar med seg inn i samarbeidet og hva de anser som sitt bidrag i samarbeidet. Dette i sammenheng med en manglende forståelse av hverandres organisatoriske, økonomiske, faglige og metodiske forskjeller i deres unike kompetanse. Kunnskapsområde og hva fagutøver anser som sitt bidrag er sett i lys av datamaterialet innhentet gjennom intervjuer med informanter fra de to ulike etatene og sammenlignet med Bronstein sin teori og de ulike etatenes samfunnsoppdrag ut fra lovverk. Lovverkene gir ulike utgangspunkt for perspektiv i ettervern. Uklarhet og usikkerhet knyttes også opp mot selve samarbeidet mellom fagutøvere fra begge etater i ettervernsforløpet, sett ut fra faggruppens tildels ulike orienteringer på individ- og systemnivå. Barnevernets større omsorgsperspektiv og fokus på individnivå i ettervernsarbeidet for å ivareta de unge voksnes medvirkning, og NAV sitt større fokus på selvstendighet og arbeid på systemnivå, i skjæringspunktet mellom sosialtjenester og arbeidsliv, byr på ulike utfordringer i samarbeidet.

Et annet funn for å undersøke hvordan fagutøvere fra barnevernet og NAV opplever samarbeidet i ettervern, handler om fagutøverenes opplevelse av å samarbeide med samme

tankesett og politiske visjon for ettervernet. Felles for alle fagutøverene er at de opplever samarbeid i ettervern som viktig og meningsfullt. Fagutøverene fra barnevernet og NAV har varierende tankesett rundt ettervernets politiske visjon om hvordan å sørge for en gradvis og forutsigbar overgang til et selvstendig voksenliv. Faggruppene har et samstemt tankesett om ettervernet i forhold til at oppfølging og veiledning i ettervern bør foregå via tillitsbasert relasjoner med et langtidsperspektiv på tiltak. Dette skal føre den unge til selvstendighet via relasjonsbyggende og forebyggende tiltak, slik at de unge voksne skal utvikle deres mestringsevne med sikte på størst mulig selvstendighet og livskvalitet, på egne premisser. Et slikt tankesett knyttes opp mot et omsorgsfullt habiliteringsarbeid med en større klientorientering enn organisasjonsorientering. Likevel, selv om faggruppene har felles tankesett innenfor dette området i ettervernet, forekommer det ulike habiliteringsperspektiver og tilnærminger fra fagutøverene i de ulike kommunale NAV- og barnevernstjenestene. Forskjellige perspektiver og deretter ulike tilnærminger innenfor det samme tankesettet, oppleves derfor å utfordre samarbeidet på tross av samme visjon rundt ettervernet. På grunn av ulike tankesett kan fagutøverene i begge etater med ansvar for ettervern erfare å jobbe mot hverandre i samarbeidet ved gjennomføring av tiltak og måloppnåelse for klienten. Samarbeid handler om å jobbe mot samme mål, i samme retning. Fagutøverene i denne prosessen jobber parallelt, men på grunn av ulike tankesett kan de utilsiktet komme i veien for hverandre. Ulike tilnærminger kan føre til at faggruppene ikke jobber i samme retning selv om det er det tiltenkte målet. På denne måten vil et slikt arbeid i denne studien ikke kunne anses som et tverrfaglig samarbeid, men bære mer preg av å være et stafettløp for å nå målet.

Det vil likevel vektlegges her at de fleste fagutøverene fra de ulike kommunale tjenestene i denne studien kan vise til gode resultater for den unge voksne, på tross av variabler i samarbeidet i ettervernet. Ulikt tankesett oppstår på grunn av faggruppenes ulike kompetansefelt, premisser og vilkår til grunn for deres skjønnsmessige helhetlige vurderinger.

Fagutøverene fra begge etater har det tankesettet at det skal være krav til de unge i ettervernstiltakene slik at tiltakene ikke blir for frivillige. Krav til de unge skal øke gradvis, trygt og forutsigbart for å gi de unge mulighetene til å mestre overgangene. Fagutøverene opplever dette ettervernet som meningsfullt og viser engasjement og tro på verdigrunlaget i ettervernets politiske visjon og målsetting. De viser også en mestringstro til de unge voksnes habiliteringsevne, til tross for deres sårbare situasjon.

Et tredje funn viser at fagutøverenes kjennskap til hverandres mandat på systemnivå kan få positive ringvirkninger for samarbeidet om ettervernet på individnivå. Fagutøvere fra barnevernet og NAV med personlig kjennskap til hverandre opplever å ha flere snarveier for å få kontakt. Det foreligger en større gjensidig kjennskap og derfor tillit mellom fagutøverene i de ulike tjenestene internt i kommunen. Dette kan redusere byråkratiske rutiner og fremme raskere sakshåndtering og mer sammenhengende tiltak, med mer tidsriktige og hensiktsmessige overganger for den unge voksne. Kommuners størrelse, profesjonenes organisering, antall ansatte og deres 'rollerikhet' oppleves å påvirke både ettervernstiltaket og samarbeidet. Fagutøverene fra begge etater med ansvar for ettervern jobber med klienter med mangfoldige behov, hvor mange av de unge har bagasje fra oppveksten og ofte sammensatte og komplekse psykiske utfordringer. For fagutøverene i barnevernet og NAV oppleves det som viktig å lage gode helhetlige rammer for å beskrive ettervernstiltaket til den unge, og kommunisere hele veien med den unge voksne, for å sikre at det stilles noen krav til dem (og sikre at de unge forstår kravene), som skaper mer strukturert samarbeid også med dem. En del av fagutøverene fra barnevernet er av den oppfatningen at de unge under barnevernets omsorg som skal over i ettervern ofte ikke har tilstrekkelig modning og forutsetninger til å mestre det skiftet. NAV på sin side er av samme opplevelsen via deres ønske om et større langtidsperspektiv og tilskudd til flere ressurser for å kunne jobbe mer forebyggende med de unge i ettervern. Dette er det som forbindes med det omsorgsfulle habiliteringsarbeidet i samarbeidet mellom tjenestene, hvor en kombinasjon av omsorg med gradvis innslag av mer hensiktsmessige tiltak underveis skal sørge for en utvikling mot hovedmål om selvstendighet.

Ut fra denne studien kan vi konkludere med at fagutøverene fra barnevernet og NAV sine opplevelser i samarbeidet om ettervernet er sentralt for hvordan tjenestene og tiltakene blir utført overfor de unge voksne i ettervernsprosessen.

6.2 Veien videre for å sikre tverrfaglig samarbeid i ettervern

Denne studien har gitt innsikt i hvordan fagutøvere opplever det tverrfaglige samarbeidet i ettervern om de unge voksne, og viser videre til områder for utvikling. Vi har sett hvordan samarbeidet i ettervern kan preges av usikkerhet tildels på grunn av tvetydighet i lovverk og manglende enhetlige planer for samarbeid og ansvarsområder blant tjenestene. Dette påvirker fagutøverenes forståelse, visjon og tilnærming til tverrfaglig samarbeid i ettervern av de unge voksne. Videre så vi fagutøverene forenes med en felles visjon, men at lik visjon ikke

nødvendigvis fører til like tilnærminger eller en samkjørt og koordinert praksis i ettervernsarbeidet. Forskjellig tilnærming fører videre til ulik oppnåelse av ettervernets hovedmål. Det å jobbe mot samme mål med ulike retninger mot hovedmålet, anses i denne studien ikke som et samarbeid, men mer et stafettløp mot måloppnåelsen. Til slutt har vi sett hvordan fagutøvere kan oppleve utfordringer i samarbeidet på grunnlag av forskjellig institusjonelle forhold, som påvirker fagutøverenes samarbeid på grunn av deres ulike samfunnsmandat og med dette ulik ressursforvaltning. Resultatene fra denne studien kan derfor bidra med innspill til kommunale institusjoner av lignende demografiske forhold på hva som kan sikre et bedre tverrfaglig samarbeid i ettervernet av de unge voksne. Selv om denne studien samstemmer med tidligere studier og forskning er det viktig å ha oppdatert innsikt i tverrfaglig samarbeid i ettervern for omsorg- og sosialtjeneste. Dette fordi det fremdeles er kommunale NAV- og barneverntjenester i Norge som har utfordringer med å samarbeide tverrfaglig.

6.3 Kritikk av studien og forslag til videre forskning

Formålet med studien var å få en innsikt i hvordan samarbeid i ettervern av unge voksne oppleves fra fagutøverene fra barnevernet og NAV sine perspektiv. Jeg fant tre forhold som svarer på problemstillingen (1) Varierende forhold i samarbeidet mellom fagutøverene, (2) felles opplevelse av samarbeid i ettervern som meningsfullt og viktig, (3) en opplevelse av viktigheten av å forstå hverandres unike rolle og kompetanse i samarbeidet.

Hadde ikke studiens tidsbegrensning og omfang vært tilsvarende begrenset ville jeg rekruttert flere fagutøvere fra både barnevernet og NAV med ansvar for ettervern. Dette ville kunne øke representasjon av opplevelser og studiets generaliserbarhet. Jeg ville videre rekruttert informanter fra ulike modeller av ettervern som også inneholdt, for eksempel flere spesialister. Dette ville gjort det mulig å sammenligne opplevelser mellom forskjellige modeller innenfor tjenestearbeidet med ettervern. Jeg ville også rekruttert informanter fra begge faggrupper i samme kommune med ansvar for ettervern innen de ulike modellene for å få bedre forståelse for også deres opplevelse av samarbeidet.

Studiets formål var å få innsikt i hvordan samarbeidet i ettervern av unge voksne oppleves av fagutøvere fra barnevernet og NAV sitt perspektiv. Informanter som deltok i studien, ga verdifull informasjon om hvordan de opplevde samarbeidet i ettervernsarbeidet. På grunn av oppgavens omfang- og tidsbegrensninger i masterstudiet er det aspekter ved tematikken som

ikke er belyst, men som kunne vært interessant å utforske i videre studier. For det første kunne det vært interessant undersøke om det er noe i lovverket rundt ettervernet og samarbeidet som må bli tydeligere. For det andre kan det være behov for å utforske andre måter å samarbeide på innenfor denne tematikken. For det tredje kunne en interessant undersøkelse være å se på om ledere må bli tydeligere på forventninger til ansatte om hvordan man skal samarbeide, eller undersøke om det eventuelt bør etableres egne ettervernsteam med rutiner for å jobbe med to eller flere instanser for å få til samarbeid.

7.0 Litteraturliste

- Alm Andreassen, T., Fossetøl, K., & Klemsdal, L. (2011). Gjør organisering en forskjell i praksis? Variasjoner i de lokale NAV-kontorenes organisering og konsekvenser for reformens måloppnåelse. *Nordiske Organisasjonsstudier*, 13(3), 9-33.
- Backe-Hansen, E., Madsen, C., Kristofersen, L. B., & Hvinden, B. (2014). *Barnevern i Norge 1990-2010: En longitudinell studie* (NOVA-Rapport 9/2014). Retrieved from <https://hdl.handle.net/20.500.12199/3429>
- Bakketeig, E., & Backe-Hansen, E. (2008). *Forskningsskunnskap om ettervern* (NOVA-Rapport 17/08). Retrieved from <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/3282>
- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2011). *Rundskriv om tiltak etter barnevernloven for ungdom over 18 år*. (Nr. Q-13/2011) [Rundskriv]. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rundskriv-om-tiltak-etter-barneloven-for/id651092/>
- Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013). *Endringer i barnevernloven*. (Prop. 160 L (2012-2013)) Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-106-l-20122013/id720934/>

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2014). *En god barndom varer livet ut - en tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom*. Retrieved from https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/foa/bld_overgrep_web.pdf

Barne- og familiedepartementet. *Endringer i barnevernloven (samtaleprosess, årlig tilstandsrapportering mv.)*. (Prop. 84 L (2019-2020)) Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-84-l-20192020/id2698870/>

Barne- og familiedepartementet. (1998). *Om lov om endringer i lov 17. Juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester og lov 13. desember 1991 nr.81 om sosiale tjenester*. (Ot.prp. nr. 61 (1997-1998)), Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-61-1997-98-/id120661/>

Barne- og familiedepartementet. (2021). *Lov om barnevern (barnevernloven) og lov om endringer i barnevernloven*. (Prop. 133 L (2020-2021)), Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-133-l-20202021/id2842271/>

Barne- og likestillingsdepartementet. (2009). *Om lov og endringer i barnevernloven*. (Ot.prp. nr. 69 (2008-2009)), Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-69-2008-2009-/id556260/>

Barne- og likestillingsdepartementet. (2017). *Endringer i barnevernloven (barnevernsreform)* (Prop. 73 L (2016-2017)), Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-73-l-20162017/id2546056/>

Barne- og likestillingsdepartementet. (2019). *Høring - forslag til ny barnevernslov*. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-til-ny-barnevernslov/id2639982/>

Barnevernloven. (1953 17. Juli). *Lov om barnevern*. Retrieved from <https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1953-07-17-14>

- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester*. Barne- og familiedepartementet
Retrieved from <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>
- Bender, K., Yang, J., Ferguson, K., & Thompson, S. (2015). Experiences and needs of homeless youth with a history of foster care. *Children and youth services review*, 55, 222-231. doi:10.1016/j.childyouth.2015.06.007
- Bennwik, I.-H. B., & Oterholm, I. (2017/2). *Kunnskapsoppsummering: NAV-kontoret og den kommunale barneverntjenestens oppfølging av unge med barnevernserfaring* (VID rapport 2017/2). Retrieved from <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/barn-og-unge/oppfolging-av-unge-med-barnevernserfaring/kunnskapsoppsummering-bokmal-5.2.17.pdf>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Breimo, J. P., Sandvin, J. T., & Thommesen, H. (2015). Trøblete overganger i et aldersdelt hjelpeapparat. *Norges Barnevern*, 92 (1), 28-43. Retrieved from <https://nordopen.nord.no/nord-xmlui/handle/11250/2381636>
- Bronstein, L. R. (2003). A model of interdisciplinary collaboration. *Oxford Journals*, 48(3), 297-306. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/23721052?seq=1>
- Bryman, A. (2012). *Social research methods* (4th ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Bufdir. (2021). Unge med hjelpetiltak. Retrieved from https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barnevernet/unge_med_ettervernstiltak/
- Cashmore, J., & Mendes, P. (2008). «Australia». In M. Stein & E. Munro (Eds.), *Young people's transitions from care to adulthood. International research and practice* (pp. 23-35): London: Jessica Kingsley Publishers.

- Caswell, D., & Innjord, A. K. (2011). Inklusjonsorientert Nav-praksis? *Tidsskrift for velferdsforskning*, 14(1), 38-50.
- Clausen, S.-E., & Kristofersen, L. B. (2008). *Barnevernsklinter i Norge 1990-2005 : en longitudinell studie*. Retrieved from Oslomet: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/20.500.12199/5156>
- Courtney, M. E., Hook, J. L., & Lee, J. S. (2012). Distinct subgroups of former foster youth during young adulthood: Implications for policy and practice. *Child care in practice*, 18(4), 409-418. doi:DOI: 10.1080/13575279.2012.718196
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design - Choosing among five approaches* (4th ed.): SAGE Publications.
- Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode- en kvalitativ tilnærming* (2 ed.): Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Det Kongelige Kunnskapsdepartement. (2021). *Endringer i velferdstjenestelovgivningen (samarbeid, samordning og barnekoordinator) (Prop. 100 L (2020-2021))*,. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-100-l-20202021/id2838338/>
- Dixon, J. (2008). Young people leaving care: health, well-being and outcomes. *Child & family social work*, 13(2), 207-217. doi:10.1111/j.1365-2206.2007.00538.x
- Fauske, H. (2008). Profesjonssikringens faser og stridsspørsmål. In A. Molander & L. I. Terum (Eds.), *Profesjonsstudier*: Oslo: Universitetsforlag.
- Flaten, B., Brustad, M. S., Svendsen, H., & Gjevne, M. (2013). Tverrfaglig samarbeid i barnevernsaker. *Sykepleien*, 101(6), 46-49. Retrieved from <https://sykepleien.no/forskning/2013/04/tverrfaglig-samarbeid-i-barnevernsaker>

- Fosse, E. (2007). Tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid i helsefremmende arbeid. I Axelsson, R., & Axelsson, S. B. (Red.). In *Folkehälsa i samvirket*: Gøteborg: Studentlitteratur.
- Freidson, E. (2001). *Professionalism: the third logic*: Cambridge: Polity Press.
- Fylkesnes, M. K. (2018). *Frykt, forhandlinger og deltakelse. Ungdommer og foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn i møte med den norske barneverntjenesten*. Universitetet Bergen. Retrieved from <https://bora.uib.no/bora-xmlui/handle/1956/17871>
- Gjertsen, P. Å. (2007). *Forebyggende barnevern - samarbeid for barnets beste* (2nd ed.): Bergen: Fagbokforlaget.
- Glavin, K., & Erdal, B. (2018). *Tverrfaglig samarbeid i praksis - til beste for barn og unge i kommune- Norge*: Kommuneforlaget AS.
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2 ed.): Bergen: Fagbokforlaget.
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2020). *Lindrende behandling og omsorg - Vi skal alle dø en dag. Men alle andre dager skal vi leve*. (Meld. St. 24 (2019-2020)). Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-24-20192020/id2700942/>
- Häggman-Laitila, A., Saloekkilä, P., & Karki, S. (2019). Young People's Preparedness for Adult Life and Coping After Foster Care: A Systematic Review of Perceptions and Experiences in the Transition Period. *Child & youth care forum*, 48(5), 633-661. doi:10.1007/s10566-019-09499-4
- Höjer, I., & Sjöblom, Y. (2010). Young people leaving care in Sweden. *Child & family social work*, 15(1), 118-127. doi:10.1111/j.1365-2206.2009.00661.x
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3 ed.): Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6 ed.): Abstrakt forlag.

- Keller, T. E., Cusick, G. R., & Courtney, M. E. (2007). Approaching the Transition to Adulthood: Distinctive Profiles of Adolescents Aging out of the Child Welfare System. *Social Service Review*, 81(3), 453-484. doi:10.1086/519536
- Kim, Y., Ju, E., Rosenberg, R., & Farmer, E. M. Z. (2019). Estimating the effects of independent living services on educational attainment and employment of foster care youth. *Children and youth services review*, 96, 294-301. doi:10.1016/j.childyouth.2018.11.048
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3 ed.): Gyldendal Akademisk.
- Lehmann, S., Havik, O. E., Havik, T., & Heiervang, E. (2013). Mental disorders in foster children: a study of prevalence, comorbidity and risk factors. doi:<https://doi.org/10.1186/1753-2000-7-39>
- Molander, A., & Terum, L. I. (2008). Profesjonsstudier: en introduksjon. In A. Molander & L. I. Terum (Eds.), *Profesjonsstudier*: Oslo: Universitetsforlaget.
- Morrison, M., & Glenny, G. (2011). Collaborative inter-professional policy and practice: in search of evidence. *Journal of education policy*, 27(3), 1-20. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02680939.2011.599043>
- NAV. (2021). 4.1 Ettervern etter barnevernloven. Retrieved from https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/samarbeid/for-kommunen/barn-og-unge2/retningslinjer-for-samarbeid-mellom-barneverntjenesten-og-nav-kontoret/4.1-ettervern-etter-barnevernloven_kap
- NESH. (2016). Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi. Retrieved from <https://www.forskningsetikk.no/ressurser/publikasjoner/retningslinjer-nesh/>
- NESH. (2019). Veiledning for forskningsetisk og vitenskapelig vurdering av kvalitative forskningsprosjekt innen medisin og helsefag. Retrieved from

<https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/med-helse/vurdering-av-kvalitative-forskningsprosjekt-innen-medisin-og-helsefag/>

NOU 2004:17. *Statlig tilsyn med kommunesektoren (Aaslandsutvalget) - hørings*. Arbeids- og sosialdepartementet Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2004-13/id149978/sec13>

NOU 2004: 13. *En ny arbeids- og velferdsforvaltning - om samordning av Aetats, trygdeetatens og sosialtjenestens oppgaver*. Arbeids- og inkluderingsdepartementet Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2004-13/id149978/>

NOU 2012: 5. *Bedre beskyttelse av barns utvikling. Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp*. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/e212cdbe211d4e699983049c3070870e/no/pdfs/nou201220120005000dddpdfs.pdf>

Oldeide, O. B. (2021). *Local drug prevention - From policy to practice: A qualitative case study of policy makers, outreach social workers and at-risk youths*. Universitetet i Bergen. Retrieved from <https://bora.uib.no/bora-xmlui/handle/11250/2777422>

Oterholm, I., & Paulsen, V. (2018). Young people and social workers' experience of differences between child welfare services and social services. *Nordic social work research*, 8, 19-29. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/2156857X.2018.1450283>

Paulsen, V., & Berg, B. (2016). Social support and interdependency in transition to adulthood from child welfare services. *Children and youth services review*, 68, 125-131. doi:10.1016/j.childyouth.2016.07.006

Paulsen, V., Wendelborg, C., Riise, A., Berg, B., Tøssebro, J., & Caspersen, J. (2020). *Ettervern- en god overgang til voksenlivet? : Helhetlig oppfølging av ungdom med barnevernerfaring*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/11250/2660047>

- Pedersen, L.-M. L. (2020). Interprofessional collaboration in the Norwegian welfare context: a scoping review. *Journal of interprofessional care*, 34(6), 737-746.
doi:10.1080/13561820.2019.1693353
- Refaeli, T., & Strahl, B. (2014). Turning Point Processes to Higher Education among Care Leavers. *Social work & society*, 12(1). Retrieved from <https://ejournals.bib.uni-wuppertal.de/index.php/sws/article/view/388/736>
- Reid, C. (2007). The transition from state care to adulthood: International examples of best practices. *New Directions for Youth Development*, 2007(113), 33-49.
doi:<https://doi.org/10.1002/yd.200>
- Rogers, R. (2011). 'I remember thinking, why isn't there someone to help me? Why isn't there someone who can help me make sense of what I'm going through?: 'Instant adulthood' and the transition of young people out of state care. *Journal of sociology (Melbourne, Vic.)*, 47(4), 411-426. doi:10.1177/1440783311420793
- Rutman, D., & Hubberstey, C. (2016). Is anybody there? Informal supports accessed and sought by youth from foster care. *Children and youth services review*, 63, 21-27.
doi:10.1016/j.childyouth.2016.02.007
- Lov om endringer i velferdstjenestelovgivningen, Samarbeid, samordning og barnekoordinator. (LOV-2021-06-11-78). Lovdata. C.F.R. (2021).
- Sentralbyrå, S. (2019). Auke i barnevernstiltak blant unge over 18 år. Retrieved from <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/auke-i-barnevernstiltak-blant-unge-over-18-ar>
- Sentralbyrå, S. (2021a, 22. September). Barnevern. Retrieved from <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/barne-og-familievern/statistikk/barnevern>

- Sentralbyrå, S. (2021b, 2. Mai). Statistikkbanken - barnevern: barn 0-22 år med barneverntiltak i løpet av året, per 31.12. og nye barn, etter omsorgs-/hjelpetiltak, kjønn og alder (F) 2003-2019. Retrieved from <https://www.ssb.no/statbank/table/09050>
- Shenton, A. K. (2004). Strategies ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *22*(2), 63-75. Retrieved from https://www.pm.lth.se/fileadmin/_migrated/content_uploads/Shenton_Trustworthiness.pdf
- Skjefstad, N. (2013). Er det rom for sosialt arbeid i Nav? *Fontene forskning*,(1), 76-88.
- Solvang, P. K. (2019). *(Re)habilitering - terapi, tilrettelegging, verdsetting*: Bergen: Fagbokforlaget.
- Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (2009), Sosialtjenesteloven (LOV-2009-12-18-131). Lovdata. C.F.R.
- Stein, M. (2004). *What works for young people leaving care?* (2nd ed. ed.). Ilford: Barnardo's.
- Stein, M., & Munro, E. (2008). *Young people's transitions from care to adulthood : international research and practice*. Retrieved from <https://ebookcentral.proquest.com/lib/bergen-ebooks/detail.action?pq-origsite=primo&docID=350391>
- Storø, J. (2015). From Superintendence to Transition and Self-determination. Historic View on Policies and Practice towards Norwegian Care-leavers. *Practice (Birmingham, England)*, *27*(1), 5-20. doi:10.1080/09503153.2014.970156
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: techniques and procedures for developing grounded theory* (2nd ed.): Thousand Oaks, Sage.

- Tam, C. C., Freisthler, B., Curry, S. R., & Abrams, L. S. (2016). Where are the Beds? Housing Locations for Transition Age Youth Exiting Public Systems. *Families in Society*, 97(2), 111-119. doi:10.1606/1044-3894.2016.97.12
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode* (4 ed.): Bergen: Fagbokforlaget.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse- en innføring i kvalitative metoder* (5 ed.): Bergen: Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2018). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3rd ed.): Gyldendal Norsk Forlag.
- Toros, K., Tart, K., & Falch-Eriksen, A. (2021). Collaboration of child protective services and early childhood educators: Enhancing the well-being of children in need. *Early childhood education journal*, 49(5), 995-1006. Retrieved from <https://link.springer.com/article/10.1007/s10643-020-01149-y>
- Tracy, S. J. (2010). Qualitative Quality: Eight «Big-tent» criteria for excellent qualitative research. *Los Angeles, CA: SAGE Publications*, 16(10), pp 837-851. doi:10.1177/1077800410383121
- Tysnes, I. B. (2014). *Ungdommenes opplevelse av plassering, opphold og ettervern: en studie av institusjonsplasseringer etter lov om barneverntjenester § 4.24.* (Doktorgrad avhandling). Retrieved from <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/268011> NTNU. database.
- Yilmaz, K. (2013). Comparison of quantitative and qualitative research traditions: epistemological, theoretical and methodological differences. *European journal of education*, 48(2), 311-325. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/ejed.12014>
- Zinn, A., & Courtney, M. (2017). Helping foster youth find a job: a random-assignment evaluation of an employment assistance programme for emancipating youth. *Child & family social work*, 22(1), 155-164. doi:10.1111/cfs.12212

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

1. Bakgrunn

Kan du si litt om din bakgrunn?

- Alder og kjønn
- Utdanning
- Erfaring: Hvor og årstall, erfaring med unge voksne i ettervern

2. Grunnlag for tverrfaglig samarbeid i ettervern av enslige unge voksne

- Hvordan opplever du det er å jobbe med ettervern/ sosial hjelp av unge voksne?
- Hva tenker du om ettervern som tiltak i Barneverntjenesten og/eller NAV, for ungdommers overgang til voksenliv?
- Hva tenker du om oppfølgingsprosessen av de unge voksne? - tenker litt generelt
- Kan du fortelle litt generelt om hvordan dere samarbeider tverrfaglig med NAV/BV i ettervern? Hva ønsker dere å oppnå med det?
- Hvordan er det da for deg å samarbeide med den andre faginstansen? (utdype hvordan de selv opplever det i praksis)
 - Spesifikke situasjoner som har krevd det?
 - Andre faktorer? (F.eks. byråkrati, politikk, økonomi, bruker sitt ønske)
 - *Noen problemstillinger:*
 - Hva tenker du om dette? Hvordan planlegger og organiserer dere i ettervernstilbud for de unge?

3. Opplevelser av tverrfaglig samarbeid?

- Hva tenker du er fordeler med tverrfaglig samarbeid i ettervernet?
 - Hvorfor mener du det er en fordel og hva medfører det? (Bruk gjerne eksempel) (ift. F.eks. deg, bruker, tiltaksvurdering, samtalen/kommunikasjonen, kvalitet på oppfølging)
 - Hva opplever du som utfordrende med tverrfaglig samarbeid i ettervernsfasen?
 - På hvilken måte er det utfordrende og hva medfører det? (Bruk gjerne eksempel) (Ift. F.eks. deg, bruker, tiltaksvurdering, samtalen/kommunikasjon, relasjonen mellom deg og ungdom/annen fagperson)

- I hvor stor grad spiller bruken av skjønn/ tolkning en sentral rolle?
- Er det tilfeller hvor det er utfordring i det å utøve skjønn i det tverrfaglige samarbeidet?
- kan det forekomme divergerende skjønn/tolkning av lovverket og retningslinjer?
- Hvilken betydning opplever du det har at du og annen instans kjenner til hverandres arbeid, juridiske rammeverk, muligheter og begrensninger? Hva slags fordeler og utfordringer gir det?

4. Forhold som har betydning for kvaliteten på overgangen til voksenlivet

- Hva mener du generelt har betydning for kvaliteten på ettervern som tiltak i Barnevernet/NAV?
- Hva mener du har særlig betydning for kvaliteten på enslige unge voksnes overgang til voksenlivet?
 - Forhold f.eks. knyttet til samarbeidsinstansen, deg, bruker, kommunikasjonen?
 - Er det noe du tenker er viktig i forkant av vedtak av ettervern?
 - Er det noe du tenker er viktig underveis i samarbeidet med annen instans og samarbeidet med bruker?

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til fagutøverene

Vil du delta i forskningsprosjektet

“Hvordan oppleves tverrfaglig samarbeid av fagutøvere med ansvar for ettervern av unge voksne?”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet med denne oppgaven er å undersøke hvordan NAV og Barnevernstjenesten jobber tverrfaglig med enslige unge voksne som er i systemomsorg og skal i ettervern (sosial hjelp), for å hjelpe dem inn i voksenlivet. Oppgaven vil undersøke hvilke utfordringer som kan oppstå i denne overgangen.

I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet mer inngående med prosjektet er å intervju ansatte ved NAV og Barneverntjenesten om deres bakgrunn, arbeidsoppgaver, grunnlag for tverrfaglighet, opplevelser/erfaringer av hvordan tverrfaglig samarbeid fungerer, forhold som har betydning for kvaliteten på ettervern og samarbeidsprosesser, tjenesteansattes oppfatninger og erfaringer rundt unge voksne i overgangen til voksenlivet.

Oppgaven vil undersøke hvordan informasjonsflyt og kommunikasjon, lovverk, byråkratiske retningslinjer samt ulike kompetansefelt kan påvirke denne tverrfaglige samarbeidsprosessen mellom NAV og Barneverntjenesten, og hvilke følger det kan få for den unge voksnes overgang til voksenlivet. Forskningsspørsmål som skal analyseres blir derfor “Hvordan oppleves tverrfaglig samarbeid av fagutøvere med ansvar for ettervern av unge voksne?”.

Prosjektet er en masteroppgave innen utdanningslinjen Barnevern, som fullføres via Universitetet i Bergen (UiB), i psykologisk fakultet.

Masteroppgave kan brukes som forskningsformål eller undervisningsformål.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Bergen – Det psykologiske fakultetet / Hemil – senteret, er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Det vil bli foretatt utvalg av 6 – 8 aktuelle informanter for denne oppgaven. Aktuelt utvalg av informanter består av fagfolk som er ansatt i sosial- og velferdsinstitusjonene NAV og Barneverntjenesten, som har opplevd og erfart å jobbe med ettervern av enslige unge voksne. Via direktekontakt med ansatte i begge institusjoner, har jeg innhentet opplysninger om andre aktuelle fagfolk jeg kan kontakte videre, for mulig intervju.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å bli med i prosjektet innebærer det at du lar deg intervju. Dette kan ta ca. 45 minutter. Det vil foregå enten via telefon eller personlig oppmøte, alt ettersom hva du synes er forsvarlig og ønskelig, med tanke på pandemien samt egen kapasitet. Hvis personlig oppmøte til intervju gjennomføres, blir både intervju og observasjon metoden som jeg vil benytte meg av. Omfanget i intervjuguiden min er beskrevet i formålsseksjonen ovenfor.

Jeg kommer ikke til å samle opp data om deg som person fra andre kilder på forhånd.

Opplysningene registreres via lydopptak og notater fra intervjuet. Hvis video-samtale blir et tema, vil kun lydopptak registreres. Alle registrerte data vil bli behandlet og beskyttet etter NSD-godkjente kriterier og krav.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Det vil ikke påvirke deg i ditt arbeid, ditt forhold til brukere eller arbeidsplassen/arbeidsgiver.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data, lagre datamaterialet på forskningsserver, innelåst/kryptert, etc.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er primo 31.12.2022. Alle innsamlede data, transkribering, notater samt personopplysninger og lydopptak vil destrueres ved prosjektslutt.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,

å få rettet personopplysninger om deg,

å få slettet personopplysninger om deg, og

å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Bergen – Det psykologiske fakultetet / Hemil – senteret, har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med Det psykologiske fakultet / Hemil – senteret, enten ved:

Lill-Ann Højklint (Masterstudent), E-post: Lill-Ann.Hojklint@student.uib.no

Jan Stokkebekk (Veileder/ prosjektansvarlig), E-post: Jan.Stokkebekk@uib.no

Vårt personvernombud: Janecke Helene Veim, E-post: Janecke.Veim@uib.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Ragnhild Bjørknes
(Forsker/ veileder)

Lill-Ann Høijklint
(Masterstudent)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Hvordan utføres tverrfaglig samarbeid i ettervern av enslige unge voksne?*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i et intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata

Meldeskjema / «Hvordan utføres tverrfaglig samarbeid i ettervern av enslige unge voksne?» / Vurdering

Vurdering

 Skriv ut

Referansenummer
855688

Prosjekttittel
«Hvordan utføres tverrfaglig samarbeid i ettervern av enslige unge voksne?»

Behandlingsansvarlig institusjon
Universitetet i Bergen / Det psykologiske fakultet / Hemil-senteret

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)
Ragnhild Bjørknes , Ragnhild. Bjorknes@uib.no, tlf: 99297110

Type prosjekt
Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student
Lill-Ann Høiklint, Lilhoj@gmail.com, tlf: 98840434

Prosjektperiode
04.10.2021 - 31.05.2022

Vurdering (1)

10.09.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 10.09.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

For studenter er det obligatorisk å dele prosjektet med prosjektansvarlig (veileder). Del ved å trykke på knappen «Del prosjekt» i menylinjen øverst i meldeskjemaet. Prosjektansvarlig bes akseptere invitasjonen innen en uke. Om invitasjonen utløper, må han/hun inviteres på nytt.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.05.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

TAUSHETSPLIKT

Vi forutsetter at dere ikke innhenter opplysninger som er taushetsbelagt.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. For du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

<https://www.nsd.no/personverntjenester/fyll-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>. Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos NSD: Silje Fjelberg Opsvik
Lykke til med prosjektet!